

รายงานฉบับสมบูรณ์

การควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ในภาคเหนือ ภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ
(สัญญาโครงการ 65-10068-05)

ดร.อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ได้รับทุนสนับสนุนโดย
แผนงานศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.)
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ประจำปีงบประมาณ 2565

รายงานฉบับสมบูรณ์

การควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการดื่ม
แอลกอฮอล์ในภาคเหนือ ภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ
(สัญญาโครงการ 65-10068-05)

ดร.อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ได้รับทุนสนับสนุนโดย
แผนงานศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.)
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีมีแอลกอฮอล์ในภาคเหนือ ภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ภายใต้ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้ให้การสนับสนุนทุนการวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2565 และผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยเข้าไปเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้หญิง และการรณรงค์เกี่ยวกับการตีมีแอลกอฮอล์ ตลอดจนคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ให้การสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการทำวิจัย

คุณประโยชน์และองค์ความรู้ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัยนี้ ขอมอบเป็นแนวทางเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ซึ่งมีส่วนช่วยสร้างความเสมอภาคทางเพศและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในผู้หญิงอันจะนำไปสู่การสร้างคามยั่งยืนต่อไป

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ

พฤษภาคม 2566

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยเรื่อง การควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในภาคเหนือ ภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนและรวบรวมเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของการตีแม่แอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ และเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) ด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการเก็บข้อมูลจากภาคสนาม (Field Work Research) กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้หน่วยที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการรณรงค์การไม่ตีแม่สุรา การพัฒนาเด็กและสตรี ตลอดจนการให้ความคุ้มครองแก่เด็กและสตรีที่ได้รับการกระทำความรุนแรง จำนวน 12 คน ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิจัยได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน จากคณะกรรมการวิจัยในคนมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ รหัส MJUIRB HS 002/66

ผลการศึกษาพบว่า จากการทบทวน รวบรวมเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ ในช่วงปี พ.ศ. 2555-2565 มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 33 เรื่องที่กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการตีแม่แอลกอฮอล์และการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ แบ่งเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านชีวภาพ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลที่เกิดขึ้นกับผู้ตีแม่แอลกอฮอล์ การตีแม่แอลกอฮอล์มีผลกระทบต่อผู้ที่ตีโดยตรง ปริมาณของการตีมีความสัมพันธ์กับการควบคุมร่างกาย อารมณ์ การแสดงออกของผู้ที่ตี 2) ปัจจัยด้านจิตใจและสังคม เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ชอบใช้ความรุนแรง มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้อื่น หรือรู้สึกไม่เป็นมิตร และมองว่าการตีแม่แอลกอฮอล์เป็นสิ่งที่ช่วยให้พ้นจากความทุกข์ อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวตีแม่แอลกอฮอล์และการใช้ความรุนแรง การมีระยะการครองคู่ที่ยาวนาน และการสื่อสารในทางลบภายในครอบครัว และ 3) ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่อยู่ในระดับโครงสร้าง ประกอบด้วย การยอมรับการใช้ความรุนแรง โดยมีสถาบันทางสังคมผลิตและผลิตสร้าง ความรุนแรงอยู่เสมอ เช่น สื่อโฆษณา ภาพยนตร์ โซเชียลมีเดียช่องทางต่างๆ ซึ่งมีส่วนสร้างการรับรู้ให้กับคนในสังคมและก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ และค่านิยมทางสังคมและค่านิยมทางเพศที่ยังคงมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมการตีแม่แอลกอฮอล์

เอกสาร และงานวิจัยที่ได้ทำการทบทวนส่วนใหญ่ยืนยันว่าการตี้มแอลกอฮอล์เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง และความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นมีหลายลักษณะ เช่น ความรุนแรงทางร่างกายที่เกิดจากการทุบตี ตะต่อย ทำร้ายร่างกาย การใช้อาวุธ ความรุนแรงทางด้านจิตใจจากการต่อว่า การบังคับให้กระทำในสิ่งที่ไม่ยินยอม การพุดจาโดยไม่ให้เกียรติ เป็นต้น ขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นในสังคม เช่น ความไม่ปลอดภัยในชุมชน การคุกคามผู้อื่น เป็นต้น และได้นำเสนอแนวทางการควบคุมพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตี้มแอลกอฮอล์ทั้งในระดับโครงสร้างและระดับปัจเจก โดยมีแนวทางการควบคุมการการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตี้มแอลกอฮอล์ ได้แก่ การลดการเข้าถึงแอลกอฮอล์ การสร้างความตระหนักและการใช้สื่อรณรงค์ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงผ่านการทำงานของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม การใช้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ (Gender transformative approach) การปรับเปลี่ยนค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมบางอย่างที่หนุนเสริมให้เกิดปัญหาความรุนแรงทางเพศ และการออกกฎหมายและการออกแบบมาตรการเพื่อป้องกันความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่น

ปฏิสัมพันธ์ของการตี้มแอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย พบว่า มีสาเหตุหรือปัจจัยที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการตี้มแอลกอฮอล์ ได้แก่ บทบาททางเพศที่ไม่เท่าเทียมกัน ลักษณะการตี้มที่ทำไปสู่การใช้ความรุนแรง (การตี้มแอลกอฮอล์เกินปริมาณ และการใช้สารเสพติดร่วมกับการตี้มแอลกอฮอล์) ค่านิยมทางสังคมชายเป็นใหญ่ ความเชื่อเรื่องการบริโภคแอลกอฮอล์ ความรุนแรงเป็นเรื่องภายในครอบครัว การได้รับทราบและพบเห็นการตี้มแอลกอฮอล์มาตั้งแต่วัยเยาว์ มุมมองและความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากแอลกอฮอล์ ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ/รายได้ การสื่อสารภายในครอบครัว ทักษะคติ/ลักษณะของความเป็นผู้หญิง การเสพข่าวสาร การยอมรับต่อการใช้ความรุนแรง การท่องเที่ยวและการเป็นเจ้าของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีอายุน้อย และการตี้มแอลกอฮอล์สามารถตี้มได้ทุกเพศ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตี้มแอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ แบ่งเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับปฐมภูมิ เป็นข้อเสนอเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ด้วยการลดปัจจัยเสี่ยงที่จะเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงหลังจากการตี้มแอลกอฮอล์ ในระดับบุคคลและครอบครัว ได้แก่ การเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น หรือบุคคลอื่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง การปรับ หรือลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้ชาย หรือผู้หญิง ในระดับสังคม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคล หรือเรื่องภายในครอบครัวให้กลายมาเป็นเรื่องที่เป็นสมาชิกของ

สังคม การให้ความรู้เกี่ยวกับโทษ พิษภัยของการดื่มแอลกอฮอล์ และการกระทำที่ผิดกฎหมายเมื่อดื่มแอลกอฮอล์ 2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับทุติยภูมิ เป็นข้อเสนอเพื่อดำเนินการป้องกันไม่ให้ผู้ที่มีการใช้ความรุนแรงจากการดื่มแอลกอฮอล์ใช้ความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น และควบคุมพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง ในระดับบุคคลและครอบครัว ได้แก่ การลดการเข้าถึงการดื่มแอลกอฮอล์และสิ่งกระตุ้นเพื่อจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตลอดจนสารเสพติดที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และเน้นการสื่อสารในทางบวก ลดการสื่อสารในทางลบ ในระดับสังคม ได้แก่ การสร้างค่านิยมการดื่มแอลกอฮอล์อย่างรับผิดชอบ การให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรงอย่างทันท่วงที และการสร้างความตระหนักร่วมกันของคนในสังคมเกี่ยวกับเรื่องของความรุนแรง ผ่านการทำงานของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม และ 3) ระดับตติยภูมิ เป็นข้อเสนอเพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง การกลับไปกระทำความรุนแรงซ้ำ และช่วยให้สังคมมีความตระหนักและตื่นตัวความรุนแรงในผู้หญิงเพิ่มขึ้น ตลอดจนเป็นแนวทางในการป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงอย่างยั่งยืน ได้แก่ การจัดเวทีเพื่อการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยกระทำความรุนแรง หรือเคยใช้ความรุนแรงในผู้หญิงที่มีสาเหตุมาจากการดื่มแอลกอฮอล์ได้มีโอกาสมาบอกเล่าเรื่องราวของตนเองให้กับสังคมได้รับฟัง การปรับเปลี่ยนค่านิยมทางทางสังคมเกี่ยวกับบทบาททางเพศที่ไม่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นผู้มีอำนาจเหนือกว่า และการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวน และรวบรวมเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่ลูกอ่อน เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของการตีแม่ลูกอ่อนกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ และเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่ลูกอ่อนในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) ด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการเก็บข้อมูลจากภาคสนาม (Field Work Research) กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้หน่วยที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการรณรงค์การไม่ตีแม่ลูกอ่อน การพัฒนาเด็กและสตรี ตลอดจนการให้ความคุ้มครองแก่เด็กและสตรีที่ได้รับการกระทำความรุนแรง จำนวน 12 คน ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การวิจัยได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน จากคณะกรรมการวิจัยในคนมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ รหัส MJUIRB HS 002/66

ผลการศึกษาพบว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในภาคเหนือที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตีแม่ลูกอ่อน ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าบทบาททางเพศที่ไม่เท่าเทียมและค่านิยมทางสังคมชายเป็นใหญ่ยังเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือ ขณะเดียวกันก็มีสาเหตุอื่นที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่ต้องนำมาพิจารณาร่วมด้วย ได้แก่ ลักษณะการตีที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรง (ปริมาณการตีและการใช้สารเสพติดร่วม) ความเชื่อเรื่องการตีแม่ลูกอ่อน การมองว่าความรุนแรงเป็นเรื่องภายในครอบครัว การได้รับทราบและพบเห็นการตีแม่ลูกอ่อนมาตั้งแต่วัยเยาว์ มุมมองและความรุนแรงที่เกิดจากแอลกอฮอล์ ปัญหาเศรษฐกิจและรายได้ การสื่อสารภายในครอบครัว ทศนคติ/ลักษณะของความเป็นผู้หญิง การเสพข่าวสาร การยอมรับต่อการใช้ความรุนแรง การท่องเที่ยวและการเป็นเจ้าของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีอายุน้อย และการตีแม่ลูกอ่อนสามารถตีได้ทุกเพศ ขณะที่การควบคุมการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่ลูกอ่อนสามารถดำเนินการด้วยการลดบทบาททางเพศที่ไม่เท่าเทียม ค่านิยมทางสังคมชายเป็นใหญ่ให้ลดลง และการเพิ่มบทบาท การมีรายได้ทางเศรษฐกิจและการศึกษาให้กับผู้หญิง

คำสำคัญ: การควบคุมพฤติกรรม ความรุนแรงต่อผู้หญิง แอลกอฮอล์ แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ

Abstract

This research aims to review and compile research papers on behavior control and violence against women related to alcohol, the interaction between drinking and behavior control and violence against women related to alcohol in the northern region under gender transformative approach, and provide policy recommendations on behavior control and violence against women related to alcohol in the northern region under gender transformative approach. The study employed qualitative research (documentary research and fieldwork research). Target group being the unit that engages in non-alcoholic sports, and children's and women's development. And protecting children and women who are victims of violence a total of 12 people. Data collected was in-depth interviews. Obtained data were analyzed by using content analysis. This study was certified for human research ethics code number MJUIRB HS 002/66.

Results of the study revealed that undeniably, the violence suffered by women in the North because of drinking alcohol, the inequality of gender roles, and the great social values of men are also the roots of the violence suffered by women in the North. Meanwhile, there are other reasons related to violence against women in the North including: alcohol-dependent beliefs about drinking behaviors (alcohol consumption and common drug abuse) that lead to violent behaviors, treating violence as an internal family matter, recognizing and discovering drinking at an early age, attitudes towards alcohol and violence, economic and income issues, intra-family communication, attitudes/characteristics towards women, prejudice, accept violence, travel and own a young liquor store, and drinking can be done regardless of gender .Although alcohol-related violence against women in the north can be controlled by reducing unequal gender roles, greatly reducing men's social values, and increasing women's role in economic income and education.

Key words: behavior control, violence against women, alcohol, gender transformative approach

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ต
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 ขอบเขตการวิจัย	4
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 การดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบ	6
2.2 สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงต่อผู้หญิง	8
2.3 ความรุนแรงและลักษณะการใช้ความรุนแรง	13
2.4 แนวคิด/ทฤษฎีในการวิจัย	18
2.5 การพัฒนาที่ยั่งยืนในประเด็นการสร้างความปลอดภัยทางเพศ	26
2.6 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง	28
2.7 แนวทางการป้องกันการใช้ความรุนแรง	30
2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย	32
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	
3.1 รูปแบบการวิจัย	34
3.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	35
3.4 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล	37
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	37
3.6 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
3.7 จริยธรรมในการวิจัย	37
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 การทบทวนและรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์	38
4.2 ปฏิสัมพันธ์ของการตีแม่แอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ	49
4.3 ข้อเสนอเชิงนโยบายในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ	81
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 บทสรุป	85
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	90
5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัย	101
เอกสารอ้างอิง	103
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน	114
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	116
ประวัติผู้วิจัย	118

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1	
สรุปปฏิสัมพันธ์ของการตีเอลลกอฮอลล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	80

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 2.1	ปัจจัยกระตุ้นที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว	10
ภาพที่ 2.2	ดัชนีความไม่เสมอภาคของประเทศไทย	27
ภาพที่ 2.3	กรอบแนวคิดในการวิจัย	33

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“...เขาค่อมสุราและใช้ยาเสพติด ซึ่งก่อนหน้านี้เราไม่รู้มาก่อนเลย แล้วเขาก็คิดไปเองว่าเรามีคนอื่นตลอดเวลา วันนั้นเขาเอามิดฟลงมาที่หัว เรายังมีสติวิ่งไปขอความช่วยเหลือ แต่คนแถวนั้นก็ล้า ๆ กลัว ๆ ที่จะช่วย...”

(มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล, 2565)

สุราเป็นต้นทางของปัญหาสำคัญใน 4 มิติ คือ ด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการทำลายภูมิคุ้มกัน ด้านอุบัติเหตุทางถนน ด้านเศรษฐกิจ และด้านที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว (The Standard, 2564) ขณะที่ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาเรื้อรังที่เกิดขึ้นทุกวันในทุกสังคมทั่วโลก สำหรับสังคมไทยความรุนแรงในครอบครัวรู้จักกันดีในกรณีสามีทำร้ายร่างกาย ทบตีภรรยา หรือคู่ชีวิต หรือการทำร้ายร่างกายกันระหว่างคนรักโดยมีสาเหตุที่หลากหลาย ข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว พบว่า สถิติความรุนแรงในครอบครัว ปีงบประมาณ 2564 ระหว่างเดือน ต.ค.2563 – พ.ค.2564 มีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว 1,492 ราย โดยส่วนใหญ่เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง ร้อยละ 81.0 แบ่งเป็นความสัมพันธ์สามี-ภรรยา ร้อยละ 39.0 ส่วนใหญ่ประสบกับกลุ่มวัยกลางคน ร้อยละ 32.4 และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ร้อยละ 32.1 ซึ่งมักไม่มีการดำเนินคดีสูงถึงร้อยละ 78 ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เป็นการทำร้ายร่างกายมากที่สุด ร้อยละ 64.5 รองลงมาคือ ถูกทำร้ายด้านจิตใจ ร้อยละ 31.4 และเรื่องเพศ ร้อยละ 3.6 ซึ่งมีปัจจัยกระตุ้นคือ ยาเสพติด สุรา อาการหึงหวง การมีโทสะ การรู้สึกว่าคุณเองมีอำนาจมากกว่า การมีปัญหสุขภาพทางจิต และความเครียดทางเศรษฐกิจทั้งนี้สถานการณ์ที่เกิดเหตุมักเกิดภายในบ้านของตนเอง (สำนักข่าวอิสรာ, 2564) อย่างไรก็ตามในเรื่องของการใช้ความรุนแรงนั้นสามารถเกิดขึ้นได้กับคนทุกเพศ แต่จากสถิติทั่วโลกพบว่าผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงไม่ว่าจะอยู่ในช่วงวัยใดก็ตาม (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554)

การดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลให้เกิดการใช้ความรุนแรง โดยเฉพาะความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ขณะเดียวกันคนที่มีพฤติกรรมใช้ความรุนแรงอยู่เป็นประจำ เมื่อต้องการใช้ความรุนแรงก็มักเลือกดื่มแอลกอฮอล์ก่อนที่จะกระทำการดังกล่าว หรืออาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างแอลกอฮอล์กับความรุนแรงจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (อัคริมา สุขดีและธัญญลักษณ์

บังชะภา, 2565) แม้ว่าจะมีความพยายามควบคุมและลดปริมาณการบริโภคของสังคัม การป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ การลดพฤติกรรมความเสี่ยง และกำจัด ควบคุมความรุนแรงจากปัญหาการบริโภค โดยใช้แผนยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ พ.ศ.2554-2563 ที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ทว่าการดื่มสุรานอกเหนือไปจากความมึนเมาที่เกิดจากสารที่มีอยู่ในตัวแล้วยังเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ โดยเฉพาะวิถีคิดแบบชายเป็นใหญ่ที่เหล้า หรือสุรา เป็นเครื่องหมายของความเป็นชาย ความกล้าแสดงออกและความเป็นผู้ใหญ่ (จะเด็จ เชาวน์วิไล, 2564) ยังปรากฏชัดอยู่ในสังคมไทย ขณะเดียวกันสุรายังมีส่วนเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม โดยเฉพาะในภาคเหนือ หรือในวัฒนธรรมล้านนา การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ สุรา เหล้าขาว ยาเส้น และเครื่องเส้นไหว้อื่น ๆ ถูกนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในการแก้บน ไหว้สา บวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ล่องลับ เช่น การไหว้ผีปู่ย่า ไหว้ศาลเจ้าที่ เลี้ยงผีตามป่า เณรในวันพฤหัสบดี (สงกรานต์) เป็นต้น สุราจึงมีสถานะศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อมโยงโลกของมนุษย์กับพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ เชื่อมโลกของลูกหลานที่ยังมีชีวิตกับบรรพบุรุษผู้ล่วงลับเพื่อแสดงความกตัญญู สร้างความสามัคคีในกลุ่มเครือญาติ และสร้างความสงบร่มเย็นให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ทำให้สุราไม่ถูกต้องคำถามและยังถูกปฏิบัติตามแบบแผนอย่างนี้มาจาก รุ่งรุ่ง (พูนสุข ชันธาโรจน์, 2559) ประกอบกับสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การขยายตัวของความเป็นเมือง การไร้ที่ดินของผู้คนอันเป็นผลมาจากการพัฒนาของรัฐและนโยบายการส่งเสริมการค้าสุรา ทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจสุรา สภาวะแรงกดดันที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์และความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิงและเด็ก (พุดพิงค์ นวกิจบำรุง, 2559)

การเร่งสร้างความเท่าเทียมทางเพศ (Gender equality) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้หญิง กำลังได้รับความสนใจในระดับสากล อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ได้ระบุสิทธิของผู้หญิงในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงสิทธิที่ผู้หญิงพึงได้รับความเท่าเทียมจากการประกอบอาชีพ ความก้าวหน้าในตำแหน่ง (United Nations, 2016) ทว่าระบบโครงสร้างของสังคมไทยที่ยังคงให้คุณค่ากับระบบชายเป็นใหญ่ ทำให้ผู้หญิงยังคงได้รับการยอมรับในวงจำกัด (นวลพรรณ ไม้ทองดี, 2553) และยังไม่นับรวมถึงผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากสุรา ขณะเดียวกันเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (The sustainable development goals) ได้กล่าวถึงประเด็นเรื่องความเท่าเทียมทางเพศไว้ในเป้าหมายที่ 5 คือ การบรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มบทบาทของสตรีและเด็กหญิงทุกคน โดยมีเป้าหมายย่อยเพื่อขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การแสวงประโยชน์ทั้งทางเพศ และในรูปแบบอื่น โดยมีตัวชี้วัดในเรื่องของสัดส่วนของผู้หญิงและเด็กหญิงอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ได้รับความรุนแรงทางเพศจากบุคคลอื่น ที่ไม่ใช่คู่ครอง ในช่วงระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามอายุ และสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญและมีการดำเนินงานตั้งแต่ปี 2559-2563 ซึ่งพบว่าสถานการณ์ด้านความเสมอภาคระหว่างเพศชายหญิงของประเทศไทย มีการปรับตัวใน

ทิศทางดีขึ้น โดยดัชนีความไม่เสมอภาคทางเพศ (Gender inequality index) ในปี 2562 มีคะแนน 0.359 ดีขึ้นจาก 0.419 ในปี 2559 สะท้อนถึงพัฒนาการเรื่องความเสมอภาคทางเพศที่ดีขึ้นในสังคมไทย จากการที่ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในประเด็นนี้อย่างจริงจัง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) อย่างไรก็ตามรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว สำหรับรายงานตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประจำปี 2561 พบว่า ทั่วประเทศมีเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวจำนวน 1,299 ครั้ง โดยมีจังหวัดในภาคเหนือที่มีจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงสูงสุดคืออยู่ 1 ใน 20 จังหวัดแรก ที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ จังหวัดน่าน จำนวน 51 เหตุการณ์ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 36 เหตุการณ์ จังหวัดลำพูน จำนวน 30 เหตุการณ์ และจังหวัดเชียงราย จำนวน 28 เหตุการณ์ (กรมกิจการสตรีและครอบครัว, 2561)

แนวคิดแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ (Gender transformative approach) หรือ การดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงบทบาททางเพศ เป็นแนวคิดหนึ่งที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมระหว่างเพศชายและเพศหญิง โดยการทำลาย และตั้งคำถามอย่างมีวิจรณาญต่อบรรทัดฐานทางเพศและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดช่องว่างทางเพศที่ชัดเจน (Rottach et al., 2009) และเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยจัดการปัญหาความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการพิจารณาในเรื่องผู้กระทำการ (Agency) ความสัมพันธ์ (Relation) และโครงสร้าง (Structures) (Martinez & Wu 2009; Morgan, 2014)

ความรุนแรงต่อผู้หญิงนั้นเกี่ยวข้องกับปัจจัยความเสมอภาคทางเพศ (Gender inequality) ที่เป็นผลมาจากความเชื่อของสังคม และระดับปัจเจกในมิติความเป็นใหญ่และบุคลิกภาพการควบคุมของเพศชายที่เชื่อว่าเพศชายยิ่งใหญ่กว่า สำคัญกว่า และแข็งแรงกว่าผู้หญิง และปัญหาการตีหมั้นของผู้ชายก็เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดปัญหาและมีความถี่ ความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น การพิจารณาถึงปัจจัยความแตกต่างระหว่างเพศ เช่น บทบาททางเพศที่แตกต่างกันของเพศชายและหญิงตามค่านิยมที่สังคมกำหนดบรรทัดฐานและความคาดหวังไว้ควบคู่ไปกับปัจจัยแอลกอฮอล์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความแตกต่างระหว่างเพศ (อรรถชัย วลีวงศ์, 2563) ขณะเดียวกันความทับซ้อนทางอัตลักษณ์ (Intersectionality) ที่เป็นเงื่อนไขความไม่เท่าเทียมร่วมกัน เช่น อายุ เพศวิถี อัตลักษณ์ทางเพศภาวะ เชื้อชาติ ศาสนา ถิ่นที่อยู่ ระดับการศึกษา ภาวะสุขภาพทางร่างกาย และจิตใจ เป็นต้น โดยพิจารณาว่า คน ๆ หนึ่งมีหลายอัตลักษณ์และอัตลักษณ์เหล่านั้นได้ทับซ้อนกัน ทำให้คนที่มิเพศสรีระเดียวกันมีความแตกต่างกันและได้รับผลกระทบจากโครงสร้างทางสังคมไม่เท่ากัน

ดังนั้นการวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีหมั้นแอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ ภายใต้กรอบคำถามการวิจัยคือ ปฏิสัมพันธ์ของการตีหมั้นแอลกอฮอล์กับพฤติกรรมควบคุมและการใช้ความ

รุนแรงต่อผู้หญิงเป็นอย่างไร และการควบคุมพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ควรมีแนวทางการดำเนินงานอย่างไร เพื่อที่ค้นหาหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าการตีแม่แอลกอฮอล์เป็นอุปสรรคหนึ่งต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมทางเพศ

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทบทวน และรวบรวมเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของการตีแม่แอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การทบทวน และรวบรวมเอกสารที่ปรากฏอยู่ในรายงานการวิจัย บทความทางวิชาการในช่วงปี พ.ศ.2555-2565 เกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ และการศึกษาปฏิสัมพันธ์ของการตีแม่แอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะและข้อเสนอเชิงนโยบายในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1) เอกสารงานวิจัย บทความวิจัยที่เผยแพร่อยู่ในวารสารทางวิชาการของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2555-2565 ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ 2) หน่วยที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการรณรงค์การไม่ดื่มสุรา การพัฒนาผู้หญิง ตลอดจนการให้ความคุ้มครองผู้หญิงที่ได้รับการกระทำความรุนแรง ประกอบด้วย 3 หน่วย คือ 1) พัฒนาสังคมและความมั่นคงจังหวัด 2) เครือข่ายเพื่อนหญิงล้านนา และ 3) ศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคเหนือตอนบน โดยเลือกทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จากหน่วยงานข้างต้นมาหน่วยงานละ 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญในวิจัยทั้งสิ้น 12 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำพูน และจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีเหตุการณ์ใช้ความรุนแรงสูงสุดตามรายงานตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประจำปี 2561

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา โครงการวิจัยใช้ระยะเวลาประมาณ 6 เดือน นับตั้งแต่ได้รับการลงนามรับทุนการวิจัย

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง หมายถึง การใช้ความรุนแรงที่สามีกระทำต่อภรรยา ซึ่งเป็นผู้หญิงภายในครอบครัว

แอลกอฮอล์ หมายถึง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เหล้า สุรา หรือเครื่องดื่มทุกชนิดที่มีส่วนผสมของเอทิลแอลกอฮอล์และเมื่อดื่มเข้าไปแล้วจะออกฤทธิ์ทำให้มีอาการมึนเมาตามปริมาณส่วนผสมที่แตกต่างกันของเอทิลแอลกอฮอล์

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การสร้างองค์ความรู้ในประเด็นการดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะประเด็นการสร้างความเท่าเทียมทางเพศในกลุ่มผู้หญิง ซึ่งเป็นเป้าหมายหนึ่งในการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งผลการวิจัยอาจนำไปสู่การสร้างสนับสนุนหลักฐานเชิงวิชาการ ตลอดจนการนำผลการศึกษามาใช้ในการดำเนินกิจกรรม หรือนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเท่าเทียมทางเพศต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่ แอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ ผู้วิจัยได้ค้นหาเอกสาร รายงานการวิจัย และทำการทบทวนแนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย สำหรับใช้การอธิบายและ อภิปรายผลการวิจัย โดยมีประเด็นและรายละเอียดดังนี้

- 2.1 การตีแม่แอลกอฮอล์และผลกระทบ
- 2.2 สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงต่อผู้หญิง
- 2.3 ความรุนแรงและลักษณะการใช้ความรุนแรง
 - 2.3.1 ความรุนแรงและความรุนแรงในครอบครัว
 - 2.3.2 ลักษณะการใช้ความรุนแรงในครอบครัวและผู้หญิง
- 2.4 แนวคิด/ทฤษฎีในการวิจัย
 - 2.4.1 ทฤษฎีสตรีนิยม
 - 2.4.2 แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ
 - 2.4.3 ความทับซ้อนทางอัตลักษณ์และเพศภาวะ
- 2.5 การพัฒนาที่ยั่งยืนในประเด็นการสร้างความเท่าเทียมทางเพศ
- 2.6 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง
- 2.7 แนวทางการป้องกันความรุนแรง
- 2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 การตีแม่แอลกอฮอล์และผลกระทบ

งานวิจัยทั้งระดับชาติและนานาชาติได้สะท้อนข้อมูลถึงการตีแม่เครื่องตีแม่แอลกอฮอล์ว่าเป็น ส่วนหนึ่งที่น่าไปสู่การก่อเหตุรุนแรงได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การสร้างความรุนแรงในครอบครัว (Domestic violence of family violence) (World Health Organization, 2009; Gebara et al., 2015) การใช้ความรุนแรงกับคู่ครอง (Intimate partner violence) (WHO, 2006) การ ก่อให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว (Sacco et al., 2015) ความรุนแรงและการก่ออาชญากรรม เนื่องจาก การตีแม่เครื่องตีแม่ที่มีแอลกอฮอล์ทำให้บุคคลขาดความยับยั้งชั่งใจ (Clark and Foy, 2000; Johnson, 2004; Miller et al, 2006) ก่อให้เกิดปัญหาสังคมได้แก่ ความรุนแรงในครอบครัวที่มีผู้ตีแม่สุราก่อเหตุ ทะเลาะวิวาท เกิดอุบัติเหตุ (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2558) รวมทั้งเป็นต้นทางของปัญหาสำคัญใน 4 มิติ คือ ด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการทำลายภูมิคุ้มกัน ด้าน

อุบัติเหตุทางถนน ด้านเศรษฐกิจ และด้านที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว (The Standard, 2564) ซึ่งการตีมีแอลกอฮอล์ส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การขยายตัวของความเป็นเมือง การไร้ที่ดินของผู้คนอันเป็นผลมาจากการพัฒนาของรัฐและนโยบายการส่งเสริมการค้าสุรา ทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจสุรา สภาวะแรงกดดันที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์และความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิงและเด็ก (พูนสุข ชันธาโรจน์, 2559)

การตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบต่อบุคคล อื่นที่ไม่ใช่ผู้ตีมี งานวิจัยของออร์ทย วลีวงค์ ทักซพล ธรรมรังสี และจินตนา จันทรโคตรแก้ว (2557) ให้ภาพของผลกระทบของการตีมีแอลกอฮอล์ในมิติที่เป็นสิ่งที่กระทบต่อบุคคลอื่น รวมถึงบุคคลในครอบครัว เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตีมีกับผู้ที่ได้รับผลกระทบกรณีผู้ตีมีเป็นสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน เพื่อนร่วมงาน หรือคนแปลกหน้า ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับความรุนแรงในระดับเล็กน้อย เช่น การรู้สึกรำคาญใจ จนถึงผลกระทบที่รุนแรงมากอย่างการถูกทำร้ายเสียชีวิต นอกจากนี้ยังมีภาวะคุกคามชีวิตและความรุนแรง เช่น ทำร้ายร่างกายและวาจา ทำลายข้าวของ เป็นต้น เป็นมิติความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ปัญหาการเงิน ผลกระทบด้านจิตใจ เป็นต้น และผลต่อชีวิตการทำงาน รวมถึงการใช้ชีวิตในชุมชน สังคม เช่น ความไม่ปลอดภัยในชุมชน เป็นต้น ทำให้เด็กและคนในครอบครัวเป็นผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุด อีกทั้งยังมีความซับซ้อนของปัญหา เช่น การทำร้ายร่างกาย การคุกคามทางเพศ เป็นต้น ซึ่งเชื่อมโยงถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง ในแอฟริกาใต้การตีมีแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ผู้หญิงอาจเสี่ยงต่อการถูกทารุณกรรมทางร่างกายของคู่รักที่ใกล้ชิดเป็นพิเศษและมีความเสี่ยงทางเพศสูงกว่าผู้ที่ที่ไม่ตีมีแอลกอฮอล์ การความรุนแรงทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต้องลดพฤติกรรม การตีมีโดยตรง (Pitpitan et al., 2013)

การตีมีแอลกอฮอล์เป็นเรื่องปกติในชีวิต มิใช่เรื่องแปลกใหม่หรือแม่แต่งงานบุญที่ถือเป็นปัจจัยด้านวัฒนธรรม/ประเพณี ที่เป็นงานบุคคลโดยส่วนใหญ่มีการตีมีแอลกอฮอล์ (อุเทน ลาพิงและคณะ, 2562; ณัฐธิดา จุมปาและคณะ, 2560) ขณะเดียวกันการตีมีแอลกอฮอล์มักมาพร้อมกับโอกาส หรือวาระพิเศษ และการตีมีปริมาณที่ไม่มากนัก หรือปานกลาง ช่วยเพิ่มบรรยากาศในการสนทนา ช่วยให้คู่สนทนามีอารมณ์ร่วมในการพูดคุย รู้สึกผ่อนคลายมากขึ้น (Sudhinaraset, Wigglesworth and Takeuchi, 2016) ทว่าการตีมีสุราและจำนวนปริมาณของการตีมีมีผลที่ก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรง การทำร้ายกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่ผู้ตีมีนั้นมีความใกล้ชิด เช่น การทำร้ายผู้หญิงที่เป็นภรรยา หรือการเกิดทารุณกรรมต่อเด็กในครอบครัว โดยครอบครัวที่มีผู้ปกครองตีมีสุรามีโอกาสเกิดความรุนแรงในครอบครัว คิดเป็น 3.84 เท่า ของครอบครัวที่ไม่มีการตีมี (ณัฐธิดา เลอพิลเบิร์ต, 2557)

นอกจากการดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลให้มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงแล้ว การดื่มแอลกอฮอล์ปริมาณมากในระยะเวลาที่สั้นส่งผลให้เกิดภาวะแอลกอฮอล์เป็นพิษได้ เนื่องจากตับซึ่งทำหน้าที่ขับแอลกอฮอล์ออกจากกระแสเลือด ไม่สามารถขับแอลกอฮอล์ที่อยู่ในร่างกายออกได้ทัน จึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะแอลกอฮอล์เป็นพิษ ซึ่งไม่สามารถระบุระยะเวลาในการแสดงอาการที่ชัดเจนได้ งานวิจัยของวิจิตรา เลียงสว่างวงศ์ (2020) การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผู้ดื่มมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 400 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ขึ้นไป จะมีโอกาสเกิดภาวะแอลกอฮอล์เป็นพิษอยู่ในระดับสูง ทั้งก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการดูดซึมสารของร่างกายของแต่ละบุคคล และชนิดของเครื่องดื่มนั้น ๆ ว่า มีดีกรีหรือปริมาณแอลกอฮอล์เข้มข้นมากแค่ไหน เช่น เบียร์ มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ประมาณ 5% จะมีค่าดื่มมาตรฐานเท่ากับ 1 กระป๋อง หรือ 1 ขวดเล็ก 330 มิลลิลิตร ไวน์ มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ประมาณ 12% จะมีค่าดื่มมาตรฐานเท่ากับ 1 แก้ว หรือ 100 มิลลิลิตร ส่วนสุรากลั่น มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ประมาณ 40% จะมีค่าดื่มมาตรฐานเท่ากับ 3 ฝา หรือ 30 มิลลิลิตร เป็นต้น

2.2 สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงต่อผู้หญิง

ครอบครัวเป็นหน่วยที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากผลของการดื่มสุราของสมาชิกในครัวเรือน โดยผู้หญิงต้องแบกรับภาระหนักที่สุด รองลงมาคือเด็ก จากการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายภายในการดูแลสุขภาพ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ นำไปสู่ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้ง การกระทำความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มสุราของผู้ชาย หรือผู้หญิงที่ดื่มสุรา มีส่วนทำให้เกิดอุปสรรคต่อการตัดสินใจในระดับครัวเรือน หากหัวหน้าครัวเรือนนั้นป่วยด้วยโรคติดสุรา ผู้หญิงอาจต้องเผชิญกับความรุนแรงทางสุขภาพจิต และเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้า เพราะหัวหน้าครัวเรือนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ บางครั้งมีการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา จนก่อให้เกิดการทำร้ายร่างกาย ความบอบช้ำทางจิตใจ และนำไปสู่การหย่าร้างในที่สุด นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อสังคมและสังคมที่เป็นจุดบอดของสังคม ยกต่อการพัฒนา ก่อให้เกิดแห่งมีวุ่นวาย พฤติกรรมเลียนแบบ และความเสี่ยงในการตั้งครมก่อนวัยอันควร (พุดพิงค์ นวกิจบำรุง, 2559)

ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาเรื้อรังที่เกิดขึ้นทุกวันในทุกสังคมทั่วโลก สำหรับสังคมไทยความรุนแรงในครอบครัวรู้จักกันดีในกรณีสามีทำร้ายร่างกาย ทูบตีภรรยา หรือคู่ชีวิต หรือการทำร้ายร่างกายกันระหว่างคนรักโดยมีสาเหตุที่หลากหลาย การใช้ความรุนแรงในครอบครัวยังเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับเพศสภาพและระบบการให้คุณค่าแก่ชายเป็นใหญ่ ซึ่งถูกครอบงำมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน จนทำให้คนในสังคมแม้กระทั่งหญิงที่ถูกกระทำเกิดความเคยชินยอมรับ และซึมซับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือการยอมรับความจำนนต่อการใช้ความรุนแรง เนื่องจากไม่สามารถยุติความสัมพันธ์ได้ มีอุปสรรคทางการเงิน วัฒนธรรมความเชื่อที่

ต้องอดทนอยู่ในสภาพที่ถูกกระทำซ้ำแล้วซ้ำเล่า ปัจจัยที่เวลานี้ล้วนสนับสนุนให้ความรุนแรงยังคงเกิดขึ้นในสังคมอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)

รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว สำหรับการรายงานตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประจำปี 2561 พบว่ามีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นในครอบครัวรวมทั้งประเทศ จำนวน 1,299 เหตุการณ์ โดยมีจังหวัดที่มีเหตุการณ์ความรุนแรง 19 จังหวัดแรก ประกอบด้วย

1) จังหวัดราชบุรี จำนวน 62 เหตุการณ์ 2) กรุงเทพมหานคร จำนวน 55 เหตุการณ์ 3) น่าน จำนวน 51 เหตุการณ์ 4) กาญจนบุรี จำนวน 37 เหตุการณ์ 5) เชียงใหม่ จำนวน 36 เหตุการณ์ 6) อุทัยธานี จำนวน 35 เหตุการณ์ 7) อุตรธานี จำนวน 32 เหตุการณ์ 8) ชัยนาท จำนวน 31 เหตุการณ์ 9) สตูล จำนวน 31 เหตุการณ์ 10) อุบลราชธานี จำนวน 31 เหตุการณ์ 11) นครราชสีมา จำนวน 30 เหตุการณ์ 12) ลำพูน จำนวน 30 เหตุการณ์ 13) เชียงราย จำนวน 28 เหตุการณ์ 14) ชัยภูมิ จำนวน 27 เหตุการณ์ 15) ตาก จำนวน 27 เหตุการณ์ 16) นครศรีธรรมราช จำนวน 27 เหตุการณ์ 17) กระบี่ จำนวน 26 เหตุการณ์ 18) ร้อยเอ็ด จำนวน 26 เหตุการณ์ และ 19) ระนอง จำนวน 26 เหตุการณ์ และเมื่อพิจารณาในส่วนของจังหวัดที่อยู่ในภาคเหนือพบว่า มีเหตุการณ์ความรุนแรงจำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดน่าน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดเชียงราย (กรมกิจการสตรีและครอบครัว, 2561)

ข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว พบว่า สถิติความรุนแรงในครอบครัวประจำปีงบประมาณ ปี 2564 (ต.ค.2563-ก.ย.2564) ของศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว พบว่า มีผู้ถูกกระทำรุนแรงจำนวน 2,177 คน ร้อยละ 88 เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่บ้านของตนเอง เป็นความรุนแรงด้านร่างกาย ร้อยละ 64 ด้านจิตใจ ร้อยละ 32 และด้านเพศ ร้อยละ 4 ส่วนใหญ่เป็นความรุนแรงที่เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว ร้อยละ 41 ขณะที่ปัจจัยกระตุ้นที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว 3 ลำดับแรกมาจาก ยาเสพติด ร้อยละ 20 สุรา ร้อยละ 14 และการพนัน ร้อยละ 11 (กรมกิจการสตรีและครอบครัว, 2564)

ภาพที่ 2.1 ปัจจัยกระตุ้นที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว
ที่มา: ศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กองส่งเสริมสถาบัน
ครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

ข้อมูลจากศูนย์พึ่งได้กระทรวงสาธารณสุขพบว่าในปีตั้งแต่เดือนมกราคม 2564 มีมากกว่า 3 หมื่นราย ข้อมูลจากมูลนิธิเพื่อนหญิงนั้นได้รับการร้องเรียนปีละไม่น้อยกว่า 600 เรื่อง แต่ในช่วงโควิดข้อมูลตั้งแต่ มกราคม-กันยายน 2564 ปรากฏว่ามีมากขึ้นถึงประมาณ 1800 เรื่อง โดยสามารถแบ่งสาเหตุการร้องเรียนออกเป็น 3-4 กลุ่มๆ แรกถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวซึ่งมีปริมาณมากถึง ร้อยละ 80 กลุ่มที่สองเป็นเรื่องการถูกล่วงเกินทางเพศ ทั้งการใช้วาจา การลวนลามทางร่างกายไปจนถึงการถูกข่มขืน และรัมโทรม กลุ่มที่สามเป็นการตั้งครรภ์ไม่พร้อม โดยมากเป็นแม่ที่อายุน้อยเป็นเยาวชน รวมไปถึงการหลอกว่าให้ออกไปเจอกัน แล้วเอาเพื่อนมารุมโทรม กลุ่มที่สี่เป็นเรื่องการหาประโยชน์จากผู้หญิงเพื่อการค้าประเวณี รวมไปถึงการแบล็คเมล (Blackmail) ทางเพศ เช่น เป็นแฟนกันแล้วถ่ายคลิปขณะมีเพศสัมพันธ์กัน เมื่อฝ่ายหญิงจะขอลีกก็ข่มขู่ว่าจะเปิดเผยคลิป หรือการล่อลวงผ่านการคบกันทางโซเชียลมีเดีย การถูกหลอกจากชายต่างชาติว่ารักอยากแต่งงาน ขอให้ไปอยู่ด้วยกัน แต่หลอกให้ส่งเงินค่าเครื่องบินมาให้ แล้วปิดเฟซบุ๊กหนีหายไป เป็นต้น ประเด็นที่สำคัญของการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมิใช่แค่เรื่องการทำร้ายร่างกายเท่านั้น แต่รวมถึงการทำร้ายทางจิตใจ เช่น

แต่งงานกันแล้วมีหญิงอื่น หรือเอาหญิงอื่นมาอยู่ในบ้านหรือไปมีหลายบ้าน เพื่อทำร้ายจิตใจ ไม่ยอมให้เงินใช้ ไม่ยอมให้ออกไปหาเพื่อน เป็นต้น (ธนวดิ ทาจัน, 2564)

จรรย์ ศรีสวัสดิ์ (2564) ได้ทำการรวบรวมข่าวความรุนแรงในครอบครัวในรอบครึ่งปี 2563 โดยการรวบรวมข่าวจากหนังสือพิมพ์ 10 ฉบับ ตั้งแต่เดือนมกราคม – มิถุนายน 2563 มีการนำเสนอข่าวความรุนแรงในครอบครัวสูงถึง 350 ข่าว ในจำนวนนี้มีเครื่องตีแมลกอฮอลล์เป็นปัจจัยกระตุ้น แบ่งเป็นข่าวการฆ่ากันตาย 201 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 57.4 ข่าวการทำร้ายกัน 51 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 14.6 ข่าวการฆ่าตัวตาย 38 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 10.9 ข่าวความรุนแรงทางเพศของบุคคลในครอบครัว 31 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 8.9 ข่าวการตั้งครรภ์ไม่พร้อม 10 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 2.9 ขณะที่ผลการสำรวจผลกระทบจากการบริโภคเครื่องตีแมลกอฮอลล์ พ.ศ.2564 ของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา พบว่า ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 3.30 เคยได้รับผลกระทบจากการตีสุราของตนเอง และร้อยละ 0.74 เคยได้รับผลกระทบจากการตีสุราของผู้อื่นอย่างน้อย 1 ปัญหาในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา ปัญหาในครัวเรือนที่พบบ่อยจากตีของตัวเอง ได้แก่ ก่อให้เกิดความรำคาญสูงสุด ร้อยละ 0.47 และปัญหาด้านความรุนแรงทางวาจา ร้อยละ 0.27 ส่วนปัญหานอกครัวเรือนที่พบบ่อย คือ ก่อให้เกิดความรำคาญ ร้อยละ 0.14 (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2565)

ความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้หญิงและเด็กได้รับ มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย แต่ปัจจัยหลักที่พบคือเครื่องตีแมลกอฮอลล์มักจะเป็นปัจจัยร่วมสำคัญ รายงานผลการสำรวจระดับประเทศ 2560 ความรุนแรงในครอบครัวไทยต่อผู้หญิงและบุคคล ของสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่า ครอบครัวที่มีสมาชิกสูบบุหรี่ หรือตีสุรา มีโอกาสเกิดความรุนแรงมากกว่าครอบครัวที่ไม่มีการใช้สารเสพติดเหล่านี้ ผลจากการใช้สารเสพติดมีผลกับการเปลี่ยนแปลงอารมณ์และกระบวนการคิด จึงมีแนวโน้มเกิดความรุนแรงได้มากกว่า ขณะเดียวกันในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ทุกคนอยู่บ้าน จนอาจทำให้เกิดปัญหาทางการเงิน ขาดรายได้ เมื่อมีปัญหาที่เริ่มมีการใช้ความรุนแรง ฝ่ายที่ถูกกระทำก็จะเริ่มเกิดความกลัว กระทั่งจิตใจและปัญหาที่ยังทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันในต่างประเทศก็มีรายงานสถิติการหย่าร้าง ที่เพิ่มขึ้นในช่วงโควิด-19 (รุ่งอรุณ ลิ้มพะยอม, 2565) จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้มีการบริโภคเครื่องตีแมลกอฮอลล์ และเกิดความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ผลจากนโยบายล็อกดาวน์ (Lockdowns) ทำให้มีการตีเครื่องตีแมลกอฮอลล์มากขึ้นโดยส่วนใหญ่เป็นการตีที่บ้าน และก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวมากขึ้น เช่น ในสหภาพยุโรปแอลกอฮอลล์เป็นสาเหตุให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 60 ในภาพรวมโดยผู้หญิง 1 ใน 3 คน ถูกกระทำ ความรุนแรง และเด็ก 1 ใน 3 คน ถูกกระทำ ความรุนแรงจากผู้ปกครองหรือจากสมาชิกในครอบครัว (Organization for Economic Co-operation and Development, 2021)

สถานการณ์การความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง หรือความรุนแรงต่อครอบครัวในภาคเหนือที่เป็นพื้นที่การวิจัยยังมีเหตุการณ์การความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง โดยมีสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละจังหวัด ดังนี้

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวจังหวัดลำพูน ในปี 2565 มีครอบครัวที่มีการกระทำ ความรุนแรงต่อกัน (ความรุนแรงด้านร่างกาย จิตใจ และเพศ) จำนวน 41 ครอบครัว รวม 41 ราย เป็นเพศชาย จำนวน 5 ราย เป็นเพศหญิง จำนวน 36 ราย โดยพบว่าปัญหาความรุนแรงใน เด็กที่อายุต่ำกว่า 9 ปี จำนวน 5 ราย เด็กอายุ 10 – 18 ปี จำนวน 7 ราย อายุ 18 – 59 ปี 21 ราย และอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 8 ราย และประเภทปัญหาที่พบได้แก่ การทำร้ายร่างกาย 28 ราย ปัญหาเรื่องเพศ 3 ราย และปัญหาการข่มขู่/กักขัง/ทอดทิ้ง จำนวน 10 ราย

จังหวัดลำพูนยังพบปัญหาการฆ่าตัวตายสำเร็จ ตั้งแต่ปี 2556 – 2563 อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จอยู่ระหว่าง 14.61 – 21.70 (ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ไม่เกินร้อยละ 6.3 ต่อแสนประชากร) ในปี 2563 จังหวัดลำพูนมีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ เท่ากับ 21.70 ต่อแสนประชากร จำนวนทั้งสิ้น 88 ราย แบ่งเป็นเพศชาย 78 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.63 และเพศหญิง 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.36 โดยช่วงอายุ ที่มีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ 3 ลำดับแรก ได้แก่ อายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 21 ราย (ร้อยละ 23.86) อายุระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 19 ราย (ร้อยละ 21.59) และอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 18 ราย (ร้อยละ 20.75) จากสถานการณ์ความรุนแรงของครอบครัวจังหวัดลำพูน จะพบว่า ปัญหาความรุนแรง ในครอบครัวเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา จำนวน 2 ราย รวมทั้งปัญหาการฆ่าตัวตายที่มีเพิ่มขึ้น จำนวน 4 ราย และมีตัวชี้วัดอัตราเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในอันดับ 62 ของประเทศ (แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน พ.ศ.2566- 2570, 2566)

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงต่อผู้หญิงจังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลจาก ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่พบว่า ในปี 2564 มีผู้หญิงถูกทำร้ายร่างกายจิตใจจำนวน 19 ราย จำนวนครอบครัวในจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวน 835,977 ครอบครัว มีครอบครัวแห่งกลางที่มีสมาชิกรุ่นปู่ย่าและหลาน จำนวน 81,429 ครอบครัว เป็นครอบครัวยากจน 43,369 ครอบครัว และมีครอบครัวที่มีคนในครอบครัวกระทำ ความรุนแรงต่อกัน 38 ครอบครัว (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่, 2565)

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงต่อผู้หญิงจังหวัดน่าน มีความรุนแรงต่อผู้หญิงจากการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวฐานะยากจนที่ต้องเลี้ยงดูบุตรเพียงลำพัง จำนวน 358 คน ผู้หญิงถูกเลิกจ้าง/ตกงาน จำนวน 164 คน และผู้หญิงทำร้ายร่างกายและจิตใจ จำนวน 38 คน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดน่าน, 2565)

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงต่อผู้หญิงจังหวัดเชียงราย สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปีของจังหวัด แต่โดย ภาพรวมยังอยู่

ภาวะคงที่และปกติ ซึ่งมีการประเมินว่ามีปัจจัยการเกิดความรุนแรงจากความเครียด ปัญหาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ลดความสัมพันธ์และช่องว่างระหว่างวัย ระหว่างความคิด ระหว่างฐานะบุคคล มีผลต่อการบ่มเพาะพฤติกรรมและความรู้สึกของคนในครอบครัว โดย ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสถาบันครอบครัวหรือในครัวเรือนยังทรงตัวจนถึงเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อพิจารณาจาก ผู้กระทำ และถูกกระทำ จังหวัดเชียงรายมีจำนวนประชากรสตรี จำนวน 667,557 คน เป็นสตรีที่ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ จำนวน 112 คน สตรีที่ถูกละเมิดทางเพศ จำนวน 72 คน และแม่เลี้ยงเดี่ยวฐานะยากจน จำนวน 51 คน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย, 2565)

อาจกล่าวได้ว่าการตีแม่แอลกอฮอล์เป็นส่วนหนึ่ง หรือสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะผู้หญิงที่เป็นคู่สมรสและยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอย่างต่อเนื่องดังเห็นได้จาก ข้อมูลสถิติและรายงานเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ขณะเดียวกันปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวอาจเป็นส่วนหนึ่งของอุปสรรคในการสร้างความเท่าเทียมทางเพศ

2.3 ความรุนแรงและลักษณะการใช้ความรุนแรง

2.3.1 ความรุนแรงและความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรง (Violence) หมายถึง พฤติกรรมและการกระทำใด ๆ ที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งทางร่างกาย วาจา จิตใจ ทางเพศ โดยการบังคับขู่เข็ญ ทำร้าย ทบตี ตะแคง ต่อย ต่อดจนคุกคาม จำกัดสิทธิเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและในการดำเนินชีวิตส่วนตัว ซึ่งเป็นผลและอาจจะเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจแก่ผู้ถูกระทำ (อรอนงค์ อินทรจิตและนรินทร์ กรินชัย, 2542)

ความรุนแรงในครอบครัว (Family violence) หมายถึง การใช้ความรุนแรงต่าง ๆ ระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันภายใน ครอบครัว ซึ่งมีผลทำให้เกิดอันตราย หรือความเดือดร้อนทางกาย เพศ หรือทางจิตใจต่อฝ่ายที่ถูกกระทำและรวมไปถึงการข่มขู่ คุกคาม การบีบบังคับเพื่อการทำให้อสูญเสียอิสรภาพ (Pongpan-Anoosorn, 2013) เช่นเดียวกับบรรณชัย คงสกันธ์และนฤมล โพธิ์แจ่ม (2551) กล่าวถึงความรุนแรงในครอบครัวว่าเป็นปัญหาหนึ่งในครอบครัวที่มีการกระทำในลักษณะของความรุนแรงที่ก่อให้เกิดการทำร้ายร่างกาย การล่วงละเมิดทางเพศ และรวมไปถึงการทำร้ายทางจิตใจ ระหว่างสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันครอบครัวเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นสามี ภรรยา หรือญาติ ที่รวมไปถึงการปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่ดูแล ขณะที่ปรีชา อุปโยคิน (2538) กล่าวถึง ความรุนแรงในครอบครัวที่ขยายความหมายของความรุนแรงในครอบครัวครอบคลุมในส่วนสาเหตุที่เกิดขึ้นว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นการกระทำ หรือพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสมาชิกในครอบครัวด้วยความจงใจ เป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลไปทางลบต่อพัฒนาการของร่างกายและจิตใจของบุคคล ต่อการรับรู้ของมนุษย์ และทั้งด้านสุขภาพและทางจิตใจ ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญ

ต่อปัจเจกบุคคลและเป็นตัวแทนของสังคมทั้งหมดที่ให้การเกื้อหนุนต่อกันของสมาชิกเพื่อให้ครอบครัวดำรงต่อไปได้ภายใต้กรอบของโครงสร้างและหน้าที่ที่สมาชิกพึงจะปฏิบัติต่อกันอย่างราบรื่น ในทางตรงกันข้ามครอบครัวอาจกลายเป็นหน่วยของความขัดแย้ง ระหว่างคู่สมรส บิดามารดา หรือลูกหลาน ความรุนแรงในครอบครัวมิใช่เป็นเรื่องใหญ่ที่ปรากฏในปัจจุบัน แต่เกิดมาช้านาน เพียงแต่ความรุนแรงที่ได้เกิดขึ้นในอดีตถูกครอบงำโดยสังคม อำนาจและบรรทัดฐานทางสังคมที่มอบอำนาจและความเป็นใหญ่ให้แก่ผู้ชาย ถูกกดขี่ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง หรือเด็ก ถือเป็นเพียงสมบัติอย่างหนึ่งที่ผู้ชายกระทำอะไรก็ได้ แต่ในปัจจุบันสถานภาพของผู้หญิงได้เปลี่ยนไป จากผู้ที่ยึดกุมมาเป็นผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมเท่าเทียมกัน ผู้ที่เป็นเด็กก็ได้รับการพิจารณาเป็นผู้ที่ได้รับสิทธิในความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกัน

กรมควบคุมโรค (2563) กล่าวว่า ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการกระทำ ความรุนแรง ประกอบด้วย

- 1) ด้านบุคคล เคยอยู่ในครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง มีประวัติถูกกระทำ ความรุนแรง และมีปัญหาสุขภาพจิตหรือสุขภาพกาย
- 2) ด้านพฤติกรรม ติดการพนัน มีหนี้สิน อารมณ์ร้อน โมโห ฉุนเฉียว หงุดหงิดง่าย และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือใช้สารเสพติด
- 3) ด้านความสัมพันธ์ มีความขัดแย้งภายในครอบครัว มีทัศนคติเพศชายเป็นใหญ่มีอำนาจเหนือกว่าทั้งด้านพลังกำลัง การศึกษา รายได้ และแต่งงาน หรือมีบุตรตอนอายุน้อย
- 4) ด้านชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและชุมชนน้อย มีเหตุทะเลาะวิวาทระหว่างคนในชุมชน และเป็นชุมชนแออัด มีอัตราการว่างงานสูง

ธนวดี ทาจัน (2564) กล่าวถึง ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้

1. วัฒนธรรมการเลี้ยงดูของครอบครัวที่ยึดถือระบบชายเป็นใหญ่ การเลี้ยงดูในวัยเด็กให้เด็กชายเป็นผู้นำ เด็กหญิงต้องเรียบร้อย ระบบชายเป็นใหญ่ถือว่า ผู้ชายมีหลายเมียหรือเจ้าชู้ ก็ไม่มีใครว่า แต่พอฝ่ายหญิงไปมีกิ๊กหรือคนอื่นก็จะถูกประณาม หรือการถือว่าภรรยาและลูกเป็นสมบัติของชาย การขายลูกชดเชยยังคงดำรงอยู่
2. ขาดการให้ความสำคัญต่อการอบรมก่อนแต่งงาน เพื่อฝึกทักษะของการครองเรือน การเลี้ยงดูบุตร การจัดการปัญหาอย่างสร้างสรรค์เมื่อมีปัญหาในครอบครัว โดยไม่ใช้ความรุนแรง ซึ่งภาครัฐต้องจัดให้มีการอบรมในเรื่องนี้ให้กว้างขวาง
3. การได้รับสิ่งกระตุ้น หรือตัวกระตุ้นต่างๆ ธุรกิจสีเทา สถานะเชิงมรดก สุรายาเสพติด การไปพบชายหรือหญิงคนใหม่ที่น่าครอบครัวไปสูปัญหาทางเศรษฐกิจ การติดการพนัน ก็เกิดปัญหาเศรษฐกิจ ทะเลาะวิวาทกันนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2555 ว่าได้ประมวลสาเหตุที่ก่อให้เกิดการกระทำรุนแรงในครอบครัว โดยอธิบายรากเหง้าความรุนแรงประกอบด้วย

1. ปัจจัยภายในอันเกิดจากตัวบุคคลซึ่งเกิดจากการได้รับการหล่อหลอมมาจากครอบครัว การเรียนรู้พฤติกรรมหรือถูกกระทำความรุนแรงในวัยเด็กทำให้ไม่สามารถจัดการความเครียดและปัญหาต่าง ๆ โดยไม่ใช้ความรุนแรง

2. ปัจจัยภายนอกและโครงสร้างทางสังคม เช่น ความเครียดจากการไม่มีงานทำ รายได้ต่ำ ความยากจน อัตราการเกิดอาชญากรรมที่สูง การใช้สารเสพติดและสื่อลามก รวมถึงทุนทางสังคมที่ไม่เข้มแข็งพอที่จะแทรกแซงความรุนแรงที่เกิดขึ้น

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม ความเชื่อและค่านิยมของสังคม ซึ่งผู้ที่ถูกสังคมกำหนดบทบาทให้ด้อยกว่า มีโอกาสที่จะถูกกระทำความรุนแรง อยู่เสมอ เช่น การกระทำรุนแรงต่อชนกลุ่มน้อย ผู้อพยพ คนด้อยโอกาส ความไม่เสมอภาคระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย หรือระหว่างเด็กกับผู้ปกครองทำให้เด็กและผู้หญิงถูกกระทำรุนแรงมากกว่าผู้ชาย

นอกจากนี้ นองค์การอนามัยโลก (WHO, 2010) ได้เสนอโมเดลเชิงนิเวศ (Ecological Model) เกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง ประกอบด้วย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ที่กระทำความรุนแรง เป็นผู้ที่มีประวัติอาชญากรรม มีบุคลิกภาพต่อต้านสังคม มีบุคลิกภาพที่ผิดปกติไม่เพียงแต่ตนเองเท่านั้นแต่ยังเป็นปัญหาของสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการติดสุราหรือยาเสพติด เป็นต้น

2. ปัจจัยด้านสัมพันธภาพ เป็นปัญหาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับคู่ครองหรือ คู่ชีวิต ความพึงพอใจระหว่างกันของชีวิตคู่ การสื่อสารระหว่างคู่

3. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดู ความเชื่อทัศนคติ และค่านิยม มีส่วนสำคัญในการขัดเกลาเรื่องเพศ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้ชายและผู้หญิง เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความรุนแรงที่กล่าวไปข้างต้น สามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำความรุนแรงออกเป็น 3 ปัจจัย ได้แก่ 1. ปัจจัยลักษณะของบุคคล ในปัจจัยนี้จะเกี่ยวข้องกับการลักษณะบุคคลที่เป็นผู้กระทำความรุนแรง เช่น การได้ประสบการณ์การใช้ความรุนแรงในวัยเด็ก การอยู่ในครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง ตลอดจนสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ราบรื่น เป็นต้น 2. ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เป็นกระตุกในการใช้ความรุนแรง ได้แก่ การใช้สารเสพติด การเสพสื่อที่กระทำความรุนแรง การดื่มสุรา/แอลกอฮอล์ ตลอดจนเป็นหาเรื่องของผลกระทบทางเศรษฐกิจ งานวิจัยของอังคณา ช่วยคำชู (2555) พบว่า ปัจจัยเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นปัจจัยที่พบมากที่สุดต่อการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะทำให้

ขาดสติสัมปชัญญะ เช่นเดียวกับงานวิจัยของอัคริมา สุขดีและธัญญลักษณ์ บังชะภา (2565) ได้กล่าวถึงยาเสพติดและแอลกอฮอล์กับความรุนแรงทางเพศว่า ปัญหาการใช้ความรุนแรงมักเกิดจากแอลกอฮอล์เป็นหลักเพราะสามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีหลายระดับราคาให้เลือกซื้อ จำนวนคนที่กระทำผิดขณะเมา แอลกอฮอล์จึงพบได้มากกว่าผู้กระทำผิดขณะเมายาเสพติด การดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลให้พฤติกรรมของผู้ดื่มมีความก้าวร้าวและขาดความยับยั้งชั่งใจในการใช้ความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้นการดื่มแอลกอฮอล์เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการใช้ความรุนแรง โดยเฉพาะความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว และในขณะเดียวกันคนที่มีพฤติกรรมใช้ความรุนแรงอยู่เป็นประจำเมื่อต้องการใช้ความรุนแรง ก็มักเลือกดื่มแอลกอฮอล์ก่อนที่จะกระทำการดังกล่าว ความสัมพันธ์ระหว่างแอลกอฮอล์กับความรุนแรงจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และ3.ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การเลี้ยงดู ความเชื่อทัศนคติค่านิยมในสังคมที่มีส่วนในการขัดเกลาเรื่องเพศ โดยงานวิจัยของอัคริมา สุขดีและธัญญลักษณ์ บังชะภา (2565) กล่าวถึง ปัจจัยทางสังคมกับการใช้ความรุนแรงทางเพศในประเทศไทยว่า ปัญหาเชิงโครงสร้างจากระบบชายเป็นใหญ่ที่ฝังลึกในสังคมและวิถีชีวิตของผู้คน เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้กระทำผิดกระทำความรุนแรงทางเพศต่อเหยื่อ รวมถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมอื่นๆ เช่น ปัญหายาเสพติดและแอลกอฮอล์ ปัญหาจากการผลิตซ้ำความรุนแรงทางเพศผ่านฉากระยะการ ปัญหาเศรษฐกิจควบคู่กันไปด้วย ส่วนงานวิจัยของเพ็ญประภา ภัทรานุกรม (2559) กล่าวถึงปัจจัยทางสังคมว่าด้วยระบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความรุนแรงทางเพศกับเพศหญิง โดยเฉพาะวาทกรรมชายเป็นใหญ่ เป็นวาทกรรมหลักที่มีอุดมการณ์และความเชื่อที่ว่าเพศชาย เป็นเพศแห่งการควบคุม มีอำนาจ และความเป็นผู้นำ ในขณะที่เพศหญิงเป็นชนชั้นรองที่มีความอ่อนแอ และไร้ศักยภาพ จำเป็นต้องได้รับการดูแลหรือควบคุมจากเพศชายเสมอ การผลิตซ้ำวาทกรรมดังกล่าวกำหนดให้เพศหญิงจะต้องมีลักษณะตามบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดเท่านั้น เช่น การเป็นภรรยาที่ดี การเป็นแม่ที่ดี ปัญหาความรุนแรงทางเพศเป็นการแสดงออกถึงอำนาจของเพศชายในการพยายามควบคุมเพศหญิง ไม่ว่าจะเป็นการบังคับขู่เข็ญ การทำร้ายร่างกายและจิตใจ ซึ่งเพศชายที่มักใช้ความรุนแรงจะมีความเชื่อว่าการใช้ความรุนแรงเป็นวิธีการที่ดีในการควบคุมเพศหญิงมากที่สุด ส่วนงานวิจัยของสุชมา อรุณจิต (2562) กล่าวถึงปัจจัยทางวัฒนธรรม ว่าเป็นสาเหตุของการใช้ความรุนแรงทางเพศมากกว่าปัจเจกบุคคลหรือสังคมเป็นผู้กำหนด เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดบทบาทและทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม ทำให้ความหมายและบทบาทของเพศหญิงและชายแตกต่างกันสังคมจะมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้การขัดเกลาทางเพศในสังคม (Sexual Socialization) ทำหน้าที่อยู่ตลอดเวลา มีทั้งการสืบทอดวัฒนธรรมเดิมและการรับวัฒนธรรมใหม่ทั้งนี้ ความเป็นชาย (Masculine) และความเป็นหญิง (Feminine) ในแต่ละสังคมก็จะกำหนดความหมายที่มีความเฉพาะในโครงสร้างทางสังคม อันจะชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่แตกต่างกัน ระบบสังคมที่ยกย่องเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีส่วนที่ทำให้ผู้หญิงมีสถานะด้อยกว่าผู้ชาย มองผู้หญิงเป็น

เพศที่อ่อนแอ เป็นเครื่องบ่งชี้ความใคร่ของผู้ชาย โดยที่ผู้ชายสามารถเรียนรู้และมีประสบการณ์ทางเพศได้อย่างอิสระ ขณะเดียวกันก็ควบคุมผู้หญิงให้ต้องรักษาวลสงวนตัว ไม่แสดงกิริยาที่ส่อไปในทางยั่วอารมณ์ทางเพศ และหากปฏิบัติเช่นนั้นก็จะถูกตีตราหรือมองว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี วิธีการมองในลักษณะนี้ทำให้ผู้หญิงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบอยู่ตลอดเวลา ขณะที่ผู้ชายก็สั่งสมความไม่รับผิดชอบต่อเพศสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับของสุชาติดา ทวีสิทธิ์ (2550) และกฤตยา อาชวนิจกุล (2558) มีทัศนะที่คล้ายคลึงกันว่าปัจจัยทางวัฒนธรรมที่เป็นผลจากศาสนาเป็นส่วนหนึ่งในการปลูกฝังระบบชายเป็นใหญ่ ที่ผู้หญิงต้องมีบทบาทตามบรรทัดฐานที่สังคมกำหนด เช่น ความเรียบร้อย อ่อนแอ เป็นผู้ตามที่ดี เป็นเมียและแม่ที่ดี เป็นต้น และหากผู้หญิงมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากนี้ก็จะได้กลายเป็นผู้หญิงที่ไม่ดีและการตกเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรงทางเพศก็เป็นผลมาจากที่เธอไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม

2.3.2 ลักษณะการใช้ความรุนแรงในครอบครัวและผู้หญิง

การใช้ความรุนแรงในครอบครัว มีทั้งผลกระทบที่มีต่อตัวบุคคลที่ถูกกระทำ ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย ทางจิตใจและพฤติกรรม รวมไปถึงผลกระทบต่อครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากครอบครัวที่มีพฤติกรรมรุนแรงจะไม่สามารถทำหน้าที่ครอบครัวได้ดี เพราะสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวถูกทำลาย บุคคลที่เป็นหัวหน้าหรือเสาหลักของครอบครัว คือสามีภรรยา หรือพ่อแม่ ไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้ ครอบครัวไม่สงบสุข ขาดความรัก ขาดความอบอุ่น ขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดความสามัคคีและความไว้วางใจ ซึ่งกันและกัน เป็นเหตุให้เกิดการแตกร้าง (Intaravijit, 2013)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัวและผู้หญิง สามารถจัดแบ่งลักษณะของความรุนแรงออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ความรุนแรงทางร่างกาย (Physical violence) หมายถึง การได้รับบาดเจ็บโดยผู้กระทำความรุนแรงในรูปแบบการตบตี เตะ ต่อย และการที่บุคคลหนึ่งใช้อาวุธหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งทำร้ายร่างกายอีกบุคคลหนึ่งให้ได้รับบาดเจ็บ พิการหรือเสียชีวิต (สุกัญญา สดศรี, 2561) หรือการถกสามีใช้อวัยวะของเขาหรือเครื่องมืออื่น ๆ ในการสร้างบาดแผลต่อร่างกายของเธอ เช่น ใช้มีด เท้า ไม้ ไม้แขวนเสื้อ เหล็ก มีด และบุหรี่ยัดตามตัว (ปพิชญา สุนทรพิทักษ์และกิติพัฒน์ นนทปัทมเดกุล, 2562) ทั้งนี้ต้องคำนึงบริบทของแต่ละวัฒนธรรมด้วยและเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ใช่อุบัติเหตุ มักเกิดจากผู้ชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ผู้หญิงต้องฟังฟังรายได้ทางเศรษฐกิจจากผู้ชาย เมื่อมีปัญหาเศรษฐกิจก็เครียด ดื่มสุราของมีนเมา จนครองสติไม่อยู่ ใช้กำลังทำร้ายคนในครอบครัว (ญาดา ธงธรรมรัตน์, 2564)

2. ความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological violence) หมายถึง การทำร้ายจิตใจ ควบคุมบังคับอย่างไม่มีเหตุผล ทำให้ได้รับความอับอาย การด้อยค่าหรือลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ เช่น การด่าทอ พูดส่อเสียด ทำให้ผู้ถูกกระทำขาดความเชื่อมั่น อับอาย หรือการปล่อยปละ

ละเลย ไม่ดูแลเอาใจใส่ ทำให้บุคคลนั้นได้รับความกระทบกระเทือนทางด้าน จิตใจ (สุกัญญา สดศรี, 2561; ปพิชญา สุนทรพิทักษ์และกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล, 2562) รวมถึงการคาดหวังให้ภรรยาต้อง เลี้ยงดูบุตรแบบนั้นแบบนี้ ให้ได้ตามที่ฝ่ายชายต้องการ ถ้าทำไม่ได้ หรือลูกไม่เป็นไปตามที่พ่อต้องการ ก็จะมีโทษว่าเป็นความผิดของแม่จนเกิดการใช้ความรุนแรง (ญาดา ธงธรรมรัตน์, 2564)

3) ความรุนแรงทางเพศ (Sexual violence) หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่มี วัตถุประสงค์เพื่อใช้ผู้ถูกกระทำเป็นเครื่องมือตอบสนองความต้องการทางเพศของผู้กระทำ หรือตกลง ยินยอมร่วมและการกระทำนั้น อาจใช้กำลังบังคับข่มขู่หรือหลอกล่อ ชักชวนให้สิ่งตอบแทน (ญาดา ธงธรรมรัตน์, 2564) เช่น การทำร้ายร่างกายทางเพศต่อเด็กและสตรี การคุกคามทางเพศ การบังคับ ข่มขู่ให้มีเพศสัมพันธ์ เช่น ภรรยาถูกสามีข่มขืน พ่อเลี้ยงข่มขืนลูกเลี้ยง ญาติพี่น้องผู้ชายข่มขืนญาติ ผู้หญิงในครอบครัว รวมไปถึงการถูกรวบขังบังคับให้ขายบริการทางเพศ (สุกัญญา สดศรี, 2561)

4) ความรุนแรงทางสังคม (Social violence) หมายถึง การจำกัดสิทธิ กักขังหน่วงเหนี่ยว ไม่ยอมให้พบปะกับเพื่อนหรือญาติ พี่น้อง การจำกัดค่าใช้จ่าย ควบคุมทรัพย์สิน หรือไม่รับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายของครอบครัว การจำกัดสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัยและเรื่องที่สำคัญคือ การไม่ให้บุตรหลานในปกครองได้ รับการศึกษาตามสมควร (สุกัญญา สดศรี, 2561; ปพิชญา สุนทรพิทักษ์และกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล, 2562)

2.4 แนวคิด/ทฤษฎีในการวิจัย

2.4.1 ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminism Theory)

แนวคิดสตรีนิยมได้เปิดมุมมองใหม่กับการมองระบบสังคมที่มีความเสมอภาคทางเพศ โดยมีจุดเน้นย้ำในการตระหนักและวิพากษ์สังคมที่ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) และหาทางที่จะ เปลี่ยนแปลงสังคมได้อย่างไรในประเด็นความ “ไม่เท่าเทียมในเรื่องเพศ” สตรีนิยมเชื่อในเรื่องความ เท่าเทียมกันระหว่างเพศ การเมือง สังคมและเศรษฐกิจ การก่อตัวของสตรีนิยมก็เพื่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของผู้หญิงในฐานะประชากรครึ่งหนึ่ง ของประชากรโลก เปลี่ยนแปลงการที่ผู้หญิงถูกกดขี่จากผู้ชาย และอยู่ในสถานะที่เป็นรอง พยายามทำ ให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศ ดังนั้นสตรีนิยมจึงเป็นแนวคิดว่าด้วยการปลดปล่อยของผู้หญิง การให้ ความสำคัญต่อความทุกข์ยากของผู้หญิง เป็นความพยายามที่จะวิพากษ์วิจารณ์และปรับปรุง สถานภาพที่เสียเปรียบของผู้หญิงที่สัมพันธ์กับผู้ชายภายใต้สถานการณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะหนึ่งๆ (วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545)

นักสตรีนิยมพยายามตั้งคำถามกับกระบวนการสร้างความรู้ที่มีข้อจำกัดจนก่อให้เกิด การละเลยผู้หญิง โดยเฉพาะความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ก่อให้เกิดการเหยียดเพศที่เกิดจากแนวทาง ในการหาความรู้ ด้วยการเปลี่ยนการศึกษาเป็นแบบสหวิทยาการและเปิดพื้นที่ใหม่ ๆ ในการศึกษา

สำหรับผู้หญิง ต่อมาตั้งคำถามกับเรื่องการเมืองเรื่องเพศ ว่าด้วย “เพศ” (Sex) และ “เพศสภาวะ” (Gender) การแบ่งงานภายในบ้าน (Division of labor) เป็นการกดขี่ภายในบ้านที่ผู้หญิงต้องทำงานที่ปราศจากค่าจ้างแรงงาน (Reproduction) ส่วนผู้ชายสามารถทำงานนอกบ้านและได้รับค่าจ้าง (Production) ทำให้ผู้หญิงไม่มีน้ำหนักทางชนชั้นที่พิจารณาจากลักษณะชั่วอำนาจ (Dichotomy) ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางอำนาจ (Bower relations) ของความเป็นชาย (Masculinity) และความเป็นหญิง (Femininity) คำถามต่อมาตั้งคำถามว่าทฤษฎีทางสังคม (Social theory) เป็นทฤษฎีที่คิดค้นมาเพื่อผู้ชาย (Male social theory) ทำให้ทฤษฎีทางสังคมที่ผลิตขึ้นมาในยุคก่อนหน้านี้ ละเลยความเป็นผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงถูกตีกรอบอยู่ในบ้านและบทบาทหน้าที่ตามกายภาพ (Biological necessary) และยังคงให้ความสำคัญกับสังคมแบบปิตาธิปไตย เป็นนโยบายที่กำหนดว่าใครควรจะทำอะไร หน้าที่ของผู้ชายและผู้หญิง เรื่องส่วนตัวถูกทำให้กลายเป็นเรื่องทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นเรื่องครอบครัว ชีวิตประจำวัน เป็นต้น กลุ่มสตรีนิยมไม่เห็นด้วยกับเรื่องที่ว่านี้และพยายามที่จะทำการเปลี่ยนแปลง นอกจากนั้นการที่ผู้หญิงถูกทำให้กลายเป็นเพียงวัตถุ (Object) จากผู้ชาย เป็นแค่วัตถุในการตอบสนองความต้องการทางเพศ การทำงานที่มีภาระหน้าที่ต่ำกว่าผู้ชาย ประเด็นเหล่านี้ทำให้ผู้หญิงถูกทำให้มีสถานะตกต่ำลง และคำถามสุดท้ายกับการตั้งคำถามกับการที่ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างเพศเท่านั้น หากมีนอกเหนือจากนี้ถือว่าเป็นการเบี่ยงเบน เพราะไม่ได้มองว่าเป็นความต่อเนื่องแต่กลับเป็นการมองเรื่องเพศที่แบ่งออกเป็นชั่วเท่านั้น คำถามที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่แนวคิดสตรีนิยมพยายามหาคำตอบและทางออกให้กับผู้หญิงและเพศอื่นที่เกิดขึ้นมาในสังคม ด้วยการให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้หญิงมากขึ้น (Feminist epistemology) เพราะความรู้กระแสหลักไม่ว่าจะเป็นปฏิฐานนิยม (Positivism) ความเป็นเหตุเป็นผลดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ทำให้ละเลยเสียงของผู้หญิงและประสบการณ์ของผู้หญิง และพยายามปฏิเสธวิธีคิดแบบคู่ตรงข้าม (Dualism) ที่จะมองว่าเพศไหนหรืออะไรดีกว่ากัน ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นวิธีคิด วิธีมองของแนวคิดสตรีนิยมกับการทำความเข้าใจเรื่องเพศ

องค์ความรู้ของแนวคิดแบบสตรีนิยมได้อธิบายและชี้ให้เห็นว่าความรู้เกี่ยวกับเพศที่รวมไปถึงสรีระ อารมณ์ พฤติกรรม อัตลักษณ์ ถูกสร้างมาจากบรรทัดฐานของผู้ชาย หรือสังคมที่ยึดมาตรฐานรักต่างเพศที่ให้อำนาจแก่ผู้ชาย กล่าวว่าคุณชายที่เป็นแพทย์ หรือนักวิทยาศาสตร์จะใช้อคติส่วนตัวจัดระเบียบและควบคุมผู้หญิงให้อยู่ใต้อำนาจของตน (Felski, 1994) นอกจากนั้นสตรีนิยมชี้ให้เห็นว่า การสร้างความรู้เกี่ยวกับเพศเป็นเรื่องทางการเมืองที่สะท้อนสังคมที่ให้อำนาจกับผู้ชาย ดังนั้นการแสดงออกทางเพศของมนุษย์จึงมีความซับซ้อนระหว่างการแสดงบทบาทตามเพศสรีระ กับการแสดงอารมณ์ความปรารถนาที่ซุกซ่อนอยู่ภายใน ซึ่งทั้งสองส่วนนี้อาจจะไปด้วยกันหรือไม่ไปด้วยกันก็ได้ ในบทความเรื่อง The Traffic in Woman (Rubin, 1975) ชี้ให้เห็นว่าความจริงเกี่ยวกับเพศวิถีที่มาจากกระบวนทัศน์แบบสารัตถะนิยม (Essentialism) หรือเชื่อมั่นในความจริงตาม

ธรรมชาติ เป็นเรื่องที่ทำให้ผู้หญิงและผู้ชายถูกแบ่งแยกออกจากกัน ดังนั้นการทำความเข้าใจเรื่องเพศในสังคมจึงต้องมองความสัมพันธ์ระหว่าง “เพศสรีระ” (Sex) กับ “เพศสภาพ” (Gender) Rubin (1975) เสนอระบบ Sex/Gender system ในฐานะเป็นเครื่องมือที่จะบ่งบอกว่าสังคมมีวิธีการนิยามความหมายของรสนิยมทางเพศหรือเพศวิถีของมนุษย์อย่างไร นอกจากนั้น Rubin ยังชี้ว่าการทำความเข้าใจเรื่อง “เพศสภาพ” ต้องแยกออกจากเรื่อง “เพศวิถี” เพราะพรมแดนทั้งสองนี้มีความต่างกัน กล่าวคือ เพศสภาพ (Gender) เป็นเรื่องของ การแสดงบทบาททางสังคม ส่วนเพศวิถี (Sexuality) เป็นเรื่องของพฤติกรรมและอารมณ์ความรู้สึก ทั้งสองส่วนนี้อธิบายการแสดงออกทางเพศของมนุษย์ที่ต่างกัน (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2552)

ทัศนคติแบบสตรีนิยมกับความหลากหลายทางเพศยังคงมอง “ความเป็นหญิง” (Femininity) และ “ความเป็นชาย” (Masculinity) ที่มีความซับซ้อน นั่นคือ การแสดงบทบาทตามเพศสรีระอาจเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของมนุษย์ แต่การแสดงความเป็นหญิงและความเป็นชายที่ไม่เป็นไปตามเพศสรีระก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่มนุษย์สามารถแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ในประเด็นต่อ “ความเป็นหญิง” งานศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาของ Ortner & Whitehead (1981) เรื่อง Sexual Meanings เป็นการศึกษาที่ทำทลายความคิดสตรีนิยมในอดีตที่ไม่ได้ตั้งคำถามว่าอะไรคือเพศสภาพ และใช้เพศสภาพเป็นศูนย์กลางในการวิเคราะห์ การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าความคิดเรื่อง Gender และ Sexuality เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นภายหลัง ช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นการทบทวนว่าทฤษฎีเพศที่ใช้ในกลุ่มสตรีนิยมนั้นน่าเชื่อถือหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นการนำเรื่อง “เพศสภาพ” ไปอธิบายการกดขี่ข่มเหงผู้หญิง หรือทำความเข้าใจเพศวิถีที่หลากหลาย (Voss, 2005) นอกจากนั้นนักสตรีนิยมยังชี้ให้เห็นว่าความคิดแบบ “สารัตถะนิยม” ทำให้นักต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีตกอยู่ใต้ความเชื่อเรื่องความเป็นสากลของ “ความเป็นหญิง” ซึ่งสิ่งนี้ถูกสร้างขึ้นจากโลกทัศน์ของผู้หญิงชนชั้นกลางผิวขาว (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2552)

การศึกษาของ Butler (1990) เรื่อง Gender Trouble อธิบายให้เห็นว่าความหมายของคำว่า “ผู้หญิง” มิได้มีเอกภาพหรือเป็นสิ่งที่มั่นคง แต่การแสดงออกถึงความเป็น “ผู้หญิง” สามารถทำได้หลายแบบขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรม เช่น การแสดงออกของผู้หญิงผิวขาวแตกต่างจากผู้หญิงผิวดำหรือผู้หญิงที่มีเชื้อชาติและศาสนาแตกต่างกัน เช่นเดียวกับการแสดงความเป็นชายก็มีหลายลักษณะ ดังนั้นการแสดงความหมายและการแสดงออกถึงความเป็น “หญิง” และ “ชาย” จึงไม่ใช่สิ่งที่ตายตัว และไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับบรรทัดฐานของรักต่างเพศที่พยายามควบคุม “ผู้หญิง” และ “ผู้ชาย” ให้อยู่ใต้กฎของเพศสรีระเท่านั้น Butler (1990) ชี้ให้เห็นว่า “เพศสภาพ” ของชายและหญิงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามพฤติกรรม เช่น การแต่งกาย การแสดงกิริยาท่าทาง และการแสดงอารมณ์ความรู้สึก พฤติกรรมเหล่านี้ทำให้การแสดงความเป็นหญิงและชายมีความหลากหลาย หรือมีลักษณะเป็น “การแสดง” (Acting) มากกว่าที่จะเป็นอัตลักษณ์ตายตัวที่ยึด

โยงอยู่กับอวัยวะเพศ เช่น เพศชายที่แสดงออกกิริยาท่าทางและแต่งตัวแบบผู้หญิง จะให้ความหมายว่าตนเองเป็นหญิงโดยพิจารณาจาก “พฤติกรรม” ความเป็นหญิงจึงไม่ถูกนิยามจากเพศสรีระ (Butler, 1999)

จากที่กล่าวมาข้างต้น นักสตรีนิยมได้ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์สามารถแสดงออกในบทบาททางเพศ และอัตลักษณ์ทางเพศได้หลายแบบ แต่เนื่องด้วยสังคมถูกควบคุมด้วยบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศและความรู้แบบวิทยาศาสตร์จึงทำให้การแสดงออกทางเพศจำกัดอยู่แค่เพียง “เพศ” ทางชีววิทยา ซึ่งแบ่งแยกเพศเป็นสองแบบเท่านั้นคือ เพศชายและเพศหญิง และบุคคลก็ต้องแสดงออกให้ตรงตามเพศสรีระ ถ้าบุคคลแสดงบทบาททางเพศตรงข้ามกับเพศสรีระก็จะถูกมองว่า “ผิดปกติ” ทฤษฎีสตรีนิยมพยายามลบล้างมายาคติที่เกิดจากระบบสองเพศ และเสนอให้มองการแสดงออกทางเพศในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งชี้ให้เห็นว่ามีอำนาจทางสังคมบางประการเข้ามากำหนดและควบคุมความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพและเพศวิถีของมนุษย์ และมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจและรื้อทำลายอำนาจเหล่านั้นเพื่อจะไม่ทำให้เกิดการแบ่งแยกกีดกันและสร้างอคติให้กับกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศต่างไปจากบรรทัดฐานที่สังคมกำหนด นอกจากนี้ยังต้องใช้แนวทางการวิจัยแบบสตรีนิยมเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ให้กับผู้หญิง หรือสร้างทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีพื้นฐานอยู่บนประสบการณ์จริงและภาษาของผู้หญิง (Actual experiences and language of women) โดยการศึกษาตรวจสอบชีวิตของผู้หญิงและประสบการณ์ของพวกเธอในข้อกำหนด หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ของพวกเธอเอง (ฉลาดชาย รมิตานนท์, 2559)

ในมิติของการตีแผ่แอลกอฮอล์ หรือสุราที่เกิดขึ้นกลุ่มผู้หญิง จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การตีแผ่แอลกอฮอล์ หรือสุรา ถูกใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการปฏิบัติการของผู้หญิงที่พยายามแย่งชิงพื้นที่ที่ว่าการตีสุราเป็นพื้นที่ของผู้ชาย ผู้ชายได้รับอภิสิทธิ์ให้สามารถตีสุราได้ การตีสุราของผู้ชายเป็นเรื่องปกติธรรมดา (พุฒิพงศ์ นวกิจบำรุง, 2559) ผู้หญิงก็สามารถตีสุรา ได้เฉกเช่นเดียวกับผู้ชาย ซึ่งในงานวิจัยของพูนสุข ชันธาโรจน์ (2559) กล่าวถึงความเป็นหญิง ความเป็นแม่กับการตีสุราว่า การตีสุราเปรียบได้กับการเปิดพื้นที่แห่งความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในชีวิตของพวกเธอ แม้ในสังคมวัฒนธรรมจะมีการให้คุณค่า “ผู้หญิงที่ดี” “เมียหรือแม่ที่ดี” ว่าต้องไม่ตีสุรายาเมา ไม่แสดงกิริยาอาการที่ไม่สุภาพในที่สาธารณะ แต่การตีสุรานั้นไม่ใช่เรื่องเสียหายสำหรับผู้หญิง เมื่อผู้ชายตีสุราได้ผู้หญิงก็ย่อมตีได้เสมอกัน ไม่ควรมีการให้คุณค่าหรือบรรทัดฐานใด ๆ มาตัดสิน การตีสุราของผู้หญิงเปรียบได้กับการแสดงออกในด้านความมั่นใจ ความเข้มแข็ง ความกล้าหาญ กล้าคิดกล้าแสดงออกได้อย่างเท่าเทียมกับผู้ชาย ซึ่งเป็นการแหกกฎ เพื่อเปิดพื้นที่ที่สังคมกำหนดให้เป็นพื้นที่ของผู้ชาย ขณะเดียวกันก็ได้สร้างชุดของการปฏิบัติการเพื่อปลดปล่อยความทุกข์ยากของผู้หญิงจากปัญหาความยากจน การถูกกระทำทารุณแรงในครอบครัว การรักษาสัมพันธ์ภาพในครอบครัวที่มีสาเหตุมาจากการตีสุรา ด้วยการชักจูง โน้มน้าวให้ตีสุราแบบพอดี หรือไม่ตีสุราเกินขนาด เป็นต้น

หรืองานวิจัยของเงาวลักษณ์ ยานุช (2559) กล่าวถึงบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายที่มีความเท่าเทียมกันในเรื่องการวางแผนการผลิตและการค้าสุราพื้นบ้าน ด้วยการวางแผนร่วมกันระหว่างสามีกับภรรยาในการขายเหล้า การศึกษาเส้นทาง เพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุมของเจ้าหน้าที่ในยุคที่สุราพื้นบ้านเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย

2.4.2 แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ (Gender Transformative Approach)

แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะมุ่งก้าวข้ามการพัฒนาตนเองของผู้หญิง เปลี่ยนพลวัตและโครงสร้างทางอำนาจเพื่อเสริมสร้างความเหลื่อมล้ำทางเพศ แนวทางการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ (CGIAR Aquatic Agriculture Systems Research Program: AAS) ได้ก้าวข้าม “อาการ” ของความไม่เท่าเทียมทางเพศ เพื่อแก้ไขบรรทัดฐานทางสังคม ทักษะ พฤติกรรม และระบบสังคมที่เป็นรากฐานตามข้อกำหนดของ CGIAR Aquatic Agriculture Systems Research Program (AAS, 2012) แนวทางนี้ต้องการการมีส่วนร่วมของกลุ่มในการตรวจสอบ ท้าทาย และตั้งคำถามอย่างมีวิจารณญาณต่อบรรทัดฐานทางเพศและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดช่องว่างทางเพศที่ชัดเจน (Rottach et al., 2009)

การเปลี่ยนแปลงระหว่างเพศภาวะ การเสริมอำนาจ และความยุติธรรมทางสังคม การเปลี่ยนแปลงระหว่างเพศภาวะซึ่งมีกรอบการมุ่งสู่ความเท่าเทียมทางเพศ สามารถตรวจสอบได้ในสามมิติหลัก (Martinez and Wu 2009; Morgan 2014) ประกอบด้วย

1. ผู้กระทำการ (Agency) คือ ความสามารถส่วนบุคคลและส่วนรวม (ความรู้และทักษะ) ทักษะการตอบสนองต่อการกระทำและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร
2. ความสัมพันธ์ (Relation) คือ ความคาดหวังและความร่วมมือ หรือการเจรจาต่อรองระหว่างคนในครอบครัว ชุมชน กลุ่ม และองค์กร
3. โครงสร้าง (Structures) คือ กฎ ระเบียบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่กำหนดขึ้นมาควบคุมการปฏิบัติของส่วนบุคคลและสถาบัน เช่น บรรทัดฐานทางสังคม สถานภาพของบุคคล เป็นต้น

เมื่อพิจารณาทั้งสามองค์ประกอบ อาจมีส่วนช่วยในการสร้างวาทกรรมที่ช่วยสร้างพลังในการเปลี่ยนแปลงนิยามใหม่ให้กับอำนาจทางเพศ โดยเฉพาะผู้หญิงที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอำนาจจากระดับบุคคลไปสู่การมีส่วนร่วมทางสังคม หรือการมีบทบาททางการเมืองเพิ่มขึ้น

กรอบวิธีคิดนี้แก้ไขกระบวนการทางการเมืองของการระดมพลังสตรีในระดับรากหญ้า และกีดกันค่านิยมของแนวคิดสตรีนิยมในการสร้างความตระหนักรู้และความสามารถของสตรี โดยการท้าทายโครงสร้างและความสัมพันธ์ของระบบปิตาธิปไตย ตามเงื่อนไขของตนเอง แนวทางการพัฒนาเพศภาวะไปสู่การพัฒนา ในทางตรงกันข้ามแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ มุ่งไปที่การรวบรวมรากเหง้าของสตรีนิยม และเพิ่มขีดความสามารถให้กับสตรีจากการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์

เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ตลอดจนโครงสร้างและบรรทัดฐานทั้งที่มองเห็นได้และมองไม่เห็นที่ค้ำจุนความสัมพันธ์ข้างต้น

แนวทางการเปลี่ยนแปลงเพศภาวะ มีความพยายามอย่างแข็งขันในการตรวจสอบตั้งคำถาม และเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานทางเพศที่เข้มงวดและความไม่สมดุลของอำนาจ โดยแนวทางการเปลี่ยนแปลงเพศภาวะกระตุ้นให้เกิดความตระหนักที่สำคัญในกลุ่มผู้ชายและผู้หญิงเกี่ยวกับบทบาททางเพศและบรรทัดฐาน ส่งเสริมตำแหน่งให้กับผู้หญิง ทำทลายการกระจายทรัพยากรและการแบ่งหน้าที่ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง และ/หรือ กล่าวถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้หญิงกับคนอื่น ๆ ในชุมชน” (Rottach et al., 2009) แนวทางเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อก้าวข้ามการพัฒนาตนเองของผู้หญิงแต่ละคนไปสู่การเปลี่ยนแปลงพลวัตและโครงสร้างทางอำนาจที่ทำหน้าที่เสริมสร้างความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ

แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะเกี่ยวข้องกับอำนาจและความยุติธรรมทางสังคมอย่างไร จึงเป็นประโยชน์ การเปลี่ยนแปลงเพศภาวะต้องอาศัยหน่วยงานส่วนบุคคลผ่านการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และการตระหนักว่าความไม่เท่าเทียมกันทางอำนาจส่งผลต่อความสัมพันธ์และโอกาสอย่างไร การสร้างเครือข่ายเพื่อกระชับความสัมพันธ์ (ในบ้านและที่อื่น ๆ) และการจัดระเบียบเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง (Miller et al., 2006; World Bank, 2005) การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจในท้ายที่สุด ซึ่งสามารถเข้าใจได้โดยการตระหนักถึงรูปแบบต่าง ๆ ของอำนาจ การพัฒนางานวิจัยและการปฏิบัติเรื่องเพศวิถีและเพศภาวะไม่เพียงแต่เปิดโอกาสให้ป้องกันการสูบบุหรี่และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เพิ่มขึ้นในเด็กหญิงและสตรีเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศที่แพร่หลายอีกด้วย

แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ หรือการดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงบทบาททางเพศ ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมระหว่างเพศชายและเพศหญิง และเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยจัดการปัญหาความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศได้ อรทัย วลีวงศ์ (2020) กล่าวถึง ความรุนแรงต่อผู้หญิงนั้นเกี่ยวข้องกับปัจจัยความเสมอภาคทางเพศ (Gender inequality) ที่เป็นผลมาจากความเชื่อของสังคม และระดับปัจเจกในมิติความเป็นใหญ่และบุคลิกภาพการควบคุมของเพศชายที่เชื่อว่าเพศชายยิ่งใหญ่กว่า สำคัญกว่า และแข็งแรงกว่าผู้หญิง และปัญหาการตีหมั้นของผู้ชายก็เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดปัญหาและมีความถี่ ความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น การพิจารณาถึงปัจจัยความแตกต่างระหว่างเพศ เช่น บทบาททางเพศที่แตกต่างกันของเพศชายและหญิงตามค่านิยมที่สังคมกำหนดบรรทัดฐานและความคาดหวังไว้ควบคู่ไปกับปัจจัยแอลกอฮอล์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความแตกต่างระหว่างเพศ

งานวิจัยของ Wolfson et al. (2020) การรับรู้เรื่องเพศ และการไม่รับรู้เรื่องเพศ โอกาสในการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะในการแทรกแซงแอลกอฮอล์ พบว่า การแทรกแซงแนว

ทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ (Gender transformative Approaches) สามารถเปลี่ยนบรรทัดฐานทางเพศและแก้ไขความไม่สมดุลของอำนาจเพื่อให้บุคคลสามารถแสดงศักยภาพด้านสุขภาพได้ดีขึ้น แม้จะมีความพยายามในการแทรกแซงเครื่องตี้อัลกอฮอลล์สั้น ๆ ในวิทยาเขตของมหาวิทยาลัย แต่ก็ไม่มี การตรวจสอบและการวิเคราะห์เกี่ยวกับความกังวลของผลกระทบทางเพศที่หลากหลายของการใช้การมีส่วนร่วมผลลัพธ์และการปรับปรุงที่เป็นธรรม แสดงให้เห็นว่าการตอบสนองทางเพศที่เพิ่มขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นในการแทรกแซงเครื่องตี้อัลกอฮอลล์สั้น ๆ ในวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยและวิธีที่การแทรกแซงสามารถบรรลุการเปลี่ยนแปลงทางเพศโดยการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและแก้ไขปัญหาการใช้แอลกอฮอล์ในเวลาเดียวกัน การทำงานในอนาคตต้องก้าวข้ามการเสริมสร้างความเข้มแข็งเรื่องเพศสภาพที่เป็นแบบแผนและเพศภาวะ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างเพศและเพศสภาพ ด้วยการสังเคราะห์เพศภาวะและปัจจัยที่เป็นธรรมอื่น ๆ การแทรกแซงเครื่องตี้อัลกอฮอลล์สั้น ๆ สามารถรับมือกับผลกระทบที่เป็นระบบได้ดีขึ้น ซึ่งอาจทำให้บทบาททางเพศ ความคาดหวังความสัมพันธ์และกฎระเบียบเชิงลบเป็นเวลานานซึ่งเป็นพื้นฐานของการตี้อัลกอฮอลล์สั้น ๆ โดยการดำเนินการเช่นนี้จะทำให้การแทรกแซงสามารถส่งเสริมสุขภาพความปลอดภัย และเป็นธรรมส่วนบุคคลได้ดีขึ้นรวมถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับเดียวกับที่นักศึกษาเข้าและออกจากมหาวิทยาลัย

2.4.3 ความทับซ้อนทางอัตลักษณ์และเพศภาวะ (Intersectionality)

นับตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา กรอบอำนาจทับซ้อน (Intersectionality) กลายเป็นกรอบคิดหลักที่ถูกใช้เพื่อวิเคราะห์และชี้ให้เห็นถึงความอยู่ดีธรรม/ความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแวดวงของสตรีนิยม (Feminism) กรอบคิดนี้พยายามชี้ให้เห็นว่าระบบการกดขี่ทางสังคม (Social oppression) ไม่ได้เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยใดเพียงปัจจัยเดียว หากแต่เกิดขึ้นและดำเนินไปในเขตแดนประเภทต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างกันไปพร้อม ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นทั้งเพศ (Sex) เพศสภาพ (Gender) เชื้อชาติ (Race) ชนชั้น (Class) ความพิการ หรือตำแหน่งแห่งที่ ในสังคมประเภทอื่น ๆ ที่ถูกจัดไว้ยังชายขอบของอำนาจต่างประกอบกันและ ทับซ้อนลงบนผู้คนในสังคมซึ่งนำไปสู่การถูกกดขี่ (รวีพล ลีมิ่งสวัสดิ์, 2565)

การสร้างความเท่าเทียมทางเพศภาวะ การใช้มุมมองและแนวคิดเรื่องเพศภาวะอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์สถานการณ์ที่มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่มีความซับซ้อน ในประเด็นนี้จึงต้องพิจารณาความทับซ้อนทางอัตลักษณ์ (Intersectionality) ที่เป็นเงื่อนไขความไม่เท่าเทียมร่วมกัน เช่น อายุ เพศวิถี อัตลักษณ์ทางเพศภาวะ เชื้อชาติ ศาสนา ถิ่นที่อยู่ ระดับการศึกษา ภาวะสุขภาพทางร่างกาย และจิตใจ เป็นต้น โดยพิจารณาว่า คนๆหนึ่งมีหลายอัตลักษณ์และอัตลักษณ์เหล่านั้นได้ทับซ้อนกัน ทำให้คนที่มีความซับซ้อนเดียวกันมีความแตกต่างกันและได้รับผลกระทบจากโครงสร้างทางสังคมไม่เท่ากัน ซึ่ง Hankivsky (2012) กล่าวว่าความแตกต่างระหว่างเพศและ

ภายในเพศที่แต่ละคนได้รับความไม่เป็นธรรมที่ไม่เท่ากันเกิดจากการได้รับการกดขี่ในหลายมิติ ผ่านการวิเคราะห์ความทับซ้อนทางอัตลักษณ์ (Intersectionality based analysis) คือ การพิจารณาการกดขี่ที่เป็นเงื่อนไขความไม่เท่าเทียมดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น การวิเคราะห์นี้เพื่อที่จะให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างเพศและภายในเพศที่แต่ละคนได้รับความไม่เป็นธรรมที่ไม่เท่ากันเกิดการได้รับการเลือกปฏิบัติหรือถูกกดขี่บนฐานของการมีอัตลักษณ์ชายขอบมากกว่าหนึ่งอัตลักษณ์ในลักษณะที่ซ้ำซ้อนและลึกกว่าที่คนในกระแสหลักเผชิญ (Multiple oppression) เช่น งานวิจัยของ Dean et al.(2017) พบว่า ความสัมพันธ์ด้านเพศสภาวะของผู้ชายอินเดียที่มีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิงและส่งผลต่อการตระหนักถึงสิทธิและการควบคุมวิถีทางเพศและการเข้าถึงบริการอนามัยเจริญพันธุ์ของผู้หญิงอินเดียในทุกระดับสังคม แต่พบว่าผู้หญิงอินเดียที่พิการแต่มีสถานะทางสังคมที่สูงกว่าจะโอกาสในการตัดสินใจและต่อรองในเพศวิถีและการเข้าถึงบริการอนามัยเจริญพันธุ์มากกว่าผู้หญิงที่มีฐานะทางสังคมต่ำกว่า ความทับซ้อนทางอัตลักษณ์ที่ส่งผลให้ผู้หญิงอินเดียที่พิการตระหนักและเข้าถึงสิทธิด้านเพศวิถีและอนามัยเจริญพันธุ์ไม่เท่ากันคือ สถานะทางเศรษฐกิจและถิ่นที่อยู่ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นอกเหนือไปจากเพศสภาวะ หรืองานวิจัยของกฤตยา อาชวนิจกุล และกุลภา วจนสาระ (2558) พบว่าผู้หญิงไทยต้องเผชิญกับความไม่เป็นธรรมทางเพศ โอกาสทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียม และไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในหลายระดับ ตลอดจนถูกกีดกันเพราะอัตลักษณ์อื่นที่หลากหลาย เช่น ความยากจน ความพิการ ภาวะด้อยโอกาสทางสังคม และความเป็นอื่นทางวัฒนธรรม เนื่องจากช่องว่างของนโยบายการพัฒนาผู้หญิงที่ผ่านมา ไม่ได้วางอยู่บนประสบการณ์และความแตกต่างหลากหลายของผู้หญิง ส่งผลให้สุขภาวะของผู้หญิงไทยและสุขภาวะของผู้หญิงเฉพาะกลุ่มมีความเชื่อมโยงกับความไม่เป็นธรรมทางเพศ

ดังนั้นในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ (Gender transformative approach) ซึ่งพยายามอธิบายว่าความเป็นชาย ความเป็นหญิง ถูกสร้างมาจากสังคมปิตาธิปไตย จึงต้องแก้ไขที่สาเหตุด้วยการเปลี่ยนบทบาท บรรทัดฐาน และความสัมพันธ์ทางเพศ การบริโภคแอลกอฮอล์จรรยาไปสู่การใช้ความรุนแรงในผู้หญิง ส่วนหนึ่งอาจมาจากความคิดชายเป็นใหญ่ที่ยังคงฝังรากอยู่ในสังคม ตลอดจน บรรทัดฐานทางสังคม ทัศนคติ พฤติกรรม ระบบสังคมที่มีต่อผู้ชายและผู้หญิงในการบริโภคแอลกอฮอล์และการใช้ความรุนแรงและปัจจัยอื่น ๆ โดยใช้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ และความทับซ้อนทางอัตลักษณ์และเพศภาวะ (Intersectionality) มาเป็นกรอบแนวคิดในการพิจารณาปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ในภาคเหนือ เพื่อชี้ให้เห็นว่าความซับซ้อนทางอัตลักษณ์มีส่วนช่วยในการอธิบายประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างไร ซึ่งช่วยให้ต้องรู้ที่ชี้้นำการแก้ปัญหาที่มีความเฉพาะและสามารถออกแบบบริการที่สนับสนุนความเป็นธรรมทางเพศมากยิ่งขึ้น

2.5 การพัฒนาที่ยั่งยืนในประเด็นการสร้างความเท่าเทียมทางเพศ

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง ดังที่ระบุในเอกสาร OUR Common future หรือ รายงานบรันด์ท์แลนด์ (Brundtland report) ปี 2530 ของ คณะกรรมาธิการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา โดยการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนมี องค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic growth) ความครอบคลุมทางสังคม (Social inclusion) และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (Environmental protection) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาคมโลกในปัจจุบัน ภายใต้ภาวะการณ์พัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (2030 Agenda for Sustainable Development) และ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals: SDGs) ที่ประเทศไทยและ ประเทศสหประชาชาติรวม 193 ประเทศ ร่วมรับรองในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 70 เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก เพื่อให้เป็น กรอบการพัฒนาของโลกภายหลังปี 2558 เพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี ค.ศ. 2030 (พ.ศ. 2573) โดยมีเป้าหมายใน การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย ประกอบไปด้วย 169 เป้าหมายย่อย ที่มีความเป็นสากล เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกัน โดยแบ่งแยกมิได้ จึงต้องมีการขับเคลื่อนไปพร้อมกัน

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 5 มุ่งดำเนินการเพื่อให้เกิดความเสมอภาคระหว่าง เพศ และเพิ่มบทบาทของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน โดยกำหนดให้ทุกประเทศต้องยุติการกระทำที่ ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้หญิง การใช้ความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ และ การล่วงละเมิดทางเพศ ส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเพศหญิงให้มีสิทธิในการเลือก คู่ครองตามวัยที่เหมาะสม รวมทั้งมีสิทธิที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองและเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการมีบทบาททางการเมืองและการทำงานของเพศหญิงอย่างเท่าเทียม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

รายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ.2559-2563 ของ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในเป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่มบทบาทของสตรีและเด็กหญิงทุกคน พบว่า สถานการณ์ด้านความเสมอภาคระหว่างเพศชาย หญิงของประเทศไทยปรับตัวในทิศทางดีขึ้น โดยดัชนีความไม่เสมอภาคทางเพศ (Gender inequality index) ในปี 2562 มีคะแนน 0.359 ดีขึ้นจาก 0.419 ในปี 2559 สะท้อนถึงพัฒนาการ เรื่องความเสมอภาคทางเพศที่ดีขึ้นในสังคมไทย จากการที่ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในประเด็นนี้ อย่างจริงจัง โดยได้บรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 และได้มี การออกกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำหนดไว้ในแผนพัฒนาประเทศทุกระดับ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ

ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และแผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาศรี พ.ศ.2560-2564 ซึ่งกำหนดให้ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งต้องดำเนินการจัดสรรงบประมาณและสร้างนโยบายที่คำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างทางเพศ (Gender responsive budgeting) เพิ่มขึ้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ

ดัชนีความไม่เสมอภาคทางเพศของประเทศไทย

ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562
0.419	0.432	0.424	0.359

ภาพที่ 2.2 ดัชนีความไม่เสมอภาคของประเทศไทย

ที่มา : รายงานการพัฒนามนุษย์ (Human development reports), NUDP

อ้างอิงใน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564)

ในประเด็นที่ 5.2 ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 5 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำความรุนแรงทางเพศ และการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่น โดยสถิติจำนวนผู้ถูกระทำความรุนแรงจำแนกตามเพศจากศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุขชี้ว่าในปี 2562 มีผู้หญิงที่ถูกระทำความรุนแรง 15,797 ราย ลดลงจาก 18,819 รายในปี 2559 แต่เพิ่มขึ้นจาก 13,248 รายในปี 2561 แสดงให้เห็นความไม่แน่นอนของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในประเทศ ทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่าความรุนแรงมีแนวโน้มที่ลดลง และตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (2551-2561) ผู้หญิงที่มีอายุ 10-20 ปีเป็นกลุ่มที่ถูกระทำความรุนแรงมากที่สุด โดยผู้กระทำความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นบุคคลในครอบครัว หรือผู้ที่มีความใกล้ชิด โดยในเป้าหมายนี้อยู่ในระดับต่ำกว่าเป้าหมายระดับเสี่ยง สถานการณ์อยู่ในช่วงร้อยละ 50-74 ของค่าเป้าหมาย

2.6 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ถูกระทำ ความรุนแรง

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบ โดยใช้มาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ซึ่งระบุให้รัฐคุ้มครองและป้องกันไม่ให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก รวมทั้งให้การบำบัดฟื้นฟู และเยียวยาเมื่อถูกระทำความรุนแรง

2. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยมีเจตนารมณ์ของกฎหมาย 3 ประการด้วยกัน ดังนี้

ประการที่ 1 เจตนารมณ์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

ประการที่ 2 เจตนารมณ์เพื่อปกป้อง คุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ประการที่ 3 เจตนารมณ์เพื่อรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว

พร้อมทั้งมีการจัดทำคู่มือในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในการแจ้งเหตุกระทำความรุนแรงในครอบครัว การคุ้มครองความเสียหาย การบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การพิจารณาพิพากษาคดีความรุนแรงในครอบครัว ตลอดจนการตั้งผู้ไกล่เกลี่ยประนีประนอมไว้อย่างชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2550)

พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่และศาลมีอำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราว เพื่อเป็นการคุ้มครองช่วยเหลือ เยียวยาผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งการดำเนินงานเมื่อรับแจ้งผู้ประสบปัญหากรณีความรุนแรงในครอบครัว จะมีการสอบข้อเท็จจริง เพื่อวางแผนหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา แต่ในบางกรณีถ้าหากผู้ถูกระทำมีความประสงค์ที่จะแจ้งความร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายกับผู้กระทำทางเจ้าหน้าที่จะอำนวยความสะดวกในการพาผู้ถูกระทำฯ ไปร้องทุกข์ ณ สถานีตำรวจในพื้นที่ หากในบางกรณีประเมินว่าผู้ถูกระทำฯ และบุคคลในครอบครัวอื่น จะได้รับผลกระทบหรืออาจถูกข่มขู่หรือถูกระทำความรุนแรงซ้ำจะอำนวยความสะดวกในการพาผู้ถูกระทำฯ ยื่นคำร้องขอรับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เพื่อได้ให้ความคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

2. พระราชบัญญัติส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 ซึ่งกำหนดมาตรการคุ้มครองและป้องกันมิให้เกิดการถูกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ โดยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ คือ การกระทำหรือไม่กระทำการใดอันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือ

จำกัดสิทธิประโยชน์ใดๆ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจากความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด

3.พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ.2558 ซึ่งกำหนดบทลงโทษต่อการรังแก ข่มเหง คุกคามหรือกระทำทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อน รำคาญ

4.พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 ซึ่งห้ามมิให้นายจ้าง ล่วงเกิน คุกคาม หรือกระทำความเดือดร้อนรำคาญทางเพศต่อลูกจ้าง

5.พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 ซึ่งกำหนดมาตรการลดการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งปรับปรุงกลไกบทบาทอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เพียงพอต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรง เช่น ดำเนินการให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการช่วยเหลือและคุ้มครองในเบื้องต้นเป็นการชั่วคราว ได้เข้ารับการตรวจรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์ ได้รับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนได้รับการเยียวยา บำบัดฟื้นฟู หรือการช่วยเหลืออื่นใดตามความเหมาะสม เป็นต้น

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ได้เพิ่มเติมการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาพัฒนาครอบครัว และการคุ้มครองสวัสดิภาพ อันที่จะเป็นประโยชน์ในการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและพัฒนาสถาบันครอบครัว และกล่าวถึงความรุนแรงว่า หมายถึง การกระทำใดๆ ที่บุคคลในครอบครัวได้กระทำต่อกันโดยเจตนาให้เกิดหรือในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ สุขภาพ เสรีภาพ หรือชื่อเสียง ของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับ หรืออำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคล ทั้งนี้บุคคลในครอบครัว คือ บุพการี ผู้สืบสันดาน คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตรบุญธรรม รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

มีการกำหนดการคุ้มครองสวัสดิภาพไว้ในหมวด 6 มาตรา 22 การคุ้มครองสวัสดิภาพ เป็นการดำเนินการเพื่อให้บุคคลในครอบครัวได้รับความปลอดภัย มีความสัมพันธ์ที่ดีและป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและให้หมายความรวมถึงการดำเนินการในเรื่อง การคุ้มครองหรือการป้องกันบุคคลในครอบครัวไม่ให้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและการป้องกันการกระทำความผิดอาชญากรรม ซึ่งมีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ส่งเสริมหรือการสนับสนุนไม่ให้เกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัว การไกล่เกลี่ยหรือดำเนินการให้มีการประนีประนอมเมื่อเกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เยียวยาหรือการบรรเทาทุกข์ซึ่งถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว บำบัดฟื้นฟูผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว และติดตามการดูแลบุคคลในครอบครัวเมื่อเกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ขณะเดียวกันในมาตรา 32 มีการระบุว่าหากผู้ใดพบเห็น หรือทราบว่ามีกระทำความรุนแรงใน

ครอบครัว ให้แจ้งข้อมูลข่าวสารกรณีดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานหน้าที่ ศูนย์ช่วยเหลือสังคม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือแจ้งต่อศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวโดยตรง เพื่อให้การคุ้มครองสวัสดิภาพ

การให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำทารุณแรง ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มีมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพที่ห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเสพสุรา หรือสิ่งเสพติดใดๆ ตามระยะเวลาที่กำหนด ไว้ในมาตรา 29 ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวที่ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพอาจเสนอมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำทารุณแรงในครอบครัว หรือเพื่อป้องกันการกระทำทารุณแรงในครอบครัวซ้ำอีก (พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562, 2562)

อย่างไรก็ตามจากการรายงานที่กล่าวไปข้างต้น มีการดำเนินการในเรื่องของการยุติความรุนแรงต่อเด็ก สตรี บุคคลในครอบครัวและความรุนแรงในสังคมทุกรูปแบบผ่านโครงการ “New Gen Say No-คนรุ่นใหม่หัวใจไร้ความรุนแรง” โครงการอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพสำหรับผู้ต้องขังหญิงใกล้พ้นโทษ โครงการดราก้อน ฟลาย 360 (Dragonfly 360) ที่มุ่งสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมศักยภาพของผู้หญิง โครงการการณรงค์ให้ผู้ชายช่วยทำงานบ้าน โดยไม่ปล่อยให้เป็นการของแฟนหรือภรรยาฝ่ายเดียว ที่เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างมูลนิธิหญิงชายก้าวไกลและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ เป็นต้น หรืองานวิจัยของนารีรัตน์ บุญเนตรและหทัยชนก เผ่าวิริยะ (2561) ที่เสนอการป้องกันความรุนแรงจากคู่นอนทุกช่วงวัยด้วยการลดการเข้าถึงและการใช้แอลกอฮอล์ (Reduce access to and harmful use of alcohol) การใช้สื่อในการรณรงค์ให้เกิดความตระหนักในการปรับเปลี่ยนบรรทัดฐานทางสังคมด้านวัฒนธรรมทางเพศ (Change social and cultural gender norms through media awareness campaign) การทำงานร่วมกับผู้ชายและเด็กผู้ชาย (Working with men and boys) เป็นต้น

2.7 แนวทางการป้องกันการใช้ความรุนแรง

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มักทำให้บุคคลขาดสติยังคิด ทำให้เกิดการล่วงละเมิดทางเพศด้วยการใช้วาจาและการแก้งสัมผัสเนื้อตัวได้ง่าย สังคมของชาวเอเชียทั่วไป ที่เป็นสังคมชายเป็นใหญ่ ผู้ชายมักได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำ ผู้ตัดสินใจในเรื่องสำคัญในครอบครัวและนอกครอบครัว เมื่อมีภรรยา มักเข้าใจว่าภรรยาเป็นสมบัติของตนที่จะทำอะไรก็ได้ ความรุนแรงทางเพศในครอบครัวเป็นความเสื่อมเสีย ความล้มเหลว นำมาซึ่งความอับอายทั้งตัวเองและครอบครัว เมื่อเกิดความรุนแรงในครอบครัวขึ้น ผู้หญิงจะไม่บอกใคร เพราะถูกสอนไว้ว่า “ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า” ความทุกข์ความเดือดร้อน ปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัวไม่ควรนำไปเล่าให้ใครฟัง และผู้หญิงหลายคน

ยอมรับว่าสามีมีสิทธิตีภรรยาได้ จึงไม่ไปบอกใคร เพราะอาย กลัวสังคมจะตำหนิ (สุสัณหา ยิ้มแย้ม สุจิตรา เทียนสวัสดิ์)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการใช้ความรุนแรง มีแนวทางการป้องกันการให้ความรุนแรง ประกอบด้วย 3 แนวทาง ดังนี้

1. การป้องกันการใช้ความรุนแรงโดยการใช้มาตรการในการลดการเข้าถึงและการตีมีแอลกอฮอล์ ด้วยการรณรงค์ให้ลดการบริโภคแอลกอฮอล์ การปรับราคา มาตรการทางภาษีเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยการเก็บภาษีที่เพิ่มสูงขึ้น การจำกัดอายุในการเข้าถึง การกำหนดพื้นที่ปลอดการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การจัดช่วงเวลาในการโฆษณา (นารีรัตน์ บุญเนตรและหทัยชนก เผ่าวิริยะ, 2561; อุดมศักดิ์ แซ่โง้ว, 2564) และการลด ละ เลิกดื่มแอลกอฮอล์ ด้วยการปรับทัศนคติของผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์ว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาสุขภาพ อุบัติเหตุ ปัญหาเศรษฐกิจ จนนำมาสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ (জেদেদ ছেবানীল, 2551)

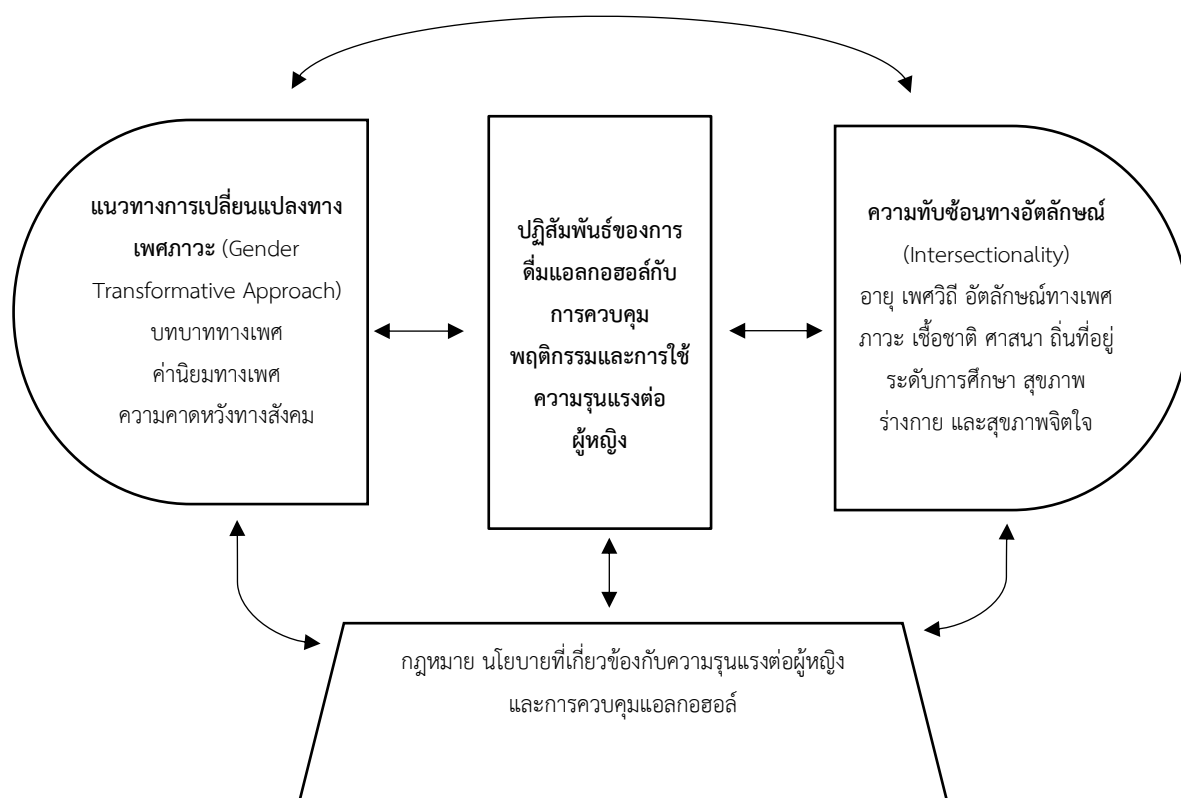
2. การป้องกันการใช้ความรุนแรงด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติลดค่านิยมเกี่ยวกับเพศใดเพศหนึ่งที่มีอำนาจเหนือกว่า เนื่องจากความรุนแรงที่เกิดส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติที่มองว่าผู้ชายเป็นใหญ่ และมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง การป้องกันการความรุนแรงจึงต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติแบบชายเป็นใหญ่ให้ลดลง (อุดมศักดิ์ แซ่โง้ว, 2564) ปรับเปลี่ยนค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมบางอย่างที่หนุนเสริมให้เกิดปัญหาความรุนแรงทางเพศ ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม (สุขุมมา อรุณจิต, 2565) และเสริมสร้างให้คนในสังคมตระหนักเกี่ยวกับความเสมอภาคทางเพศ ด้วยการรณรงค์ผ่านการใช้สื่อสาธารณะ หรือมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนในเรื่องของความเสมอภาคทางเพศ รวมทั้งเปิดพื้นที่ให้กับผู้ที่ถูกกดขี่ ถูกเอาเปรียบทางเพศมาเป็นผู้แบ่งปันประสบการณ์ให้ผู้อื่นได้รับฟัง (เพ็ญประภา ภัทรานุกรม, 2558) การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงในครอบครัวตั้งแต่วัยเด็ก (รัฐวิชัย อริยพัชฌ์พล และพภัสสรณ์ วรภัทร์ธิระกุล, 2563) นอกจากนั้นอาจนำแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะมาร่วมในการป้องกันการให้ความรุนแรง เช่น การจัดการการตีมีแอลกอฮอล์ที่ผู้ชายและผู้หญิงต่างต้องมีส่วนร่วม การกำหนดขอบเขตในเรื่องของความเท่าเทียมทางเพศ เป็นต้น (Schmidt et al., 2018 ; Stinson , Wolfson ,& Poole, 2020) และการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครในพื้นที่ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) อาสาสมัคร พัฒนาสังคมช่วยเหลือคนพิการ (อพมก.) เป็นต้น โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นที่เลี้ยงในการฝึกอบรมความรู้ทาง กฎหมาย การประสานงาน สนับสนุนงบประมาณ ตลอดจนผลักดันให้ระบบทางการขับเคลื่อนการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และบุคคลในครอบครัวในพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืน (ศิริปริยา ศิริสุนทรและธณัสถา โนจนตระกูล, 2564)

3. การป้องกันการใช้ความรุนแรงด้วยการบังคับใช้กฎหมาย เป็นการคุ้มครองผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรง ขณะเดียวกันก็เน้นย้ำให้ผู้กระทำความรุนแรงได้รับการลงโทษจากการกระทำความรุนแรง โดยในประเทศไทยมีกฎหมายและพระราชบัญญัติหลายเฉพาะที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เพื่อการป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว พระราชบัญญัติส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 ซึ่งกำหนดมาตรการคุ้มครองและป้องกันมิให้เกิดการถูกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ โดยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ หรือพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 ที่มีการดำเนินการให้ผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการช่วยเหลือและคุ้มครองในเบื้องต้นเป็นการชั่วคราว ได้เข้ารับการตรวจรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์ ได้รับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนได้รับการเยียวยา บำบัดฟื้นฟู หรือการช่วยเหลืออื่นใดตามความเหมาะสม เป็นต้น อย่างไรก็ตามในส่วนของการป้องกันการความรุนแรงด้วยการบังคับใช้กฎหมาย ควรมีการปรับเปลี่ยนกฎหมาย ซึ่งกำหนดไปตามสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางสังคม (รัฐวิชนม์ อริยพัชฌ์พล และพภััสสรณ์ วรรภัทร์ธีระกุล, 2563)

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ ออกแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อให้ข้อมูลอย่างลุ่มลึกในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ โดยวิธีการศึกษาเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เพื่อค้นหา ทบทวนเอกสารและงานวิจัยจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ โดยงานวิจัยเลือกเฉพาะเอกสารงานวิจัย บทความวิจัยที่เผยแพร่อยู่ในวารสารทางวิชาการของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2555-2565 เพื่อให้ได้หลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ และ 2) การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม (Field work research) กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้หน่วยที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการรณรงค์การไม่ดื่มสุรา การพัฒนาผู้หญิง ตลอดจนการให้ความคุ้มครองแก่ผู้หญิงที่ได้รับการกระทำความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ โดยมุ่งศึกษาไปที่ปฏิสัมพันธ์ของการตีแม่แอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ โดยมีแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ ความทับซ้อนทางอัตลักษณ์ และ

กฎหมาย นโยบายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงต่อผู้หญิง ร่วมอภิปรายผลการวิจัย หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รวบรวมทั้งหมดมาจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อทบทวน และรวบรวมเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของการตีแม่แอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ โดยมีระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยออกแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อให้ข้อมูลอย่างลุ่มลึกในประเด็นของความรุนแรงจากการตีสุราที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเท่าเทียมทางเพศในกลุ่มเด็กและสตรีภาคเหนือ โดยวิธีการศึกษาเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เพื่อค้นหา ทบทวนเอกสารและงานวิจัยจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความรุนแรงต่อเด็กและสตรีที่มีสาเหตุมาจากการตีแม่แอลกอฮอล์ และ 2) การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม (Field work research) กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้หน่วยที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการรณรงค์การไม่ตีสุรา การพัฒนาเด็กและสตรี ตลอดจนการให้ความคุ้มครองแก่เด็กและสตรีที่ได้รับการกระทำความรุนแรง

3.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเอกสาร ได้แก่ เอกสารงานวิจัย บทความวิจัยที่เผยแพร่อยู่ในวารสารทางวิชาการของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2555-2565 ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria) คือ เอกสารงานวิจัย บทความวิจัยที่เผยแพร่อยู่ในวารสารทางวิชาการของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2555-2565 ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกของเอกสารงานวิจัย บทความวิจัยของ Scott (1990) ประกอบด้วย 1) ความจริง (Authenticity) 2) ความถูกต้อง น่าเชื่อถือ (Credibility) 3) การเป็นตัวแทน (Representativeness) และ 4) ความหมาย (Meaning)

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ในหน่วยที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการรณรงค์การไม่ดื่มสุรา การพัฒนาผู้หญิง ตลอดจนการให้ความคุ้มครองแก่ผู้หญิงที่ได้รับการกระทำความรุนแรง ประกอบด้วย 3 หน่วย คือ 1) พัฒนาสังคมและความมั่นคงจังหวัด 2) เครือข่ายเพื่อนหญิงล้านนา และ 3) ศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคเหนือตอนบน โดยเลือกทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จากหน่วยงานข้างต้นมาหน่วยงานละ 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญในวิจัยทั้งสิ้น 12 คน

การคำนวณขนาดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การเลือกแบบเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างลุ่มลึกในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ อนึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพขนาดตัวอย่างในการวิจัยนั้นขึ้นอยู่กับความอิมตัวของข้อมูล และความเพียงพอของข้อมูล มีหลักการคร่าวๆในการกำหนดขนาดตัวอย่างของแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลถ้าใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหรือการสัมภาษณ์ระดับลึก จะมีผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ประมาณ 5 – 30 คน (Nastasi and Schensul, 2005) ซึ่งในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จำนวน 12 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria) คือ เจ้าหน้าที่ในหน่วยที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการรณรงค์การไม่ดื่มสุรา การพัฒนาผู้หญิง ตลอดจนการให้ความคุ้มครองแก่ผู้หญิงที่ได้รับการกระทำความรุนแรง ประกอบด้วย 3 หน่วย คือ 1) พัฒนาสังคมและความมั่นคงจังหวัด 2) เครือข่ายเพื่อนหญิงล้านนา และ 3) ศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคเหนือตอนบน มีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ 1) เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการรณรงค์การไม่ดื่มสุรา การพัฒนาผู้หญิง ตลอดจนการให้ความคุ้มครองแก่ผู้หญิงที่ได้รับการกระทำความรุนแรงมาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี 2) มีประสบการณ์ในช่วยเหลือผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงจากการดื่มแอลกอฮอล์ 3) มีความเต็มใจที่จะถ่ายทอดข้อมูล

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 วิธีการและการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเชิญชวนอาสาสมัครด้วยตัวเอง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ก่อนการเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และให้อาสาสมัครได้พิจารณาจากเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยใช้เวลาอาสาสมัครในการอ่าน และทำความเข้าใจก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วม หรือไม่เข้าร่วมการวิจัยประมาณ 10 นาที หลังจากนั้นจึงจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับอาสาสมัครที่ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้ระยะเวลาสัมภาษณ์เชิงลึกประมาณ 30-45 นาที

อนึ่งในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจะทำการติดต่อเพื่อขอทำการสัมภาษณ์ล่วงหน้า เพื่อบันทึกหมายวัน เวลา และสถานที่ที่ไม่เป็นการรบกวนเวลาในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นสถานที่ อาสาสมัครรู้สึกปลอดภัย และสะดวกในการสัมภาษณ์ แต่หากในการสัมภาษณ์ครั้งแรกยังได้ข้อมูลไม่ ครบถ้วน ผู้วิจัยใคร่ขออนุญาตกลับมาสัมภาษณ์ซ้ำอีก เพื่อความครบถ้วนและเพียงพอของข้อมูล โดย จะสัมภาษณ์ในวัน เวลา และสถานที่ที่สะดวกและไม่มีผลกระทบต่อกิจกรรมปกติของอาสาสมัคร ในขณะที่การสัมภาษณ์อยู่นั้น ผู้วิจัยขออนุญาตจดบันทึกข้อมูล และทำการบันทึกเสียงการสนทนา แต่ หากอาสาสมัครไม่ยินยอมผู้วิจัยจะไม่ทำการบันทึกข้อมูล และบันทึกเสียงดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อป้องกัน ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ผู้วิจัยจะใช้นามสมมติแทนชื่อและนามสกุลจริงของอาสาสมัครในเขียน ผลการวิจัย รวมถึงการเผยแพร่ผลงานวิจัย โดยข้อมูลที่ได้รับจากอาสาสมัครจะถูกทำลายเมื่อสิ้นสุด กระบวนการตามทีระบุไว้ในการวิจัย ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจากอาสาสมัครจะถูกเก็บเป็น ความลับและผลการวิจัยจะนำเสนอในลักษณะภาพรวมเท่านั้นจึงไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ อาสาสมัครแต่อย่างใด

3.3.2 เครื่องมือการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบบันทึกข้อมูลคุณลักษณะเอกสารงานวิจัย บทความวิจัย แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และแนวคำถาม ในการสัมภาษณ์ (Interview guideline) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และการ สังเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมา (ภาคผนวก ข) อนึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งให้ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความตรงของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ก่อนที่จะ นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของงานวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยได้ทำการการค้นหาทบทวน เอกสารและงานวิจัยจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการควบคุม พฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ โดยงานวิจัยเลือกเฉพาะ เอกสารงานวิจัย บทความวิจัยที่เผยแพร่อยู่ในวารสารทางวิชาการของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2555-2565 และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับกลุ่มผู้ให้ ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ประกอบด้วย 3 หน่วย คือ 1) พัฒนาสังคมและความมั่นคงจังหวัด 2) เครือข่ายเพื่อนหญิงล้านนา และ3) ศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคเหนือตอนบน หน่วยงานละ 1 คน ใน 4 พื้นที่ของการวิจัย คือ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำพูน และ จังหวัดน่าน จำนวนทั้งสิ้น 12 คน โดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์ (Interview guideline) ด้วยตัว ผู้วิจัยเอง ในประเด็นปฏิสัมพันธ์ของการตีแม่แอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความ รุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ

3.4 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การวิจัยใช้การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ประกอบด้วย การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มาจากแต่ละแหล่งนั้นมีความเหมือนกันหรือไม่ที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากา การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูล (Investigator triangulation) เมื่อสลับผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับมานั้นมีความแตกต่างกันหรือไม่ และตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บข้อมูล (Method triangulation) เพื่อเปรียบเทียบว่าข้อมูลที่ได้มาจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน ข้อมูลที่ได้มานั้นมีความสอดคล้องกันหรือไม่

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ด้วยการนำ เทปเสียงที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเป็นข้อความแบบคำต่อคำ แยกบทสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล พร้อมตรวจสอบความความถูกต้องของเนื้อความที่ถอดแล้วว่าตรงกับเทปเสียงสัมภาษณ์หรือไม่ รวมทั้งนำเอาข้อมูลที่จัดบันทึกขณะทำการสัมภาษณ์เข้ามาประกอบไปด้วย ให้รหัสข้อความ (Coding) กับเนื้อความที่ถอดความไว้แล้ว โดยผู้วิจัยได้กำหนดรหัสให้กับข้อความหรือเนื้อความ และเลือกใส่รหัสให้กับข้อความที่ตรงกับรายการที่กำหนดไว้ ซึ่งรหัสในส่วนนี้ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด/ทฤษฎี เรียบเรียง และจัดประเด็นที่ผู้วิจัยได้ให้รหัสเอาไว้ออกเป็นกลุ่มเรื่อง หรือตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล และเขียนสรุปรายงานการศึกษา อธิบายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมรวมทั้งแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

3.6 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์การวิจัย ในรูปแบบของการพรรณานำเนื้อหา รวมทั้งมีการนำเสนอรูปแบบของตารางการวิเคราะห์และแผนภาพประกอบ

3.7 จริยธรรมในการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน จากคณะกรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ รหัส MJUIRB HS 002/66

บทที่ 4

ผลการศึกษา

เนื้อหาในบทนี้เป็นกรนำเสนอในส่วนของผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ประกอบด้วย การทบทวนและรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ การศึกษาปฏิสัมพันธ์ของการตีแม่แอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ และการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ โดยในแต่ละวัตถุประสงค์การวิจัยมีผลการศึกษา และรายละเอียดของผลการศึกษา ดังนี้

4.1 การทบทวนและรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์

จากการคัดกรองบทความวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในช่วงปี 2555-2565 พบว่ามีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ จำนวน 33 เรื่อง โดยมีรายละเอียดของเนื้อหาดังต่อไปนี้

4.1.1 สาเหตุที่การตีแม่แอลกอฮอล์ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง

สาเหตุที่การตีแม่แอลกอฮอล์ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงนั้น เกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยซึ่งมีผลต่อกันและกัน แบ่งเป็นปัจจัยด้านชีวภาพ ปัจจัยด้านจิตใจและสังคม และปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อมที่ทำให้ผู้ตีแม่แอลกอฮอล์ก่อความรุนแรง มีรายละเอียดในแต่ละปัจจัยดังนี้

1. ปัจจัยด้านชีวภาพ

การตีแม่แอลกอฮอล์เป็นปัญหาต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ เนื่องจากก่อให้เกิดโรคระบาด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสังคม ส่งผลกระทบต่อผู้ตีแม่ บุคคลรอบข้าง ครอบครัวและชุมชน และการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการเยียวยาทางการแพทย์และผลกระทบต่อผู้ตีแม่แอลกอฮอล์ งานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าการตีแม่แอลกอฮอล์มีผลกระทบต่อการใช้ความรุนแรง เช่น ความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงในคู่สมรส (Gebara et al., 2015;

Rotheram-Borus et al., 2015) การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว (Sacco et al., 2015) การมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการติดเชื้อ HIV (Rich, Nkosi, & Morojele, 2015)

การดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลให้พฤติกรรมของผู้ดื่มมีความก้าวร้าวและขาดความยับยั้งชั่งใจในการใช้ความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากกลไกทางระบบประสาทของผู้ดื่มแอลกอฮอล์จะสูญเสียไปเมื่อแอลกอฮอล์เข้าสู่กระแสเลือด ไม่สามารถควบคุมการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ รวมไปถึงมีระดับการรับรู้ การเคลื่อนไหวที่ลดลง (Snowden, 2015) และเมื่อดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปก็มีแนวโน้มของการแสดงออกในทางลบ ด้วยการใช้ความรุนแรง โดยเฉพาะความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว (อังคณา ช่วยค้ำชู, 2555 ; อัคริมา สุขดีและธัญญลักษณ์ บังชะฎา, 2565)

การดื่มแอลกอฮอล์ยังมีส่วนก่อให้เกิดโรคจากพฤติกรรมการดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หลากหลายโรค เช่น กลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง หรือกลุ่มโรค NCDs ได้แก่ โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดสมอง กลุ่มโรคมะเร็ง ได้แก่ โรคมะเร็งตับ โรคมะเร็งปากและลำคอ มะเร็งกระเพาะอาหาร โรคมะเร็งหลอดอาหาร โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และทวารหนัก โรคซึมเศร้า หงุดหงิด จิตใจหดหู่ (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2558)

การดื่มแอลกอฮอล์ปริมาณมากในระยะเวลาที่สั้นส่งผลให้เกิดภาวะแอลกอฮอล์เป็นพิษได้ เนื่องจากตับซึ่งทำหน้าที่ขับแอลกอฮอล์ออกจากกระแสเลือด ไม่สามารถขับแอลกอฮอล์ที่อยู่ในร่างกายออกได้ทัน จึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะแอลกอฮอล์เป็นพิษ ซึ่งไม่สามารถระบุระยะเวลาในการแสดงอาการที่ชัดเจนได้ งานวิจัยของวิจิตร เลียงสว่างวงศ์ (2020) พบว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผู้ดื่มมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 400 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ขึ้นไป จะมีโอกาสเกิดภาวะแอลกอฮอล์เป็นพิษอยู่ในระดับสูง ทั้งก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการดูดซึมสารของร่างกายของแต่ละบุคคล และชนิดของเครื่องดื่มนั้น ๆ ว่ามีดีกรีหรือปริมาณแอลกอฮอล์เข้มข้นมากแค่ไหน เช่น เบียร์ มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ประมาณ 5% จะมีค่าดื่มมาตรฐานเท่ากับ 1 กระป๋อง หรือ 1 ขวดเล็ก 330 มิลลิลิตร ไวน์ มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ประมาณ 12% จะมีค่าดื่มมาตรฐานเท่ากับ 1 แก้ว หรือ 100 มิลลิลิตร ส่วนสุรากลั่น มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ประมาณ 40% จะมีค่าดื่มมาตรฐานเท่ากับ 3 ฝา หรือ 30 มิลลิลิตร เป็นต้น

2.ด้านจิตใจและสังคมที่ทำให้ผู้ดื่มแอลกอฮอล์ก่อความรุนแรง แบ่งออกเป็น 3 ปัจจัย ดังนี้

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

2.1.1 ลักษณะคนที่ชอบความเสี่ยง ความรุนแรง

การที่บุคคลมีลักษณะของการชอบความเสี่ยง และความรุนแรงอาจก่อให้เกิดการใช้สุราในทางที่ผิด (Alcohol misuse) โดยคนที่ชอบความรุนแรงมักเลือกที่จะอยู่ในสถานการณ์ทางสังคมที่มีการกระตุ้นให้มีการดื่มแอลกอฮอล์อย่างหนักมากกว่าคนที่ไม่ชอบความรุนแรง และการดื่มสุราจะนำไปสู่ความรุนแรงต่อไป ขณะเดียวกันความก้าวร้าวที่เกิดจากสุรานี้เกี่ยวข้องกับคนที่เคยมีประวัติใช้ความรุนแรง ในหลายงานวิจัยพบว่า เด็กที่เคยมีประวัติการใช้ความรุนแรง เมื่อเติบโตขึ้นมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงได้ง่าย ทั้งนี้ปริมาณการดื่มสุราที่มากขึ้นไม่ได้ทำให้ให้บุคคลที่เคยมีประวัติก้าวร้าวจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้น แต่สิ่งที่จะทำนายความก้าวร้าวคือบุคคลที่เคยมีประวัติความก้าวร้าวซึ่งเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จะมีโอกาสในการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเพิ่มสูงมากขึ้นเมื่อตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการดื่มแอลกอฮอล์ งานวิจัยของอัคริมา สุขดีและธัญญลักษณ์ บังชะฎา (2565) พบว่า คนที่มีพฤติกรรมใช้ความรุนแรงอยู่เป็นประจำเมื่อต้องการใช้ความรุนแรง ก็มักเลือกดื่มแอลกอฮอล์ก่อนที่จะกระทำการดังกล่าว ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างแอลกอฮอล์กับความรุนแรงจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้

2.1.2 ทักษะคน

การที่บุคคลมีทัศนคติต่อผู้อื่นไม่ดี มีความรู้สึกไม่เป็นมิตรกับคนอื่น อาจมีโอกาที่จะก่อความรุนแรงต่อผู้อื่นได้ง่าย และเมื่อดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปก็จะทำให้ความยับยั้งชั่งใจลดน้อยลง เช่น ผู้ชายที่ชอบทำร้ายผู้หญิง ส่วนหนึ่งมาจากมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้หญิง มีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้หญิงน้อยและมีทัศนคติว่าตนเองเป็นใหญ่ในเรื่องเพศ ผู้หญิงต้องทำตามคำสั่ง ทำให้มีการใช้วาจาดูถูก ดูหมิ่น ต่ำว่า การใช้กำลังทำร้าย (บุหงา ตโนภาส, 2562) เป็นความเชื่อแบบเดิม ๆ ที่ถูกฝังรากลึกไว้ในสังคม เช่น ผู้ชายต้องเข้มแข็ง เป็นผู้นำ และห้ามอ่อนแอ ผู้หญิงต้องอ่อนน้อม เป็นผู้ตาม อดทนเพื่อครอบครัวและมีหน้าที่ทำงานบ้าน และไม่เคยได้รับการแก้ไขให้ถูกต้องแต่อย่างใด ซึ่งเป็นอาวุธที่ร้ายแรงพอๆ กับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Salrrpol, 2022)

การมองการดื่มแอลกอฮอล์ในเชิงบวกและใช้เป็นกลไกการแก้ปัญหา (Coping mechanism) จากบาดแผลที่เคยเกิดขึ้นในอดีต เช่น ในบุคคลที่เคยมีประวัติการโดนทำร้าย การดื่มแอลกอฮอล์ช่วยให้เขาเหล่านั้นหนีจากความรู้สึกเจ็บปวด คลายความทุกข์ใจ (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2558) นอกจากนั้นการดื่มแอลกอฮอล์ยังมีความเชื่อว่าช่วยให้ร่างกายกระชุ่มกระชวย นอนหลับดีขึ้น และทำให้เลือดไหลเวียน সুพฉิตร่างกายดี และช่วยส่งเสริมให้ตนเองมีความกล้าแสดงออกมากขึ้นหลังจากดื่มแอลกอฮอล์ เช่น

กล้าที่จะเข้าหาผู้อื่น กล้าที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งเป็นความคาดหวังของผู้ที่ตี้มแอลกอฮอล์กับพฤติกรรมที่ต้องการแสดงออก อย่างไรก็ตามคนที่มึนสียก้าวร้าวเป็นทุนเดิมอยู่แล้วจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากยิ่งขึ้นเมื่อตี้มแอลกอฮอล์ เพราะเชื่อว่าแอลกอฮอล์จะเป็นตัวกระตุ้นพฤติกรรมเหล่านั้น และบางครั้งก็จะใช้แอลกอฮอล์เป็นข้ออ้างเพื่อให้พ้นผิดหากได้ลงมือกระทำความรุนแรง (Webster et al., 2004)

2.2 ปัจจัยครอบครัว

2.2.1 การเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ในครอบครัว

สมาชิกในครอบครัวที่เติบโตมาในครอบครัวที่มีการใช้ความรุนแรงอาจจะมีพฤติกรรมเลียนแบบในเรื่องของการใช้ความรุนแรง ขณะเดียวกันหากครอบครัวนั้นมีการตี้มแอลกอฮอล์ควบคู่ไปด้วยก็จะทำให้เด็กที่เป็นสมาชิกในครอบครัวมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงและการตี้มแอลกอฮอล์ไปพร้อมกัน โดยเด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมทั้งสองอย่างจากผู้ใหญ่ มีงานวิจัยที่ศึกษาพบว่า คนที่ก่อคดีรุนแรงมักเป็นเด็กที่เติบโตมากับครอบครัวที่ตี้มแอลกอฮอล์ (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2558) รวมทั้งเด็กที่เติบโตมาในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ รวมถึงการถูกทอดทิ้ง เกิดจากครอบครัวที่ยากจน การไม่ได้รับการเลี้ยงดูตาม อัตรภาพ มีส่วนก่อให้เกิดปัญหาการใช้ความรุนแรง (รัฐวิชญ์ อริยพัชญ์พล และพภัสสรณ์ วรภัทร์ธิระกุล, 2563)

2.2.2 คู่สมรสที่มีระยะเวลาการครองคู่ที่ยาวนาน

ความรุนแรงในคู่สมรสที่มีระยะเวลาในการครองคู่ที่ยาวนานอาจมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ความรุนแรงในคู่สมรสอาจไม่เกิดขึ้นเลยในช่วงระยะเวลาแรกของการสมรส และในกรณีที่คู่สมรสมีการตี้มแอลกอฮอล์ก็มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความรุนแรงเมื่ออยู่ด้วยกันนานขึ้น

2.2.3 การสื่อสารในทางลบภายในครอบครัว

การสื่อสารในทางลบภายในครอบครัว หรือการโต้เถียงกันบ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคู่สมรสมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว และหากการโต้เถียงนั้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีการตี้มแอลกอฮอล์ก็จะไปสู่การใช้ความรุนแรง เนื่องจากการตี้มแอลกอฮอล์ ทำให้ผู้ตี้มขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดสติสัมปชัญญะที่น้อยลง การพูดจาเปลี่ยนแปลงไป ก่อให้เกิดความรุนแรงทางวาจาได้ง่าย (บุหงา ตโนภาส, 2562)

2.3 ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

สังคมที่มีการใช้ความรุนแรง สังคมที่ส่งเสริม หรือยอมรับความประพฤติที่ไม่ดี พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงกว่าปกติ หรือสังคมที่มีสื่อต่าง ๆ ที่แสดงความรุนแรงออกมาอยู่ตลอดผ่านสื่อโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เกมส์ อินเทอร์เน็ต นิตยสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ล้วนส่งผลให้ผู้คนในสังคมเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรงและสั่งสมในจิตใจได้มาก ประกอบกับสังคมที่มอง

ว่าการดื่มแอลกอฮอล์เป็นสิ่งปกติ เป็นเรื่องที่สังคมยอมรับได้ ย่อมทำให้มีแนวโน้มกระตุ้นให้มีการดื่มแอลกอฮอล์ที่เพิ่มมากขึ้น เมื่อสังคมที่มีทั้งความรุนแรงและการใช้แอลกอฮอล์เป็นปกติธรรมดา ก็จะทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบได้ง่ายและเป็นวงกว้าง (ทานตะวัน สุรเดชากุล, 2556) เช่น ปัญหาจากการผลิตซ้ำความรุนแรงทางเพศผ่านฉากในละคร (อัคริมา สุขดีและฉัญญลักษณ์ บังชะฎา, 2565) เอาแบบอย่าง และสื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2558)

2.3.1 สถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจต่ำ (Low socioeconomic status) ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจที่ต่ำเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ดื่มแอลกอฮอล์และเกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงได้ง่ายกว่าผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจที่ดีกว่า เนื่องจากรายได้ที่มีจำกัด ความยากจน ไม่มีงานทำ ข้อจำกัดทางการศึกษา ขาดความยับยั้งชั่งใจหลังจากดื่มแอลกอฮอล์และแสดงออกถึงการใช้ความรุนแรงได้ ขณะเดียวกันการใช้ความรุนแรงจากการดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนหนึ่งมาจากการเข้าถึงได้ง่าย มีหลายระดับราคาให้เลือกซื้อ (อัคริมา สุขดีและฉัญญลักษณ์ บังชะฎา, 2565; กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2558) พฤติกรรมการดื่มสุราส่วนหนึ่งมาจากปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของครัวเรือน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และบุคคลในครอบครัว (ศิริปริยา ศิริสุนทรและธนัสถา โรจนตระกูล, 2565) และครอบครัวที่มีรายได้ไม่เพียงพอ มีสัดส่วนการใช้ความรุนแรงมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้พอใช้ เนื่องจากรายได้ที่ไม่เพียงพอกับรายจ่ายอาจนำไปสู่ภาวะเครียด และมีแนวโน้มการเกิดความรุนแรง (สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)

2.3.2 ค่านิยมทางสังคม และค่านิยมทางเพศกับแอลกอฮอล์ การดื่มสุรามีความหมายที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำ ความเป็นผู้ชาย และคิดว่าการดื่มแอลกอฮอล์สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น แอลกอฮอล์เป็นเครื่องประสานความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อน หรือบางคนดื่มเพื่อให้ตนเองแสดงความกล้าออกมา เป็นต้น ส่งผลให้วัฒนธรรมการดื่มสุราเปลี่ยนแปลงไป จนกลายเป็นสาเหตุหนึ่งที่เกิดปัญหาในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว อารมณ์รุนแรง ขาดสติ ไม่สามารถควบคุมตนเอง หรือยับยั้งความโกรธได้ ตลอดจนการพุดจาต่อสมาชิกในครอบครัว

ค่านิยมทางสังคมและค่านิยมทางเพศมีความเกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องมาจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่ทำให้ผู้ชายและผู้หญิงมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แตกต่างกัน ความแตกต่างเชิงอำนาจที่วุ่นเริ่มจากการเลี้ยงดู ความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยม การขัดเกลาในเรื่องเพศและความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจระหว่างบุรุษและสตรีที่เชื่อมโยงกับการครอบงำการมีสิทธิเหนือสตรี ความแข็งแกร่ง ความเป็นชาย หรือสังคมแบบชายเป็นใหญ่ การยอมรับว่าเพศชาย หรือเด็กชายมีธรรมชาติที่ต้องก้าวร้าว มีสิทธิในการใช้กำลัง ส่วนเด็กหญิงหรือ เพศหญิง

จะต้องยอมรับการกระทำโดยไม่ได้ตั้งใจ (นาริรัตน์ บุญเนตรและหทัยชนก เผ่าวิริยะ, 2561; Salrrpol, 2022; อัคริมา สุขดีและชญญลักษณ์ บังชะฎา, 2565)

ความคิดและความเชื่อเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมและค่านิยมทางเพศเกิดขึ้นมาจากการปลูกฝังและกระบวนการขัดเกลาทางสังคมให้กับคนในสังคมทั้งผู้หญิง ผู้ชาย ผ่านสถาบันต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น สถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษา สถาบันทางกฎหมายและองค์กรต่าง ๆ ซึ่งปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมในการยอมรับความรุนแรงต่อผู้หญิง เช่น ความเชื่อที่ให้เหตุผลว่าผู้ชายสามารถกระทำความรุนแรงได้ การโยนความผิดให้กับผู้หญิงซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำ เช่น เป็นความผิดของผู้หญิง หากถูกข่มขืนเพราะเมาสุรา (Webster et al., 2004) หรือความเชื่อที่ส่งเสริมให้เกิดปัญหาความรุนแรง เช่น บุคคลภายนอกที่อยู่ในเหตุการณ์ความรุนแรงมักจะไม่สนใจและรีบเข้าไปช่วยเหลือ เพราะมองว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว ไม่ควรเข้าไปยุ่ง เห็นว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว (VicHealth, 2006; Salrrpol, 2022) สังคมส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อความรุนแรงในครอบครัวว่าเป็นปัญหาส่วนตัว และเป็นเรื่องธรรมดาเหมือนลิ้นกับฟัน ทำให้ผู้กระทำความรุนแรงไม่สำนึกผิด และยังเป็นการทำลายระบบกลไกคุ้มครองทางสังคม เนื่องจากผู้กระทำผิดไม่ได้รับการลงโทษใด ๆ ทำให้ความรุนแรงในครอบครัว หรืออาชญากรรมในครอบครัวเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข (สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)

4.1.2 ผลกระทบของการตีแม่แอลกอฮอล์กับความรุนแรงต่อผู้หญิง

การตีแม่แอลกอฮอล์มักมาพร้อมกับโอกาส หรือวาระพิเศษ และการตีแม่ปริมาณที่ไม่มากนัก หรือปานกลาง ช่วยเพิ่มบรรยากาศในการสนทนา ช่วยให้คู่สนทนามีอารมณ์ร่วมในการพูดคุย รู้สึกผ่อนคลายมากขึ้น (Sudhinaraset, Wigglesworth & Takeuchi, 2016) ขณะเดียวกันการตีแม่สุราและจำนวนปริมาณของการตีแม่มีผลที่ก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรง การทำร้ายกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่ตีแม่นั้นมีความใกล้ชิด เช่น การทำร้ายผู้หญิงที่เป็นภรรยา หรือการเกิดทารุณกรรมต่อเด็กในครอบครัว โดยครอบครัวที่ตีแม่สุราที่มีโอกาสเกิดความรุนแรงในครอบครัว คิดเป็น 3.84 เท่า ของครอบครัวที่ไม่มีการตีแม่สุรา (ณัฐธัญญา เลอพิไลเบิร์ต, 2557) ผลกระทบของการตีแม่แอลกอฮอล์กรณีตีแม่เป็นสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน เพื่อนร่วมงาน หรือคนแปลกหน้า ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับความรุนแรงในระดับเล็กน้อย เช่น การรู้สึกไร้ค่าภูมิใจ จนถึงผลกระทบที่รุนแรงมากอย่างการถูกทำร้ายเสียชีวิต (อรทัย วลีวงศ์ ทักษพล ธรรมรังสี และจินตนา จันทร์โคตรแก้ว, 2557)

ผลกระทบของการตีแม่แอลกอฮอล์มีผลกระทบต่อผู้ที่ตีแม่และบุคคลอื่น ซึ่งผลกระทบจากการตีแม่แอลกอฮอล์มีหลายมิติ ได้แก่ ภาวะคุกคามชีวิตและความรุนแรง เช่น ทำร้ายร่างกายและวาจา ทำลายข้าวของ เป็นต้น เป็นมิติความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ปัญหาการเงิน ผลกระทบด้านจิตใจ เป็นต้น และผลต่อชีวิตการทำงาน รวมถึงการใช้ชีวิตในชุมชน สังคม เช่น ความไม่ปลอดภัยใน

ชุมชน เป็นต้น ทำให้เด็กและคนในครอบครัวเป็นผู้ได้รับผลกระทบ มากที่สุด อีกทั้งยังมีความซับซ้อนของปัญหา เช่น การทำร้ายร่างกาย การคุกคามทางเพศ เป็นต้น ซึ่งเชื่อมโยงถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง ผลการสำรวจผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2564 ของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา พบว่า ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 3.30 เคยได้รับผลกระทบจากการดื่มสุราของตนเอง และร้อยละ 0.74 เคยได้รับผลกระทบจากการดื่มสุราของผู้อื่นอย่างน้อย 1 ปัญหาในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา ปัญหาในครัวเรือนที่พบบ่อยจากการดื่มของตัวเอง ได้แก่ ก่อให้เกิดความรำคาญสูงสุด ร้อยละ 0.47 และปัญหาด้านความรุนแรงทางวาจา ร้อยละ 0.27 ส่วนปัญหานอกครัวเรือนที่พบบ่อย คือ ก่อให้เกิดความรำคาญ ร้อยละ 0.14 (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2565) ขณะเดียวกันมีงานวิจัยของจรรย์ ศรีสวัสดิ์ (2564) ได้ทำการรวบรวมข่าวจากหนังสือพิมพ์ 10 ฉบับ ตั้งแต่เดือนมกราคม – มิถุนายน 2563 มีการนำเสนอข่าวความรุนแรงในครอบครัวสูงถึง 350 ข่าว ในจำนวนนี้มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยกระตุ้นแบ่งเป็นข่าวการฆ่ากันตาย 201 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 57.4 ข่าวการทำร้ายกัน 51 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 14.6 ข่าวการฆ่าตัวตาย 38 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 10.9 ข่าวความรุนแรงทางเพศของบุคคลในครอบครัว 31 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 8.9 ข่าวการตั้งครรภ์ไม่พร้อม 10 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 2.9

ลักษณะความรุนแรงที่ผู้หญิงได้ที่สามารถพบเห็นได้บ่อยและชัดเจนที่สุดนั้นคือ ความรุนแรงทางด้านร่างกาย ที่เกิดจากการให้กำลังทุบตี เตะ ต่อย การใช้อาวุธทำร้ายร่างกาย เช่น ไม้ ไม้แขวนเสื้อ เหล็ก มีด และบุหรี่ยี่ตามตัว การกักขังหน่วงเหนี่ยวไว้ภายในบ้าน ห้ามเข้าบ้าน หรือโดนบังคับให้ทำร้ายร่างกายตนเอง และความรุนแรงทางจิตใจ ซึ่งเป็นความรุนแรงที่อยู่ภายในจิตใจของผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงแต่ละคน เช่น ความรู้สึกเศร้าเสียใจจากการถูกทำร้ายร่างกาย ความโกรธแค้น เป็นต้น (ปพิชญา สุนทรพิทักษ์และกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล, 2565) ขณะเดียวกันผู้หญิงยังประสบปัญหากับการใช้ความรุนแรงภายนอกบ้าน เช่น ผู้หญิงประสบปัญหาการใช้ความรุนแรงทางเพศในที่ทำงานจากการถูกคุกคามทางเพศ ล่วงละเมิดทางเพศทั้งทางวาจาและไม่ใช้ทางวาจา รวมทั้งการคุกคามทางกาย (ณัฐธัญญา เลอฟิลิแบร์ต, 2557)

อนึ่งในช่วงของการดำเนินการวิจัยอยู่ในช่วงเวลาของการระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่แพร่กระจายไปทั่วโลก หลายประเทศได้ดำเนินมาตรการเพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค โดยใช้มาตรการล็อกดาวน์ (Lockdowns) ทั้งในส่วนของการเดินทางข้ามพรมแดน การทำงานที่บ้าน (Work from home) การงดเว้นการรวมตัวของผู้คนและการจัดกิจกรรมที่มีผู้คนเข้าร่วมจำนวนมาก จากการดำเนินมาตรการล็อกดาวน์ทำให้คนหันมาดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะที่บ้านของตนเองและส่งผลให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น เช่น ในสหภาพยุโรป แอลกอฮอล์เป็นสาเหตุให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 60 ในภาพรวมโดยผู้หญิง 1 ใน 3 คน ถูกกระทำความรุนแรงจากแฟน และเด็ก 1 ใน 3 คน ถูกกระทำความรุนแรงจากผู้ปกครองหรือ

จากสมาชิกในครอบครัว (Organization for Economic Co-operation and Development, 2021) สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ทุกคนอยู่บ้าน จนอาจทำให้เกิดปัญหาทางการเงิน ขาดรายได้ เมื่อมีปัญหา ก็เริ่มมีการใช้ความรุนแรง ฝ่ายที่ถูกกระทำก็จะเริ่มเกิดความกลัว กระตือรือร้นและปัญหาก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น (รุ่งอรุณ ลิ้มพะยอม, 2565)

4.1.3 การควบคุมพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ มีวิธีการควบคุมพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง ดังนี้

1.การลดการเข้าถึงแอลกอฮอล์

เพื่อควบคุมและป้องกันการดื่มแอลกอฮอล์ที่นำไปสู่ความรุนแรงกับบุคคลทุกช่วงวัยจากการลดการเข้าถึงและการใช้แอลกอฮอล์ (Reduce access to and harmful use of alcohol) เนื่องจากแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ปัญหาความรุนแรง การลดอันตรายที่เกิดขึ้นจากการใช้แอลกอฮอล์เป็นสิ่งสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของการป้องกันการใช้ความรุนแรง เช่น การรณรงค์ในการลดการบริโภคแอลกอฮอล์ การปรับราคา และการเพิ่มมาตรการทางภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งประเทศไทยได้ดำเนินมาตรการในการกำหนดอายุผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยห้ามจำหน่ายให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ มาตรการเพิ่มอัตราภาษีสรรพสามิต มาตรการออกใบอนุญาตและเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตจำหน่าย การกำหนดพื้นที่ปลอดการจำหน่ายและการดื่มในสถานศึกษา ศาสนสถาน และร้านสะดวกซื้อในสถานบริการน้ำมัน เป็นต้น (นารีรัตน์ บุญเนตรและหทัยชนก เผ่าวิริยะ, 2561) ขณะที่ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงจากการดื่มแอลกอฮอล์นั้น ต้องแก้ปัญหาด้วยการลดการดื่ม และลดทัศนคติชายเป็นใหญ่ของสังคม หากต้องการลดความรุนแรงในครอบครัวสามารถแก้ปัญหาด้วยการทำให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีราคาที่สูงขึ้น เพิ่มภาษีจำกัดการเข้าถึง อาทิ การจัดช่วงเวลาและห้ามโฆษณาซึ่งมีอยู่แล้ว แต่ต้องบังคับใช้เข้มข้น และการปรับทัศนคติ ต้องรณรงค์ให้เข้าใจถึงความเท่าเทียมกันของชายหญิงมากขึ้น (อุดมศักดิ์ แซ่โง้ว, 2564) นอกจากนี้งานวิจัยของ กัญยปรีณ ทองสามสีและอิสระ ทองสามสี (2561) ได้เสนอการลดการเข้าถึงการดื่มแอลกอฮอล์ด้วยการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและเข้มงวดรวมถึงทบทวนและปรับเปลี่ยนบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.การสร้างวัฒนธรรมหนักและการใช้สื่อรณรงค์

การใช้สื่อในการรณรงค์ให้เกิดความตระหนักในการปรับเปลี่ยนบรรทัดฐานทางสังคมด้านวัฒนธรรมทางเพศ (Change social and cultural gender norms through media awareness campaign) เป็นแนวทางในการป้องกันความรุนแรงในระดับปฐมภูมิ การรณรงค์ เพื่อยุติความรุนแรงที่เป็นภัยเงียบในทุกรูปแบบ การขับเคลื่อนการรณรงค์ให้เกิดความตระหนักเกี่ยวกับการ

ใช้ความรุนแรงในผู้หญิง เช่น การรณรงค์การตระหนักในเชิงสาธารณะ โดยส่งข้อมูลทางระบบการสื่อสารมวลชน โดยใช้เทคนิคทางการตลาดเข้าร่วม เช่น โทรทัศน์วิทยุหนังสือพิมพ์ วารสาร ป้ายโฆษณา เป็นต้น ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลที่สามารถส่งผลต่อทัศนคติส่วนบุคคลและในเชิงบรรทัดฐานทางสังคมให้ได้รับการยอมรับ ขจัดมายาคติที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงจากคู่สมรสและความรุนแรงทางเพศ การให้ความรู้ในบุคคลกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดความรุนแรงจากคู่สมรส หรือความรุนแรงทางเพศ การมีส่วนร่วมของชุมชน การอบรม การกระตุ้นเพื่อสร้างความตระหนักให้รับรู้โดยทั่วกัน การเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและทักษะในการสร้างสัมพันธภาพ สร้างเสริมความเสมอภาคทางเพศ การเคารพในสิทธิของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของผู้หญิง ขณะเดียวกันอาจมีการจัดกิจกรรมโดยเชิญครอบครัวที่มีมุมมองในเรื่องความเสมอภาคมาแลกเปลี่ยน พูดคุย เพื่อให้สมาชิกในชุมชนเห็นและเข้าใจอย่างใกล้ชิด โดยจัดเป็นกิจกรรมร่วมของหมู่บ้าน รวมถึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับผู้ที่ถูกกดขี่ หรือถูกเอาเปรียบจากผู้ชายโดยไม่มีทางเลือก (เพ็ญประภา ภัทรานุกรม, 2558)

3. การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงผ่านการทำงานของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม

การควบคุมการใช้ความรุนแรง โดยเฉพาะความรุนแรงทางเพศโดยสถาบันต่าง ๆ ของสังคมต้องร่วมมือกัน เช่น สถาบันครอบครัวต้องให้การอบรมสั่งสอน ชัดเกล้า ให้สมาชิกในครอบครัวมีค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติในเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ ละทิ้งค่านิยม ความเชื่อเก่าที่กดขี่ กดทับทางเพศ สถาบันการศึกษามีการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศที่รอบด้านอย่างถูกต้องและเหมาะสม ในลักษณะของการยอมรับความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ สถาบันสื่อมวลชนผลักดันให้มีการตรวจสอบสื่อที่แฝงความรุนแรงทางเพศอย่างเข้มงวด ปรับมุมมองเรื่องเพศ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศ (สุขุมมา อรุณจิต, 2562) การป้องกันปัญหาเพื่อมิให้เกิดความรุนแรงขึ้นภายในครอบครัว หรือความรุนแรงในครอบครัวที่เคยประสบความรุนแรงไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีกที่เกี่ยวข้องกับการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเมื่อบุคคลเสพสารเสพติดสิ่งมั่วเมาว่า ครอบครัวสถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปลูกฝังและรณรงค์ให้บุคคลเรียนรู้ถึงพิษภัยของปัจจัยส่งเสริมความรุนแรงทั้งสุรา ยาเสพติด การพนัน (ธีรวิทย์ นิลเพ็ชร, 2561; รั้ววิชญ์ อริยพัชญ์พล และพัชิสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล, 2563) หรือในข้อเสนอของจะเด็จ เชาวน์วิไล (2564) ที่ว่ากระทรวงศึกษาธิการต้องเร่งบรรจุเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน เรื่องความเท่าเทียมทางเพศ ที่สำคัญหากเกิดความรุนแรง ผู้หญิงที่เป็นเหยื่อต้องแจ้งความหรือขอความช่วยเหลือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อยุติความรุนแรงนั้น รวมถึงเพื่อนบ้านหรือคนที่พบเหตุการณ์ต้องอย่านิ่งเฉยแล้วมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัว

4. การใช้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ (Gender Transformative)

การนำแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะมาเป็นกรอบแนวคิดการดำเนินงานเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรงต่อผู้หญิงเนื่องจากเพศภาวะ (Gender) คือปฏิบัติการทางสังคม (Social practice) ที่ถูกแสดงออกผ่านร่างกาย และสิ่งที่ร่างกายต้องการกระทำ และเป็นสิ่งที่ช่วยอธิบายเรื่องเพศทางชีววิทยาได้ละเอียด (Connell, 2005) เรื่องของเพศไม่ใช่สถานะทางปัจเจก แต่เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากระบบการทางสังคมที่รายล้อมบุคคลและช่วยให้บุคคลมีพัฒนาการและเติบโตอย่างไม่หยุดนิ่ง (Kaufman, 1999) ขณะเดียวกันเพศภาวะช่วยให้เห็นลักษณะเฉพาะและความต้องการของปัจเจกที่แสดงออกด้วยแรงขับของจิตสำนึกและไร้จิตสำนึก เช่น ลักษณะของความเป็นชาย (Masculinity) และความเป็นหญิง (Femininity) และความเป็นชายและความเป็นหญิงจึงหมายถึงชุดของสิ่งที่สังคมคาดหวังที่ถูกสร้างขึ้นมาจากสังคมปีศาจปไตย (Craig, 1992) ซึ่งงานวิจัยของ Pederson, Greaves and Poole (2015) พบว่า แนวทางการเปลี่ยนแปลงเพศภาวะได้ชี้ให้เห็นว่า เพศเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดสุขภาพและมุ่งมั่นที่จะแก้ไขต้นเหตุของความไม่เท่าเทียมกันด้วยการเปลี่ยนบทบาท บรรทัดฐาน และความสัมพันธ์ทางเพศที่เป็นอันตราย ในขณะที่สุขภาพดีขึ้น และงานวิจัยของ Miller et al. (2006) และ World Bank (2012) ต่างก็สนับสนุนว่าแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ เกี่ยวข้องกับอำนาจและความยุติธรรมทางสังคม การเปลี่ยนแปลงเพศภาวะต้องอาศัยหน่วยงานส่วนบุคคลผ่านการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical analysis) และการตระหนักว่าความไม่เท่าเทียมกันทางอำนาจส่งผลต่อความสัมพันธ์ การจัดระเบียบเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นสิ่งที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาคือความเหลื่อมล้ำทางเพศที่มีความเกี่ยวข้องกับความรุนแรง ขณะที่งานวิจัยของ Wolfson et al. (2020) ได้ทดลองใช้การแทรกแซงโดยใช้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะกับการดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งพบว่า การแทรกแซงแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะเป็นระยะ ๆ สามารถเปลี่ยนบรรทัดฐานทางเพศและแก้ไขความไม่สมดุลของอำนาจเพื่อให้บุคคลสามารถแสดงศักยภาพด้านสุขภาพได้ดีขึ้น นอกจากนี้การป้องกันความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงและเด็ก จากการแยกแยะระหว่างเพศ ซึ่งเป็นลักษณะทางชีววิทยา และบรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และความสัมพันธ์ที่จัดโครงสร้างสังคมและหล่อหลอมทัศนคติและพฤติกรรม ทั้งนี้ปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างปัจจัยเฉพาะทางเพศกับทัศนคติ พฤติกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างเพศต้องมีการพิจารณาร่วมกันเพื่อหาหนทางในการแก้ปัญหาที่ไม่ได้อยู่ในลักษณะของการเหมารวม (Greaves, 2020)

5. การปรับเปลี่ยนค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมบางอย่างที่หนุนเสริมให้เกิดปัญหา ความรุนแรงทางเพศ

ความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นมาจากระบบโครงสร้างทางสังคมในลักษณะ ชายเป็นใหญ่ ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคทางเพศ รวมไปถึงมาตรฐานเชิงซ้อนในวัฒนธรรมทางเพศ สัมพันธภาพเชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ และกระบวนการขัดเกลาทางเพศในระบบสังคม ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม บรรทัดฐานบางอย่างได้บ่มเพาะปัญหาความรุนแรงทางเพศ การนั่ง เจ็บเพิกเฉยกับ สถานการณ์ความรุนแรงทางเพศเท่ากับเป็นการปิดโอกาสในการให้ความช่วยเหลือ ผู้ถูกกระทำ และเป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้กระทำผิดได้กระทำความรุนแรงทางเพศในลักษณะที่ผิด ซ้ำซ้อนได้ง่าย (สุขมา อรุณจิต, 2562) งานวิจัยของอัคริมา สุขดีและธัญญลักษณ์ บังชะภา (2565) จึง เสนอว่า ควรมีแก้ปัญหาที่โครงสร้างของระบบสังคมเพื่อลบล้างมายาคติผิด ๆ เกี่ยวกับการข่มขืนและ การกล่าวโทษเหยื่อที่ได้รับความรุนแรง นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าค่านิยมทางเพศที่ไม่เท่าเทียม กันระหว่างเพศชายและเพศหญิงในมิติทางสังคมและความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ทำให้ผู้หญิงอาจหันหน้า เข้าหาสุรา เช่น งานวิจัยของดร.ณิ คุณวัฒนา ศรีวรรณ ยอดนิล และสมหมาย แจ่มกระจ่าง (2560) พบว่า ตัวแบบทางสังคมที่ทำให้ผู้หญิงติดสุรา ประกอบด้วย บริบทของครอบครัวเดิม ที่มีการดื่มสุรา ภายในครอบครัว บริบทครอบครัวภายหลังการแต่งงาน ผู้หญิงอาจต้องประสบกับปัญหาความรุนแรง ในครอบครัวและหันหน้าเข้าหาสุรา บริบทสิ่งแวดล้อมต่อการเข้าถึงสุรา ส่วนหนึ่งมาจากสุราเป็น เครื่องมือทางสังคมในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สร้างความสุข เป็นต้น

6. การออกกฎหมายและการออกแบบมาตรการเพื่อป้องกันความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่น

กลไกการขับเคลื่อนการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และบุคคลใน ครอบครัว สามารถดำเนินการได้โดยการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ.2550 การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อการป้องกันการกระทำความรุนแรงใน ครอบครัว หรือจากการจัดรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็กและบุคคลในครอบครัวจากหน่วยงาน ในพื้นที่ และแนวทางในการขับเคลื่อนการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และบุคคลในครอบครัว ด้วย การสร้างตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และบุคคลในครอบครัว สร้างเครือข่าย อาสาสมัครในพื้นที่ ประชุมเครือข่ายความร่วมมือและหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องตามกฎหมาย และให้ ความช่วยเหลือ บำบัดผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง (ศิริปริยา ศิริสุนทรและธันสถา โรจนตระกูล, 2565) ขณะเดียวกันก็ต้องมีการออกแบบมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยการบูรณาการ เรื่องเพศและเพศสภาวะ เนื่องจากปัจจัยทางเพศและปัจจัยทางเพศภาวะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับ การดื่มในประเด็นการสร้างเสมอภาคต้องมีการจัดการกับการดื่มหนักและการมีเพศสัมพันธ์โดย

ไม่ป้องกันในกลุ่มผู้หญิง หรือให้เด็กชายและผู้ชายมีส่วนร่วมในการสนับสนุนสุขภาพของเด็กผู้หญิง หรือผู้หญิงเช่นเดียวกับพวกเขา (Schmidt et al., 2018)

4.2 ปฏิสัมพันธ์ของการตีแม่แอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ

การนำเสนอเนื้อหาในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่ 2 การศึกษาปฏิสัมพันธ์ของการตีแม่แอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ เป็นผลการศึกษาที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐที่ให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรง หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง และเครือข่ายองค์กรงดเหล้า ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำพูน และจังหวัดน่าน โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษา ดังนี้

4.2.1 การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่มีสาเหตุมาจากบทบาททางเพศที่ไม่เท่าเทียมกัน

บริบทการตีแม่แอลกอฮอล์ของผู้ชายและผู้หญิงในภาคเหนือปัจจุบัน (2566) เป็นเรื่องที่ถูกเพศสามารถเข้าถึงและบริโภคแอลกอฮอล์ได้อย่างเปิดเผย ลักษณะการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นประมาณ 10 -15 ปีที่ผ่านมา โดยในอดีตการตีแม่แอลกอฮอล์ หรือสุรา ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของผู้ชาย ผู้ชายสามารถตีแม่แอลกอฮอล์ได้อย่างเปิดเผยในที่สาธารณะ เช่น ร้านค้าในชุมชน บริเวณหน้าบ้าน หรือพื้นที่ภายในงานที่มีการจัดกิจกรรมรื่นเริง ส่วนผู้หญิงนั้นมีการบริโภคบ้างแต่จะบริโภคในพื้นที่ลับตาผู้คน เช่น ในครัว หรือภายในบ้าน เป็นต้น เนื่องจากการตีแม่แอลกอฮอล์ของผู้หญิงในอดีตนั้นจะถูกมองว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี ไม่สมควรตีแม่ จนกระทั่งมีการพูดถึงครอบครัวเกี่ยวกับการส่งสอนอบรม

“...ผู้หญิงเขาก็ตีแม่ไม่ใช่ไม่ตีแม่ แต่เขาไม่ตีแม่แบบประเจิดประเจ้อใจ ในงานตีแม่ทุกที่ โนนไปตีแม่หลังบ้านโนน แต่ผู้ชายนี่มันเอาข้างหน้า ฉันทเป็นผู้ชาย ฉันทต้องแสดงออก หรือว่าบางทีถ้ามีงานนะผู้ชายจะตีแม่ก่อน หลังเสร็จงานผู้หญิงจะตีแม่ทีหลังก็จะตามมา เพราะความเป็นผู้หญิง ผู้หญิงทางเหนือเมื่อก่อนคือการรักษานวลสงวนตัว การรักษาภาพลักษณ์ดีกว่าผู้ชาย...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, เชียงใหม่)

“...ถ้าในวัยของตัวดิฉันนี่มันถามว่าผู้หญิงตี้มเหล้ามันไม่ค่อยเหมาะสมเท่าไร ที่จะไปเหมือนกับว่าสังคมเหล้านี้ เขาไม่ค่อยยอมรับ ถ้าเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ เขาเรียกว่าผู้หญิงกินเหล้า ในอากัปกิริยาของผู้หญิงกินเหล้าเวลาเมาและทะเลาะมันไม่ค่อยสวยค่ะ มันไม่งามเท่าไร แต่ผู้ชายนี่มันคืออยู่ นี่แหละมันเป็นปัจจัย เพราะว่าหนึ่งเราถูกฝังมาว่าผู้หญิงนี่มันไม่สมควรที่จะใช้ชีวิตอย่างนี้หรือว่าใช้สิ่งเหล้านี้...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, ลำพูน)

“...ผู้ชายตี้มนี่สังคมไม่ค่อยเท่าไรนะ อาจจะเป็นเรื่องปกตินะ เห็นไหมมันต่างกันอยู่นะ ลองผู้หญิงตั้งวงเหมือนผู้ชายสิ สังคมจะมองไม่ดีเลยนะ แต่ว่ามันแปลกนะ จริง ๆ มันก็เหมือนกันนั่นแหละ แต่ว่าด้วยความแตกต่างตรงนี้ลงผู้หญิงตั้งวงสักห้าคน ผู้ชายสักคนนี่ธรรมดา แต่เขาจะว่าอะไรแม่บ้านแม่เรือนมากินเหล้า ชนเหล้ากัน มันเป็นค่านิยม มันเป็นเรื่องที่ติดดั้งเดิมมา ผู้หญิงไม่เหมาะสมด้วยประการทั้งปวง ผู้หญิงก็ไม่ถูกอยู่เรื่อย...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, น่าน)

การตี้มแอลกอฮอล์ของผู้ชายในบริบทของภาคเหนือในอดีต อาจเชื่อมโยงกับไปกับบริบททางสังคมของผู้ชายที่ส่วนมากจะเป็นผู้นำทางสังคม ผู้นำชุมชน หรือผู้นำในครอบครัว จึงเปิดพื้นที่ให้ผู้ชายได้แสดงออกในเรื่องของการบริโภคแอลกอฮอล์มากกว่าผู้หญิง และภาพลักษณ์การตี้มแอลกอฮอล์ของผู้ชายก็เป็นภาพที่ไม่เสียหายหากเทียบกับการตี้มแอลกอฮอล์ของผู้หญิง

“...ผู้ชายเรามองในฐานะบทบาทในฐานะที่เขาเป็นผู้นำ หรือว่าในลักษณะของบทบาทดั้งเดิมที่เป็นผู้ชาย ผู้ชายก็จะเป็นผู้นำแล้วก็เป็นคนตี้ม เขาก็สืบต่อมาไงว่าผู้ชายสามารถที่จะตี้มได้ โดยที่มันไม่มีหลักเกณฑ์หรือว่ามีภาพมองผู้ชายตี้มเหล้าก็ไม่ค่อยเสียหาย ถ้าเป็นผู้หญิงตี้มคนก็มองแล้วว่าห่วย ผู้หญิงตี้มเหล้าไม่ได้...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, เชียงใหม่)

“...ผู้ชายตี้มเหล้า คล้ายๆผู้หญิงนะ แต่ว่าในเรื่องของความเสียหาย หรือว่าไม่เหมาะสมเนี่ยมันไม่ถูกตีตราเหมือนผู้หญิง แต่ผู้หญิงจะถูกตีตรานะ ว่าเป็นผู้หญิงไม่สมควรตี้มเหล้าหัวราน้ำ ผู้ชายนี่ในจำกัดของคำว่าหญิงและชายอันนี้คือมีอยู่...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, ลำพูน)

ปฏิเสธไม่ได้ว่าโครงสร้างทางสังคมมีส่วนทำให้ผู้ชายและผู้หญิงมีบทบาททางเพศ และทางสังคมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะเรื่องของอำนาจที่แตกต่างกันระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง หรือที่เข้าใจกันทั่วไปว่าอำนาจแบบชายเป็นใหญ่และหญิงเป็นรอง ความไม่เท่าเทียมทางเพศที่ว่านี้ส่วนหนึ่ง มีสาเหตุมาจากการปลูกฝังในครอบครัวที่ดำเนินมาตั้งแต่เด็ก ขณะเดียวกันคนในชุมชน สังคมยังคง ดำรงความคิดที่ว่านี้ ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...มันโดนปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก อย่างผู้หญิงข้างเท้าหลังผู้ชายข้างเท้าหน้า คือเรา เรียนรู้อย่างนี้ กระบวนการคิดเราก็ต้องคิดว่าผู้ชายเป็นใหญ่อยู่แล้ว ผู้ชายมีสิทธิ์ มีอำนาจ ถ้าเรากระตุ้นให้ ผู้หญิงคิดบ้าง ผมว่าความรุนแรงในครอบครัวก็จะไม่มีเลย...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, น่าน)

ขณะเดียวกันหากพิจารณาบทบาททางเพศที่เกิดขึ้นพื้นสังคมภาคเหนือระหว่างผู้ชายและผู้หญิงเริ่มคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นต่างมีบทบาทในสังคมที่ทัดเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันผู้หญิงมีบทบาททางสังคมมากขึ้นกว่าในอดีต ในบางพื้นที่ผู้หญิงมีบทบาทเป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นมาจากการที่ผู้หญิงเริ่มได้รับการศึกษาและทำงานนอกบ้านมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสและบทบาทในการเป็นผู้นำ โดยเฉพาะเรื่องของเศรษฐกิจที่สามารถทำงานและหารายได้ด้วยตนเอง ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่ส่วนใหญ่ผู้หญิงจะพึ่งพารายได้จากผู้ชายที่เป็นสามี ขณะเดียวกันก็ทำงานภายในครอบครัวไปด้วย ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...ผู้ชายต้มเหล้าเป็นเรื่องปกติ แต่ ณ ตอนนี้ผู้หญิงต้มเหล้าก็คือเรื่องปกติ เดี่ยวนี้ผู้หญิงกินเหล้าเก่งกว่าผู้ชาย เพราะว่าสังคมเปิดกว้างขึ้น ผู้หญิงมีอิสระมากขึ้น ผู้หญิงไม่ได้เป็นข้างเท้าหลังต่อไป ผู้หญิงทำงานควบคู่ผู้ชาย บางที่ผู้ชายต้องง้อผู้หญิงการหาเงินด้วยซ้ำไป...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, เชียงใหม่)

อาจกล่าวได้ว่าบทบาททางเพศมีความเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทำให้บทบาทของผู้ชายซึ่งแต่เดิมต้องรับหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัว หารายได้เพื่อเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวเพียงฝ่ายเดียวนั้นทำให้รายได้ที่ได้รับไม่เพียงพอ ผู้หญิงจึงมีโอกาสเข้ามาเป็นส่วนในการหา

รายได้เพื่อนำมาดูแลสมาชิกในครอบครัวเช่นเดียวกับผู้ชาย ทำให้ผู้หญิงได้เรียนรู้ มีความคิด และเปิดประสบการณ์ในมิติอื่น ๆ ให้กับตนเองมากยิ่งขึ้น ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...คนที่เข้าไปอยู่ในระบบโรงงานและวัยทำงานของจังหวัดลำพูนกลายเป็นผู้หญิง ไม่ใช่ผู้ชาย ฉะนั้นเมื่อผู้หญิงกลับบ้าน ผู้หญิงมีโอกาสสัมผัสกับเรื่องพวกนี้มีเยอะขึ้น และที่สำคัญคือค่านิยมที่มันเปลี่ยนไป พอผู้หญิงมีโอกาสทำงานนอกบ้านสูงขึ้น...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, ลำพูน)

การผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในการทำงานและมีรายได้ในการเลี้ยงดูตนเองและสมาชิกในครอบครัวเทียบเท่ากับผู้ชาย ส่งผลให้ผู้หญิงสามารถบริโภคแอลกอฮอล์ได้เช่นเดียวกับผู้ชายและมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นที่น่าสนใจต่อไปว่าความรุนแรงที่ผู้หญิงกระทำต่อผู้ชายนั้นจะมีสาเหตุใดเป็นตัวกระตุ้นจนก่อให้เกิดความรุนแรงและความรุนแรงที่เกิดขึ้นเหมือน หรือต่างกับความรุนแรงที่ผู้ชายกระทำกับผู้หญิง

4.2.2 การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่มีสาเหตุมาจากลักษณะการดื่มที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรง ในประเด็นลักษณะการดื่มที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรง เป็นการกล่าวถึงลักษณะของการดื่มแอลกอฮอล์จนนำไปสู่การใช้ความรุนแรงซึ่งประกอบไปด้วย การดื่มแอลกอฮอล์เกินปริมาณ และการใช้สารเสพติดร่วมกับการดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีรายละเอียดของเนื้อหา ดังนี้

การดื่มแอลกอฮอล์เกินปริมาณ

ลักษณะการดื่มแอลกอฮอล์ของผู้ชายและผู้หญิงจากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีการจำแนกให้เห็นว่าการดื่มแอลกอฮอล์ของผู้หญิงภาคเหนือนั้นเป็นการดื่มที่ผู้ดื่มรู้ตัวหรือรู้ปริมาณที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน เมื่อดื่มแล้วสามารถช่วยงานหรือช่วยเหลือตนเองได้ และไม่ใช่เป็นการดื่มที่เกิดขึ้นเป็นประจำ แต่จะดื่มเป็นบางครั้ง เช่น ดื่มเพื่อการเข้าสังคม ดื่มเพื่อเป็นมารยาท เป็นต้น ปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์โดยประมาณ 1-2 แก้ว หรือ 1 ขวด หากเป็นเครื่องดื่มประเภทเบียร์ หากเป็นสุราขาวจะอยู่ประมาณครึ่งหนึ่งของขวด ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...ผู้หญิงตี๋มทุกโอกาสเหมือนกัน ตี๋มปกติ ตี๋มแบบเปิดเผย แต่ไม่ถึงหนัก ตี๋มพอประมาณตามความเหมาะสมของงาน แต่ผู้หญิงทางเหนือส่วนมากเขาเป็นคนตี๋มเหล้าเขาจะไม่เสียหน้าที่การงาน ไม่เสียครอบครัว ไม่ไปยุ่งกับใคร ตี๋มแล้วก็ทำงานล้างจาน ในงานช่วยกันเป็นงานของสังคมชนบท ตื่นเช้ามาก็ช่วยกันทำอาหาร สายๆมาเลี้ยงเพล หลังจากเที่ยง ตอนเย็นก็ช่วยกันเก็บ เราไม่ได้ตี๋มกัน ทุกบ่าย เราไม่ได้ตี๋มเป็นนิจ ไม่ได้ตี๋มทุกวัน าก็ไม่มี ถ้ามีงานถึงจะตี๋ม ถือว่าเขาให้เกียรติเจ้าภาพ บางคนก็ตี๋มเป็นนิต หน่อย หน่อย เป็นมารยาทคนตี๋มเขาก็จะตี๋ม คนไม่ตี๋มก็ไม่ตี๋ม...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, เชียงราย)

การตี๋มของผู้ชายจะแตกต่างจากการตี๋มของผู้หญิง ผู้ชายมักจะตี๋มแอลกอฮอล์ที่ไม่จำกัดปริมาณ ทำให้ไม่สามารถควบคุมตนเองได้และการตี๋มของผู้ชายที่เกิดขึ้นไม่ใช่เป็นการตี๋มที่เมื่อตี๋มแล้วจะต้องกลับมาทำงานเหมือนกับผู้หญิง การตี๋มที่มีความแตกต่างในลักษณะที่กล่าวถึงนี้อาจเป็นเหตุให้นำไปสู่การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง เนื่องจากการตี๋มแอลกอฮอล์ที่มีจำนวนปริมาณที่มากเกินไปทำให้ผู้ตี๋มไม่สามารถควบคุมสติ อารมณ์ พฤติกรรมของตนเองได้ หรือตี๋มจนไม่สามารถทำงานต่อได้ ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...ผู้หญิงเวลาตี๋ม ผู้หญิงจะไม่ทำให้เกิดเหตุส่วนมากเป็นผู้ชาย อาจเป็นเพราะผู้หญิงตี๋มแล้วช่วยกันทำงาน แต่ผู้ชายเขาไม่เคยช่วยทำงาน เขาตี๋มก็คือตี๋มจนเมาจนควบคุมตัวเองไม่ได้ แต่ผู้หญิงตำบลนี้ หรือผู้หญิงรอบ ๆ นี้จะคะ เขาจะตี๋มๆแล้วต้องทำงานได้ แต่ผู้ชายตี๋มอย่างเดียว...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, เชียงราย)

“...เรื่องของการตี๋ม มันไม่รู้จกไม่ว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายนะ การตี๋มมันไม่รู้จกพอมันไม่รู้จกควบคุมปริมาณในการตี๋ม ตี๋มแล้วไม่รู้จกควบคุมตัวเองไม่มีสติจนก่อให้เกิดความรุนแรงมากกว่า อย่างฉันรู้ว่าวันนี้ฉันตี๋มแค่นี้การทะเลาะกันมันจะเกิดขึ้นไหม มันไม่มี...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, เชียงใหม่)

การใช้สารเสพติดร่วมกับการตี๋มแอลกอฮอล์

การตี๋มแอลกอฮอล์ของผู้ชายในพื้นที่ภาคเหนือที่เป็นพื้นที่การวิจัย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า นอกจากการตี๋มแอลกอฮอล์ที่เป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้เกิดความรุนแรงต่อผู้หญิงแล้ว บางกรณีมีการใช้สารเสพติดร่วมด้วย เมื่อทั้งสองสิ่ง

เข้าไปสู่วางกายของผู้ก่อเหตุซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ส่งผลให้ไม่สามารถควบคุมตนเอง ควบคุมอารมณ์ ความโกรธของตนเองได้ โดยเฉพาะเรื่องของภาพหลอนที่เกิดขึ้นจากการออกฤทธิ์ของสุราที่มีส่วนในการออกฤทธิ์กดประสาท ขณะที่ยาเสพติดที่มีฤทธิ์กระตุ้นประสาท ซึ่งสารกดประสาททั้งสองมีการทำงานต่างกัน จนบางครั้งผู้ดื่มและผู้เสพอาจมีภาพหลอน ส่งผลให้มีโอกาสนำไปสู่การทำร้ายทุบตี เตะ ต่อย ให้อาหารกับผู้หญิง หรือบุคคลในครอบครัว ดังคำบอกเล่าของผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการรณรงค์ การงดเหล้าเล่าให้ฟังว่า

“...เคลสที่พี่ทำคือคนที่ติดยาเสพติดก็จะกินเหล้า จนทำให้ภรรยาหนี หรือว่าภรรยา แยกทาง ถ้าเราสาวไปจริง ๆ ก็เป็นเรื่องของเหล้า เขาบอกว่าเขาควบคุมตัวเองไม่ได้ โมโห เขาควบคุมตัวเองไม่ได้ คนที่ใช้ยาเสพติด ยาบ้า เขาหันมาดื่มเหล้า เขาใช้คำว่า “ฆ่าม้า” อย่างนี้ ดื่มเพื่อที่จะให้มันหลับ เพราะเวลาเขาใช้ยาบ้าแล้วมันจะทำให้เขาอนไม่หลับ เขาก็เลยต้องกินเหล้า หรือบางคนกินที่จะไม่ให้เมา แต่มันต่อเนื่องกันแน่นอนว่าคนที่ใช้สารเสพติดแล้วมาดื่มเหล้ามันมีโอกาสเกิดภาวะความรุนแรงของโรคจิตและเกิดความเสียหายในเรื่องการใช้ความรุนแรงในครอบครัว...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, เชียงราย)

“...ความรุนแรงหนัก ๆ นี่เรื่องยาวนานมา แล้วก็สุรากระตุ้น มันจะลงมือใช้ความรุนแรง ในครอบครัว แต่ถ้าดื่มสุราธรรมดาเนี่ยก็จะอยู่ในเกณฑ์ปานกลางก็จะมีค่าทำอะไร ส่วนถ้ามียาเสพติดมากกระตุ้นก็มีการลงไม้ลงมือกัน เอาน้ำมันรดกันก็มี...”

(หน่วยงานภาครัฐ, น่าน)

4.2.3 การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่มีสาเหตุมาจากค่านิยมทางสังคมชายเป็นใหญ่ ในสังคมชนบท ยังคงให้ความสำคัญกับบทบาทของหัวหน้าครอบครัว โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ชาย ผู้ชายในสังคมชนบท หรือสังคมพื้นบ้าน จึงมีหน้าที่ในการทำงานเพื่อนำรายได้มาเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว รับผิดชอบเป็นผู้นำ และสามารถตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ของครอบครัว ตลอดจนการเข้าถึงทรัพยากร หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...ส่วนมากในสังคมเมืองชนบท จะเป็นสังคมพื้นบ้านอะคะ สังคมพื้นบ้านผู้ชาย มักจะเป็นใหญ่ เป็นใหญ่คือมักจะเป็นหัวหน้าครอบครัว เวลาจะทำกิจการใดจะต้องให้ผู้ชายนำ ให้ผู้ชายนำ ให้ผู้ชายก่อน ถึงแม้จะไปร่วมงานสังสรรค์ต้องให้ผู้ชาย...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, เชียงราย)

“...เรื่องของชายเป็นใหญ่ก็มี มันฝังรากลึกอยู่ในเรื่องของคนดี ถ้าเป็นคนที่มีอายุหน่อยแล้วเป็นสังคมที่เป็นสังคมชนบทเยอะ เขาก็ยังมีแนวความคิดแบบนี้อยู่...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

ลักษณะการแสดงออกซึ่งการเป็นผู้นำครอบครัวที่เป็นผู้ชาย ยังหมายรวมถึงการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว เช่น การเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ต้องมีรายได้เยอะ จะต้องดูแลครอบครัวได้ ส่งลูกเรียนหนังสือได้ ค่าไฟ ค่าน้ำ ค่าประปา ชำระเองได้ เป็นต้น ทำให้ผู้ชายอาจมองว่าตนเองมีอำนาจมากกว่า หรือรู้สึกเหนือกว่าผู้หญิง และสามารถใช้อำนาจหน้าที่นั้นในการจัดกระทำกับสมาชิกในครอบครัว เช่น การใช้กำลัง หรือความรุนแรงกับผู้หญิง ซึ่งมีอำนาจน้อยกว่า ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...ถ้าเขารู้สึกว่าในมิติไหนที่เขาอยู่เหนือกว่า เขามีอำนาจเหนือกว่า เขาก็สามารถทำความรุนแรงแก่คนนั้น ไม่ว่าจะคนเหล่านั้นจะเป็นบทบาทแบบไหน เช่น ผู้สูงอายุ ทำไมเราทำความรุนแรงกับผู้สูงอายุ ลูก ๆ หลาน ๆ เพราะว่าเราต้องเลี้ยงดูเขา เราหารายได้...”

(หน่วยงานภาครัฐ, เชียงราย)

“...ถ้ามองในอดีตผู้ชายก็เป็นคนที่ทำงานนอกบ้าน เขาจะกดผู้หญิงให้ผู้หญิงทำงานบ้านใช้ไหม แล้วงานผู้ชายก็จะเป็นงานที่มันหนักกว่าผู้หญิง...เขาก็จะมองตัวเองว่าเป็นผู้นำครอบครัว เป็นช้างเท้าหน้า ที่ต้องทำมาหาเลี้ยงครอบครัว บางทีที่เกิดความรุนแรงเพราะผู้ชายไม่ให้ผู้หญิงทำงาน ผู้ชายทำงานหาเลี้ยงเองมันก็มีอำนาจเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

เมื่อพิจารณาเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ในกรณีของการใช้ความรุนแรงที่ส่วนหนึ่งมาจากการตีมีแอลกอฮอล์ จนก่อให้เกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยมีสาเหตุมาจากผู้ชายมีอำนาจที่เหนือกว่าผู้หญิงจากสถานภาพการเป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้นำที่สามารถหารายได้เพื่อเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวได้ เป็นต้น ในประเด็นนี้หากจะขยายภาพให้กว้างไปกว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง ผู้ที่มีสถานภาพอ่อนด้อยกว่าก็สามารถเป็นผู้ถูกระทำความรุนแรงได้ เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยติดเตียง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถที่จะดูแลตัวเองได้ ไม่มีอำนาจในการต่อรอง ก็ย่อมที่จะได้รับผลกระทบจากความรุนแรงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ขณะเดียวกันในพื้นที่ภาคเหนือที่เป็นพื้นที่ในการวิจัยยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายอาศัยอยู่ร่วมกัน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ค่านิยมทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมแบบชายเป็นใหญ่ เพศชายที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีอำนาจในการ

ตัดสินใจและสามารถลงโทษสมาชิกในครอบครัวได้นั้นยังคงกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ เนื่องจากเป็นวัฒนธรรมความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้น ทำให้การช่วยเหลือผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงค่อนข้างที่จะทำได้ยากและยังถือว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องภายในครอบครัว

ค่านิยมทางสังคมชายเป็นใหญ่ที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ที่มีการแบ่งแยกว่าผู้ชายสมควรปฏิบัติตัวอย่างไร และผู้หญิงต้องปฏิบัติตัวอย่างไรในสังคม ซึ่งวิธีคิดและการขัดเกลาทางสังคมในลักษณะนี้ทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในสถานภาพที่เป็นรองกว่าผู้ชาย ซึ่งวิธีการคิดและการแบ่งแยกในลักษณะนี้ยังคงมีอิทธิพลอยู่ในสังคมภาคเหนือและสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมชนบทที่ส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม รั้งจ้างทั่วไป โดยมีผู้ชายเป็นผู้รับหน้าที่และบทบาทหลักในการหารายได้เพื่อเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว ส่วนผู้หญิงจะทำหน้าที่ดูแลความสะอาด อาหาร และค่าใช้จ่ายภายในบ้าน

“...เป็นวัฒนธรรมที่ผู้หญิงโดนสั่งสอนมาอย่างนั้น โดยภาคเหนือเราด้วยว่าคุณต้องเป็นช่าง ทำหลังอยู่นะ คุณยังเป็นแม่บ้านแม่เรือน คุณต้องให้ผู้ชายเป็นใหญ่ นะ ก็มียังหลงเหลืออยู่นะ แต่ตอนนี้บางคนด้วยการศึกษา การพัฒนาขึ้น บางคนก็เห็นว่าผู้หญิงผู้ชายเท่าเทียมนะ ต้องให้เกียรติกันและกันแต่บางที่บางคน ยังเป็นเดิม ๆ อยู่นะก็ต้องให้เกียรติผู้ชาย ผู้ชายต้องนำ ผู้ชายต้องใหญ่กว่า เพราะว่าเราเคยถูกสอนกันมาอย่างนั้นตั้งแต่อดีต...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, น่าน)

“...ผู้ชายมีอำนาจตัดสินใจอยู่นะ เพราะว่ามีมาให้เกียรติผู้ชายเป็นหลัก หารายได้ด้วย ก็จะทำให้ผู้ชายตัดสินใจเป็นหลัก เช่นจะให้ลูกไปเรียนที่ไหนอะไรอย่างนี้ แต่เรื่องค่าใช้จ่ายภายในบ้านเขาก็ ให้เกียรติผู้หญิงเป็นผู้ดูแลค่าใช้จ่าย ส่วนเรื่องตัดสินใจก็เป็นผู้ชาย...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, ลำพูน)

ขณะเดียวกันเมื่อผู้หญิงได้รับความรุนแรง หรือถูกกระทำความรุนแรง ส่วนใหญ่เลือกที่จะเก็บงำความรู้สึกไว้ในตนเอง ไม่พูดจากับผู้อื่น โดยมองว่าปัญหาที่กำลังเผชิญนั้นเป็นเรื่องภายในครอบครัว และรู้สึกอาย เมื่อต้องไปพูดเรื่องของครอบครัวให้ผู้อื่น (คนนอก) รับฟัง ดังคำบอกเล่าของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานเรื่องการงดเหล้าเล่าให้ฟังว่า

“...เขาไม่กล้าออกสังคม เขาไม่กล้าไปพบกับใคร มันเหมือนกับว่าปัญหาครอบครัว เขา ถูกทำอย่างนี้ทุกวันเวลาจะออกไปข้างนอกเขาก็อาย จะไม่พบกับใคร ไม่แจ้งใครด้วย เก็บไว้ในใจ ผมหวังอย่างเดียวว่าเขาจะเก็บกด ดีไม่ดีอาจจะนำไปสู่ของการฆ่าตัวตายสูงมาก เพราะมันถูกปลุกฝังมาอย่างนี้ มันถูกสอนมาอย่างนี้ มันต้องอยู่ในกรอบ อยู่ในอะไรอย่างนี้ ส่วนผู้ชายก็จะถูกสอนอีกแบบหนึ่ง ผู้หญิงถ้าทำไม่ดีก็จะถูกตีตรา ถูกตราหน้าเลยนะ เขามองว่ามันเหมือนเป็นคนไม่เรียบร้อย ไม่พอเหมือนพ่อแม่ไม่ถูกสั่งสอนมา มันกลับไปอีกนะ ดีไม่ดีเห็นผู้หญิงกินเหล้า ก็โทษว่าพ่อแม่เป็นอย่างนั้น แม่มันเป็นอย่างนั้น...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, เชียงใหม่)

ในทางกลับกันผู้หญิงบางส่วนที่เลือกจะเล่าเรื่องราวความรุนแรงที่เกิดขึ้นให้กับผู้อื่น ได้รับฟัง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ของตนเอง พ่อแม่ของฝ่ายชาย หรือญาติพี่น้องที่สามารถรับฟังปัญหาและช่วยทางทางออกให้กับปัญหา ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...คุยกับเพื่อนบ้าน เพื่อนที่เขาไว้ใจ หรือเป็นญาติเขาอย่างนี้ค่ะ...”

(หน่วยงานภาครัฐ, เชียงใหม่)

อย่างไรก็ตามคำตอบของการแก้ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง มีอยู่ด้วยกันสองคำตอบนั่นคือ การยอมรับความรุนแรงที่เกิดขึ้นและอดทนต่อความรุนแรงที่ได้รับเพื่อที่จะรักษาชีวิตคู่ หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นไว้ และการปฏิเสธการใช้ความรุนแรงด้วยการยุติความสัมพันธ์ ซึ่งที่ผ่านมาผู้ทำงานให้การช่วยเหลือผู้หญิงที่ได้รับ ความรุนแรงเล่าถึงประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาว่ามีเพียงบางคู่เท่านั้นที่จะเลือกยุติความสัมพันธ์ซึ่งมีน้อยหากเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ก็จะมีเพียงหนึ่งเปอร์เซ็นต์เท่านั้นที่สำเร็จ

“...ส่วนใหญ่ก็กลับไปดีกัน จะเลิกโน่นนั่นนี่ สักพักคนที่อยู่ด้วยกันมาก่อนชีวิตแล้วก็ จะไปอยู่เหมือนกับว่าจะสร้างครอบครัวของตัวเองอยู่กับพ่ออยู่กับแม่ อยู่กับพี่น้องทั้งหลาย นี่มันเป็นเรื่องใหม่ๆนี่โอเคอยู่นะ สักพักหนึ่งเริ่มหาอะไรไม่รู้แหละ หาอะไรไม่ได้ก็ต้องไปอยู่ด้วย ก็กลับไปหาครอบครัวที่ทะเลาะนั่นแหละ ก็ทะเลาะกันเหมือนเดิม...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, ลำพูน)

4.2.4 การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่มีสาเหตุมาจากความเชื่อเรื่องการดื่มแอลกอฮอล์

การดื่มแอลกอฮอล์ของคนในพื้นที่ภาคเหนือ ผู้บริโภคบางกลุ่มมีความเชื่อเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ว่าช่วยให้เลือดลมสูบฉีดดี ทำให้ร่างกายกระชุ่มกระชวย ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน หรือภาระที่ต้องรับผิดชอบ และช่วยให้นอนหลับได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป หลังจากที่เลิกงานก็จะมีการจับกลุ่มกันดื่มแอลกอฮอล์บริเวณที่พักของตนเองกับกลุ่มเพื่อน ลักษณะการดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่จะมีปริมาณในการดื่มที่ไม่มากนักประมาณ 1 เป๊กหรือครึ่งขวด ส่วนใหญ่จะเป็นสุราขาว สุราพื้นบ้าน เป็นต้น ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...กลับมาเสร็จคนที่เป็นกรรมกร รับจ้างบางที่ด้วยความเป็นเพื่อนฝูงเขามีความเชื่ออย่างหนึ่งว่าถ้าดื่มปุบมันทำให้ร่างกายกระชุ่มกระชวย นอนหลับกินอิม คือพอดื่มปุบ แอลกอฮอล์ไปทำให้เลือด ไปสูบฉีด...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, เชียงใหม่)

“...ดื่มเพื่อคลายเครียดทำงานมาเหนื่อย ๆ กินแก้เส้น คลายกล้ามเนื้อ อันนี้ความคิดของเขานะ ทำงานมาเหนื่อย ๆ แยกข้าวโพดมากินชะหน่อย จะได้หลับสบาย บางคนก็กินเป็กสองเป็ก บางคนก็ครึ่งขวด...”

(หน่วยงานภาครัฐ, น่าน)

อย่างไรก็ตามความเชื่อเรื่องของการดื่มแอลกอฮอล์ของคนในพื้นที่วิจัยยังคงมีความแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มและรับรู้ว่าการดื่มนั้นมีทั้งโทษและประโยชน์

4.2.5 การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่มีสาเหตุมาจากการมองว่าความรุนแรงเป็นเรื่องภายในครอบครัว

ประเด็นเกี่ยวกับความรุนแรงในสังคมภาคเหนือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยสะท้อนให้ฟังในประเด็นนี้ว่ายังคงมีความเข้าใจว่าความรุนแรงว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว หรือเป็นเรื่องส่วนตัวที่จำเพาะอยู่ในแต่ละครอบครัว คนภายนอกไม่สามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันหากนำเรื่องในครอบครัวไปพูดคุยกับผู้อื่นก็มองว่าเป็นเรื่องที่น่าอาย ไม่มีความมั่นใจว่าเรื่องของตัวเองเมื่อพูดให้กับคนอื่นรับฟังแล้วคนอื่นจะรู้สึกอย่างไร ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...มันเป็นเรื่องละเอียดอ่อนเนอะ เรื่องความรุนแรงในครอบครัว มันเป็นเรื่องของความอาย ความไม่กล้า อย่างตัวพี่ๆ ก็เหมือนกันเวลาพี่เจออะไร การที่พี่จะไปพูดกับคนอื่นๆ เราไม่กล้าเหมือนกัน...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, เชียงใหม่)

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวจากการทะเลาะอยู่เป็นประจำเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบท ซึ่งมีร้านที่เปิดให้บริการเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำนวนมาก ทำให้ผู้บริโภคนเข้าถึงได้โดยง่ายและทำให้ผู้บริโภคแอลกอฮอล์สามารถก่อให้เกิดความรุนแรง เช่น ตอนเย็นทะเลาะกัน พงุ่นนี้ก็คืนคืนกัน เป็นต้น ซึ่งความเป็นจริงเรื่องความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่ทุกคน (คนในชุมชน) ต้องร่วมรับผิดชอบ เนื่องจากความรุนแรงที่คนส่วนใหญ่มองเห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัวนั้น อาจกลายเป็นปัญหาที่เกินกว่าจะเยียวยา เช่น หากเกิดการทำร้ายกันจนนำไปสู่การฆ่ากันตาย หรือการทำร้ายคนในชุมชนซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับคนในครอบครัว เป็นต้น ทางออกในประเด็นนี้จึงต้องพยายามเร่งเปลี่ยนแปลงค่านิยมเรื่องความรุนแรงในครอบครัว ไม่ใช่เรื่องในครอบครัว แต่เป็นเรื่องที่ทุกคนในชุมชนนั้นต้องช่วยกัน ร่วมกันรับผิดชอบร่วมกัน ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...เรื่องของความรุนแรงนี้ทางเหนือเราคิดว่ามันเป็นเรื่องของครอบครัว เป็นเรื่องส่วนตัว มันไม่ได้เป็นเรื่องที่คนที่อยู่ข้างๆบ้านเนอะ แต่ความจริงคือมันไม่ใช่ เราพยายามเปลี่ยนค่านิยม โดยการที่เราจะต้องไปคุยกับชุมชนให้เขารับรู้ว่ามันไม่ใช่เป็นเรื่องครอบครัวเนอะ ถ้าเกิดวันหนึ่งวันใดมันเกิดการทำร้าย หรือว่ามีเหตุอะไรที่ผิดปกติไป ความจริงเราสามารถช่วยเขาได้ เราก็พยายามที่รณรงค์อยู่ เราทำงานพยายามเข้าไปให้ชุมชนมีส่วนร่วม...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, เชียงราย)

“...ความรุนแรงในครอบครัวถือว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เพราะว่ากับคนทำงานเอาเข้าจริง เราเป็นแค่คนนอก แต่ว่าเราก็ไม่ได้เพิกเฉยหรือนิ่งนอนใจถ้ามันเกิดเหตุในเรื่องของความรุนแรงเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอย่างไหนก็ตาม เราก็ได้แต่เข้าไปป้องปรามเฝ้าระวังได้แค่นั้นล่ะ...”

(หน่วยงานภาครัฐ, เชียงใหม่)

เช่นเดียวกับผู้ให้ข้อมูลที่ทำงานขับเคลื่อนเรื่องของการงดเหล้าในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ เห็นว่าปัญหาเรื่องการใช้ความรุนแรงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะคน ในชุมชนต้องเข้ามามีบทบาทในลักษณะของการดำเนินการด้วยมาตรการชุมชน เนื่องจากผู้ที่ได้รับ ผลกระทบเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนและคนในชุมชนต้องร่วมกันรับผิดชอบ ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...การลดความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นตัวบุคคล ชุมชน สังคม เรื่องของมาตรการชุมชน ต้องมาควบคุมดูแล เพราะว่าอย่าลืมนะครับว่าคนๆหนึ่งมันต้องอยู่ในชุมชนนั้น ฉะนั้นต้องมา ดูแลกัน เรื่องของมาตรการชุมชนที่สามารถจัดการได้ระดับหนึ่ง ไม่ใช่ว่ามันทะเลาะกันเป็น เรื่องของเขา เมื่ออยู่ด้วยกันต้องรับผิดชอบร่วมกันในชุมชนนั้น ถ้าคนสองคนมันคุยกันไม่รู้ เรื่องต้องมีคนกลางเข้ามาจัดการ...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, เชียงใหม่)

กรณีของการดำเนินงานที่ผ่านมาในเรื่องของความรุนแรงในรอบครัวที่เกิดขึ้นใน พื้นที่จังหวัดลำพูน ผู้ที่ทำงานช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความรุนแรงจะเข้าไปยังพื้นที่และให้การช่วยเหลือใน เบื้องต้นด้วยการแยกผู้ก่อเหตุและผู้ที่ได้รับผลกระทบออกจากกัน หลังจากนั้นมีการสอบถามถึงสาเหตุ ของความรุนแรงที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะหาช่องทางให้ความช่วยเหลือ ขณะเดียวกันบางกรณีก็ต้องอาศัย ความช่วยเหลือจากคนในชุมชน หรือดำเนินตามกฎหมายข้อบัญญัติของชุมชนในการเฝ้าระวังและติดตาม ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นกรณีๆไป ดังคำบอกเล่าของผู้ที่ให้การช่วยเหลือผู้หญิงในพื้นที่ จังหวัดลำพูนเล่าให้ฟังว่า

“...ส่วนมากก็จะแยกก่อน แยกสองฝ่าย ไม่มาเผชิญหน้ากันก่อน ถ้าเป็นผัวเมียก็แยก ถ้าเป็นเรื่องลูก หรือว่าเป็นบุคคลอื่นก็แยกกันก่อน แล้วก็มาคุย คุยแต่ละฝ่ายว่าสาเหตุปัญหา ของมันมันคือเกิดอะไร แล้วบางทีไม่ได้คุยรู้เรื่องแคว้นเดียว บางทีมันสองสามวันสี่ห้าครั้งที ลงไป สุดท้ายก็ต้องใช้ในส่วนของชุมชนบำบัด อันนี้สุดท้ายก็ต้องเป็นปัญหาของชุมชนเฝ้า ระวัง แล้วก็มีกฎหมายดินนั้นๆเป็นเคลือบเคลือบ เช่น ไม่ให้เขาได้เงินด้วยตัวเองกลัวนำไปซื้อ เหล้า แล้วก็เฝ้าระวังในส่วนองเครือข่ายที่จะเอาสิ่งเหล่านั้นมาให้ ให้ได้กิน อย่างเราดูแลใน ชุมชนเราก็ไม่สามารถทำเรื่องให้มันครอบครัวอยู่แล้ว ก็ให้ชุมชนเป็นหลัก อสม.บ้าง ชุมชน บ้าง ผู้ใหญ่บ้าน อย่างนี้อะคะ ก็ดูแลกันไป...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, ลำพูน)

ความพยายามปรับเปลี่ยนค่านิยมเรื่องความรุนแรงในครัวที่เป็นเรื่องส่วนตัว ให้กลายเป็นเรื่องสาธารณะ แนวทางหนึ่งที่มีการดำเนินการในพื้นที่ภาคเหนือที่เป็นพื้นที่ในการวิจัยคือการถ่ายทอดเรื่องราวความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้ถูกระงับทำร้ายไปยังผู้อื่นในชุมชน ด้วยการบอกเล่าประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้หญิงได้ประสบพบเจอให้กับคนภายนอกได้รับฟังเพื่อช่วยกระตุ้นให้คนภายนอกเห็นความสำคัญกับความรุนแรงในครอบครัว ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...เรามีเรื่องของอาสาสมัครที่บางคนครอบครัวที่เขาได้รับผลกระทบเรื่องเขาเหล่า โดยตรงที่เป็นผู้หญิง มาเป็นส่วนหนึ่งในแกนนำของเรา ก็เขาเข้าใจ เขารับรู้เรื่องของตนเอง แกนนำคนนี่คือสามี มันไม่ได้เป็นความรุนแรงด้านร่างกาย แต่มันเป็นความรุนแรงทางด้านจิตใจพยายามที่จะรักษาสามีหลายครั้ง เรื่องของการตีเหล่า แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะมารักเขาก็กลับไปตีมัน จนสุดท้ายตอนนี้สามีเสียชีวิตไปแล้ว เขาก็เลยเป็นจิตอาสาพยายามณรงค์ไม่ให้คนอื่นได้รับผลตัวเองอย่างนี้...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, เชียงราย)

“...ได้เข้ามาเป็นวิทยากรกระบวนการ ก็คือแชร์ประสบการณ์ของเรา ตอนนั้นเรายังไม่มีทักษะการเป็นวิทยากร ก็เลยพูดๆตรงๆที่ให้แม่เลี้ยงเดี่ยวเขาได้ฟังเรา แล้วก็เขามีกำลังใจ ตรงนั้นๆที่พี่ทำมา แล้วก็หน่วยงานที่เขาเห็นเขาก็เชิญไปเราก็ไปแชร์ประสบการณ์เป็นหลัก...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, เชียงใหม่)

4.2.6 การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่มีสาเหตุมาจากการได้รับทราบและพบเห็นการตีแม่แอลกอฮอล์มาตั้งแต่วัยเยาว์

การตีแม่แอลกอฮอล์ที่เกิดขึ้นในภาคเหนือ ส่วนหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อมของคนในชุมชนที่ถือว่าการตีแม่แอลกอฮอล์เป็นเรื่องปกติ สามารถพบเห็นได้ทั่วไปตามร้านขายของชำ ร้านเหล้าตอง หรือร้านกินดื่มที่มีคนในชุมชนเข้าไปใช้บริการ ภาพของการตีแม่แอลกอฮอล์ที่เกิดขึ้นทำให้เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นบุตรหลานของคนในชุมชนเมื่อเติบโตขึ้นก็มีส่วนที่จะเข้าถึงการตีแม่แอลกอฮอล์เหล่านั้นได้ ทำให้การตีแม่แอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชน หรือผู้ตีที่มีอายุน้อย (ต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์) จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันในบางครอบครัวที่มีพ่อ หรือแม่ตีแม่แอลกอฮอล์ ผู้ที่เป็นลูกสามารถมองเห็นพฤติกรรมเหล่านั้นและอาจนำมาสู่การทดลองปฏิบัติในเวลาต่อมา ดังคำบอกเล่าของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในพื้นที่เล่าให้ฟังว่า

“...การเข้าสังคม สังคมเรามีตั้งแต่ตอนเด็ก เห็นว่าเวลามีงานทุกงานก็จะมีเหล่า ไม่
ว่าจะเป็นสมัยก่อนก็เจอแทบทุกเหล่า สาโท เหล้าเถื่อน งานทุกงาน ถึงวันนี้ก็ยังเยอะอยู่เหล่า
เถื่อนในชุมชน มันเป็นความเชื่อค่านิยมเนอะ คือมันเกี่ยวกับวัฒนธรรมสังคม มันเป็นบริบท
ของเขามันเห็นตั้งแต่เด็ก ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่าง เข้าสู่วัยรุ่นก็เริ่มมีงานทำ เริ่มคบเพื่อน แล้วก็
เริ่มดื่มสุรากันมาเป็นค่านิยมของสังคมภาคเหนือด้วย มันเห็นกันตั้งแต่พ่อแม่พี่น้อง...”

(หน่วยภาครัฐ, เชียงราย)

สภาพแวดล้อมที่สามารถพบเห็นผู้บริโภคแอลกอฮอล์ได้อย่างเป็นปกติในพื้นที่แล้ว
การเข้ามาของสื่อออนไลน์เป็นแรงขับเคลื่อนอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวสามสามารถแพร่กระจายได้
อย่างรวดเร็วและทันทั่วถึง โดยเฉพาะการสื่อออนไลน์ หรือโซเชียลมีเดียในการนำเสนอผลิตภัณฑ์
สินค้าและบริการที่ทำให้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้ง่าย เช่น การรีวิว (Review) ร้านอาหารที่ให้บริการ
อาหารทะเล อาหารพื้นบ้าน มีการเล่นดนตรีสด บรรยากาศดี ดนตรีเพราะ เป็นต้น การนำเสนอ
สถานที่ในลักษณะเช่นนี้อาจเชื่อมโยงไปถึงการให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พร้อมกันไปด้วย ซึ่งเปิด
โอกาสให้คนทุกกลุ่มเข้าถึงการดื่มแอลกอฮอล์ แม้ว่าจะมีการจำกัดสถานที่ให้บริการเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์ก็ตาม ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...ยังโซเชียลมาปึบ การรีวิวสถานที่มันไม่ใช่เฉพาะกาแพนะ ว่าที่ตรงนี้เพลงเพราะ
เพลงเพราะก็ตามมาด้วยเครื่องดื่ม เย็นนี้เรียนเสร็จแล้วไปไหนดี ถ้าใครจบโรงเรียนนี้จะต้องรู้
แล้วว่าเคยไปตรงนี้มา ตรงนี้เขาจะรู้เลย ถ้าเรามองว่าเป็นวิถีที่ต่อเนื่องมา พอบริบทเปลี่ยน
รูปแบบมันก็เปลี่ยน และการเข้าถึงมันก็ง่าย ได้ทุกที่ทุกทาง หาได้ทุกแหล่ง เพียงแต่ว่ากลุ่ม
ไหนจะดื่มอะไร...”

(หน่วยงานภาครัฐ, เชียงราย)

การพบเห็นพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ที่ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งเติบโต ทำให้บุคคลผู้นั้น
นั้นอาจเห็นว่าการดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องปกติ และเมื่ออยู่ในครอบครัวที่ผู้ปกครองดื่มแอลกอฮอล์
พร้อมกันก็มีเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท ใช้ความรุนแรงกับบุคคลในครอบครัว อาจมีแนวโน้มว่าบุคคลผู้นั้น
ได้รับการซึมซับและมีโอกาสใช้กำลัง หรือก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อมา ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...คนที่กระทำความรุนแรงในครอบครัว ถ้าสืบย้อยไปคู่อีกจะพบว่าเลยว่าผู้ชายเนี่ย เคยมีความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นมาตั้งแต่เด็ก พ่อเขาเป็นเด็กกำพร้าเขาถูกเลี้ยงดูกับญาติ ญาติเขาให้ ความรุนแรงกับเขาตลอด พ่อโตมาเขามีอะไรเขาก็ดีลูกตลอดเลย...”

(หน่วยงานภาครัฐ, น่าน)

เมื่อเข้ามาสู่ในระบบของการทำงาน ผู้ที่ทำงานก็มีเครือข่ายทางสังคมที่แตกต่างกัน ออกไปตามลักษณะงานที่ประกอบอาชีพ ขณะเดียวกันลักษณะการดื่มแอลกอฮอล์ก็มีความแตกต่าง ไปในแต่ละอาชีพด้วย เช่น ผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างก็จะดื่มลักษณะหนึ่ง คนที่ทำงานมีฐานะก็จะดื่ม อีกอย่างหนึ่ง ส่วนกลุ่มที่ดื่มบ้างไม่ดื่มบ้างก็จะอยู่ในชุมชน ดื่มตามกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน หรือกลุ่ม ที่ดื่มเข้าสังคมก็จะเป็นอีกแบบหนึ่ง เป็นต้น ขณะเดียวกันผู้ที่ร่วมกันดื่มส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนร่วมงาน หรือคนในชุมชนที่ผู้บริโภครู้จัก

“...พฤติกรรมในการดื่มคือเรื่องของสภาพแวดล้อม เพื่อน สังคมเพื่อน เลิกงานเสร็จ ถ้าเขาจะกลับบ้านก็กลับได้แต่ปรากฏว่าเจ้านายวันนี้เหนื่อยเลิกงานเสร็จเอาไปสักขวดก่อน ปรากฏว่าหนึ่งขวดมันไม่พอสิ อยู่กันก็คนละ จากหนึ่งขวดน่าจะเป็นสามขวด บางที บรรยายอากาศพาไปด้วย คือเพื่อน เดียวกันมันคุยกันรู้เรื่องไง ถ้าไปดื่มแล้วคุยกับเมียมันทะเลาะ กัน...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, เชียงใหม่)

ขณะเดียวการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงนั้นผู้ที่กระทำความรุนแรงส่วนใหญ่ จะเป็นช่วงของวัยกลางคนจนกระทั่งผู้สูงอายุ และเมื่อเสร็จจากการทำงานก็พักผ่อนด้วยการดื่ม บริโภคแอลกอฮอล์และมีวิถีชีวิตวนเวียนในลักษณะนี้อยู่เป็นประจำ

4.2.7 การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่มีสาเหตุมาจากมุมมองและความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากแอลกอฮอล์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยให้ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าแอลกอฮอล์ไม่ใช่ สาเหตุหลัก ไม่ใช่ต้นทางของปัญหาที่เกิดก่อให้เกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง หรือความรุนแรงใน ครอบครัวย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือเหล้า เป็นเพียงตัวกระตุ้นที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดการใช้ความ รุนแรง บางครั้งการบริโภคแอลกอฮอล์ก็ไม่ได้นำไปสู่การใช้ความรุนแรง หรือนำไปสู่ความรุนแรงก็ อาจเป็นไปได้ ดังคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“...แอลกอฮอล์ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรงได้ ส่วนตัวก็ไม่ได้เชื่อทั้งว่าสุรา หรือสารเสพติดเหล่านี้มันจะเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทั้งหมด มันจะมีปัจจัยแวดล้อมอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพราะบางครั้งบางทีคนเมาก็ไม่ใช่เป็นคนที่จะไปทำร้ายคนอื่นเสียทั้งหมด บางทีเขาอาจจะเป็นผู้ถูกทำร้ายก็มี...”

(หน่วยงานภาครัฐ, เชียงใหม่)

“...มันมีหลายปัจจัยที่ว่าเกิดกับความรุนแรงในครอบครัว หนึ่งในสุรา ยาเสพติด ปัญหาเศรษฐกิจครอบครัวอะคะ มันมีหลายๆปัจจัยเนอะที่เข้ามาเกี่ยวข้องในส่วนของสถาบันครอบครัวเราที่ประสบปัญหาอยู่ทุกวันนี้ หลักๆเลยก็ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ปัญหานี้สิน มันโยงไปเรื่องของหนี้สินแล้ว ทำยังไงจะให้ลืมไปชั่วขณะ มันก็มีเรื่องของสุราที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย มันก็วนอยู่ในอ่างอยู่นี้...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, ลำพูน)

“...สุราเป็นปัจจัยหนึ่งเฉยๆ คนทุกคนที่กินสุรา ไม่จำเป็นที่จะต้องทำร้ายคนอื่นเสมอ มันก็แล้วแต่คนว่าเขามีภูมิหลังมายังไง สุรามันเหมือนไปกระตุ้นมากกว่า...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

“...ถ้าเป็นเหล้ามันก็เป็นน้ำเปลี่ยนนิสัย ผู้ชายบางคนก็อาจจะมีความเกี่ยวข้องไปหลายเรื่อง เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องอะไรที่เกี่ยวข้องกับความเครียด หึงหวง มันมีหลายประเด็น บางคนก็เรื่องของเศรษฐกิจรูมเร้า ก็อาจจะมาลง บางทีประเด็นที่ไม่น่าจะเกิดก็มาเป็นความรุนแรง ทะเลาะกันไปกันมาก็เกิดเป็นความรุนแรงแล้ว บางคนไม่ถึงกับร่างกาย แต่ก็ด้านจิตใจ บางคนซึมเศร้า บางคนเครียด บางคนก็ไม่กล้าไปพูดกับใคร บางคนอาย อย่างผู้หญิงที่ก็โดนเยาะ

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, น่าน)

การดื่มแอลกอฮอล์ ผู้ดื่มอาจมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องและเมื่อผู้บริโภค เช่น ปัญหาเรื่องของเศรษฐกิจ การใช้จ่ายเสพติด ความหึงหวง หรือในบางกรณีผู้ที่ก่อเหตุมีอาการป่วยทางจิต มีปัญหาเรื่องสุขภาพที่เป็นความเจ็บป่วยทางร่างกาย เป็นต้น เมื่อดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปแล้ว ส่งผลให้เกิดความมั่นใจ ไม่สามารถควบคุมสติ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ กระทำ ความรุนแรงลงไปก็ไม่สามารถรับรู้ว่าเป็นผู้กระทำความรุนแรง ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...ไปดูคดีเกี่ยวกับการคุมประพฤติที่มีสาเหตุมาจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัว กับเรื่อง ของสุราและยาเสพติด มีเหล่าเป็นองค์ประกอบหลัก ส่วนใหญ่มีเรื่องของพวกนี้เข้ามาเกี่ยวข้อง (บุหรี เหล้า ยาเสพติด)...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

“...เหล่าเป็นข้ออ้าง อะไรก็ไปลงที่เหล่า จริงๆแล้วไม่หาสาเหตุที่ตัวเอง หามันไม่เจอ แล้วก็อ้างกับเหล่า...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, ลำพูน)

หากพิจารณาเฉพาะตัวของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือสุรา ไม่ใช่ตัวที่เป็นสาเหตุของปัญหาที่ นำสู่การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง หากแต่สุราเป็นสิ่งกระตุ้น /ข้ออ้างที่เมื่อดื่มเข้าไปแล้วผู้ดื่มสามารถ แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง หรือผู้คนที่อยู่รอบข้าง โดยสาเหตุการดื่ม แอลกอฮอล์นั้นมีหลายสาเหตุ หลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง

4.2.8 การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่มีสาเหตุมาจากปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ/ รายได้

ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ (ปากท้อง) ความขาดแคลนเรื่องรายได้ ค่าใช้จ่ายในการดำเนิน ชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้คนในครอบครัวไม่สามารถทำงานได้ มีรายได้ไม่เพียงพอ บางครอบครัวอาจต้องไปกู้เงินทั้งในและนอกระบบมาใช้จ่าย เพื่อเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว เช่น ค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ค่าเทอมบุตร หรือขายพืชผลทางการเกษตร ไม่ได้ ขายได้ราคาไม่ดี เป็นต้น ทำให้บางครอบครัวเลือกที่จะหันมาดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งมองว่า แอลกอฮอล์นั้นคือทางออกของปัญหา แต่เมื่อดื่มเข้าไปแล้วกลับพบว่า มันไม่ใช่ทางออกของปัญหา กลับต่อให้เกิดความรุนแรงตามมา เช่น การใช้กำลังกับคนในครอบครัว ผู้หญิง หรือแม้กระทั่งบุตรที่ อาศัยอยู่ในครอบครัว เมื่อไม่สามารถที่จะทางออกให้กับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...ปัญหาเศรษฐกิจเป็นเรื่องหลัก เรื่องปากท้อง ความเป็นอยู่ ของครอบครัว ถ้าไม่มี ไม่มีรายได้ ไม่มีอะไรมาจุนเจือเขา คนเรามันไม่มีทางออก บางคนเขาอาจจนเครียดกินเหล้า กินเหล้ามันอาจจะเป็นทางออก แต่ตอนนี้พอกินแล้วปุ๊บมันไปทำอะไรต่อ ยกตัวอย่าง ช่วงโควิดไม่มีเงินที่จะกินข้าว เพราะว่ามันไม่มีรายได้ มันหมดละ มันมีเรื่องไหนอีกละเรื่อง ลูกเรียน พอลูกจะเรียนปุ๊บเรียนไม่ได้ ไม่มีเงินไปโรงเรียนลูกกินข้าวเอาอะไร ลูกต้องใช้เงิน สองสามอย่างนี่พอมาแล้วปุ๊บมันไม่ได้รับการแก้ไข เขาก็ไม่สามารถที่จะได้รับความช่วยเหลือ ได้ แล้วสุดท้ายบางคนที่เขาไม่มี ไม่มีหลักทรัพย์ ก็กู้เงินนอกระบบไม่ได้ ก็ไปกู้นอกระบบ ดอกก็เยอะ ไม่สามารถส่งได้เขาก็มาลงกับลูกกับเมีย...”

(หน่วยงานภาครัฐ, เชียงราย)

“...อย่างเศรสรายล่าสุด คือผู้ชายไปตีเมีย เลิกงานแล้วก็ไปตีเมีย ตีเมื่อกลับมาก็กลับมาทะเลาะกันก็คือเรื่องของเศรษฐกิจ รายได้ ผลสุดท้ายพอตีเมียผู้หญิงว่าบ่อยเข้าๆ ก็เกิดอาการเครียดแล้วน้อยใจ ก็เลยผูกคอตาย...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

“...ความรุนแรงที่ปรากฏเป็นการทุติในครอบครัว ที่มาจากปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ความยากจน สมมติว่าถ้าตีเมียเข้ามาก็มีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง ถ้าคนมีอาชีพ มีการศึกษา ก็กินก็สนุกสนานกันไป แต่ว่าอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่เงินมีทองด้วย การศึกษา อาจจะไม่ค่อยดีด้วยก็อาจทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งทำร้ายร่างกายกัน...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, น่าน)

“...เขามีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ พี่ชผลชายไม่ได้เขาก็เกิดความเครียด รายได้ ส่วนมากไม่แน่นอน พ่วงด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ชายก็จะหาเงินลำพัง ผู้หญิงก็จะอยู่บ้านอะไรอย่างนี้ ก็จะมาทะเลาะกันเรื่องไม่ช่วยกันทำมาหากิน...”

(หน่วยงานภาครัฐ, น่าน)

อาจกล่าวได้ว่าปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ/ปากท้อง เป็นประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรง ซึ่งผู้ตีเมียแอลกอฮอล์อาจมองว่าการตีเมียแอลกอฮอล์ช่วยให้คลายความทุกข์จากการไม่มีเงินใช้ ในทางกลับกันการตีเมียแอลกอฮอล์อาจเพิ่มภาระเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายนอกจากค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน

4.2.9 การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่มีสาเหตุมาจากการสื่อสารภายในครอบครัว

ปฏิสัมพันธ์ หรือความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หากพิจารณาในเรื่องของความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันและมีสภาพที่เกิดขึ้นจากการสมรสและระบบเครือญาติ ปฏิสัมพันธ์ด้วยการสื่อสารกันภายในครอบครัวน่าจะเป็นเรื่องปกติ ในทางกลับกันพบว่า สมาชิกในครอบครัวบางคนขาดการสื่อสารกัน ไม่แสดงความรักต่อกัน หรือมีการแสดงออกที่มากจนเกินพอดี ทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่าจะไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร และปล่อยให้เหตุการณ์เหล่านี้ผ่านไปเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ไม่ได้รับการแก้ไข จนกระทั่งฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหันไปพึ่งการบริโภคแอลกอฮอล์ เพื่อใช้เป็นทางออกให้กับปัญหา ฉะนั้นในเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่อาจต้องให้ความสำคัญกับสมาชิกในครอบครัวด้วยการสนทนา พูดคุย และรับฟังปัญหาพร้อมกันอาจมีส่วนช่วยในการควบคุมและลดการใช้ความรุนแรง ขณะเดียวกันก็ไม่ควรปล่อยให้ปัญหาที่เกิดขึ้นนานเกินไป

นอกจากปัญหาที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ หรือความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ไม่มีการสนทนากันข้างต้น จนนำไปสู่การบริโภคแอลกอฮอล์และนำไปสู่ความรุนแรง ยังมีเรื่องของการบริโภคแอลกอฮอล์ที่ต้องได้รับการอนุญาตจากคนในครอบครัวด้วย หมายความว่าคนในครอบครัวมีความเต็มใจที่จะในการบริโภคแอลกอฮอล์ ซึ่งในประเด็นนี้อาจต้องมีการทำข้อตกลงกันกันของสมาชิกในครอบครัวว่าสามารถบริโภคแอลกอฮอล์ได้ในลักษณะใดบ้าง เช่น สามารถบริโภคได้ในช่วงเวลาใด มีกิจกรรมทางสังคมจึงบริโภคได้ อาจมีการกำหนดสัดส่วน หรือปริมาณในการดื่ม เป็นต้น ถือเป็น การสร้างข้อตกลงร่วมกัน เพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจกันทั้งสองฝ่ายและลดปัญหาความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่จะตามมา ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...การดื่มนี้ การจะออกไปดื่ม ที่บ้านต้องการให้ออกไปไหม ความเต็มใจของคนที่บ้านเต็มใจไหม ปัญหาจะเริ่มเมื่อไปบ่อยและที่บ้านไม่พอใจ มันจะเกิดปัญหาเรื่องความสัมพันธ์...”

(หน่วยงานภาครัฐ, เชียงราย)

“...ถ้าจะกินกันในครอบครัว ถ้าจะกินกันก็ต้องมีข้อตกลงกันก่อนเบื้องต้นว่าถ้ากินแล้วจะยังไง ถ้าเราตกลงกันได้เนอะ ฉันทกินได้ คุณกินได้ มันก็น่าจะมีปัญหาอะไร...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

การดื่มแอลกอฮอล์สำหรับใช้เป็นการปฏิบัติการณ์ที่ตอบสนองต่อการใช้ความรุนแรง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ทำการงานขับเคลื่อนรณรงค์เรื่องงตเหล้าในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้กล่าวให้ฟังอย่างน่าสนใจว่าบางครอบครัวผู้หญิงที่เป็นภรรยาไม่เคยมีพฤติกรรมในการดื่มแอลกอฮอล์มาก่อน แต่หลังจากที่อยู่อาศัยร่วมกันกับสามีที่ดื่มแอลกอฮอล์และนำมาสู่การใช้ความรุนแรง ผู้หญิงที่เป็นภรรยาก็ลุกขึ้นมาดื่มแอลกอฮอล์ด้วยเพื่อเป็นการตอบโต้สามี ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...มีเคสตัวอย่างครอบครัวหนึ่งนะ เมื่อก่อนผู้หญิงไม่ดื่ม ผู้ชายดื่มๆแล้วกลับมาหาเรื่องเมีย เพราะเมียไปช่วยสังคม ก็เลยค่าเมียจะคิดจะคบชู้คบบะไรอย่างนี้ แล้วลูกก็เรียนโตะ ลูกก็ไม่สนใจ เพราะพ่อกับแม่ทะเลาะกันเป็นเรื่องปกติใจ จนกระทั่งผู้หญิงหนีออกจากบ้าน เขาโทรหาพี่ พี่ก็พอกว่าให้ใจเย็นๆนะ ให้โทรหาลูก ให้ลูกรู้ว่าอยู่ตรงไหนแค่นี้เอง ให้ลูกเป็นตัวเชื่อม เชื่อมใหม่ปัจจุบันผู้หญิงคนนี้ดื่มเหล้า ดื่มหนักมา เฮฮา ก็ยังช่วยเหลือสังคมอยู่ ส่วนผู้ชายคนนี้เป็นอัมพฤกษ์ ก็ได้แต่มองภรรยาปริบๆ ภรรยาก็ออกไป มันเหมือนเป็นการประชดเนอะ ตอนที่เขาทะเลาะกันภรรยาจะเก็บกด ยอม ยอมให้ลูกจนวันหนึ่งที่เขายอมไม่ได้เขาเลยหนีออกจากบ้าน...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, เชียงใหม่)

“...เมียเขาไม่ค่อยดื่มนะสามีเขาดื่ม ดื่มแล้วมาตบตีฉัน ฉันสังเกตแล้วว่าผัวดื่มหนึ่งขวด ฉัน ต้องเอาสองขวด ผัวเอายาฉันก็เอายา ผัวอะไรก็เอาหมด...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, เชียงใหม่)

“...แต่ละครครอบครัวไม่เหมือนกัน เขาอยู่กันมาเขารู้ว่าแต่ละคนเป็นยังไง แต่เขาไม่พูดคุยกัน เขามีทางแก้ปัญหในใจอยู่แล้ว แต่ไม่คุยกัน มันเลยเกิดเหตุตรงนี้...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

ปฏิบัติการของภรรยาที่ตอบโต้กับสามีด้วยการหันมาดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งสิ่งเสพติด หากพิจารณาในประเด็นการดื่มแอลกอฮอล์เท่ากับการดื่มแอลกอฮอล์ถูกใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ผู้หญิงหรือภรรยาสามารถตอบโต้กับความความรุนแรงได้ เช่น เมื่อสามีทุบตีภรรยา ภรรยาก็สามีทุบตีสามีได้ เป็นต้น แต่เมื่อวิเคราะห์ไปถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นของการระทบกระทั่ง จนนำไปสู่การใช้ความรุนแรง นั้นอาจมาจากการขาดความเข้าใจเอาใจใส่ระหว่างกัน

4.2.10 การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่มีสาเหตุมาจากทัศนคติ/ลักษณะของความเป็นผู้หญิง

ลักษณะของความเป็นผู้หญิง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลให้ความคิดเห็นไปในทางทิศทางเดียวกันว่า ลักษณะนิสัยของผู้หญิงที่เป็นคนเอาใจใส่ในรายละเอียด จู้จี้ ขี้บ่น หรือแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่กระตุ้นให้ผู้ชาย หรือสามีเมื่อดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปแล้วมีโอกาสใช้ความรุนแรง และเห็นว่าหากผู้หญิงที่เป็นภรรยาอาจต้องมีการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ คือ ไม่แสดงกิริยาทางท่า การใช้วาจา เมื่อเห็นว่าสามีมีอาการเมาจากการดื่มสุรา เพื่อหลีกเลี่ยงการปะทะทางอารมณ์และอาจเกิดการใช้ความรุนแรงตาม ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...น้ำเสียง กิริยาท่าทางของภรรยา ก็เป็นส่วนหนึ่งของการกระตุ้นให้เกิดการใช้ความรุนแรง โดยที่สามีดื่มเหล้ากลับมา คนที่เป็นผู้หญิงก็ต้องฝืนใจบ้าง ต้องฝืนใจถามบ้าง (ในเชิงบวก) คือบางที่ผู้ชายอะ ฉันทนเป็นผู้ชาย กลัวเสียหน้าไป ไม่ได้.....ถ้าไปถามผู้หญิง ผู้หญิงอาจจะบอกว่ามันก็ได้ดีไปกว่าฉันทนหรอก คือผู้หญิงก็ต้องยอม บางทีเรารักเขาอะ ทำไมเมียบ่น ทำไมเขาทำอย่างจู้จี้ ก็เพราะเขารักคุณไง...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, เชียงใหม่)

“...เขา (ผู้ชาย) จะบอกว่าฝ่ายหญิงเป็นส่วนในการช่วยๆ ทำให้เขาโมโห ส่วนหนึ่ง เหตุที่เกิดเพราะว่าเมา ขาดสติ ก็เลยใช้ความรุนแรงเกิดขึ้น...”

(หน่วยงานภาครัฐ, เชียงใหม่)

“..ผู้หญิงนี่จู้จี้ จุกจิก ขี้บ่น ขี้ด่า เขา (ผู้ชาย) ไม่ได้ทำอะไรก็ไปบ่นไปด่าเขา ก่อนจะเหตุผู้หญิงเป็นคนทำก่อนแล้วเขาก็อดใจไม่ไหว เขาก็สวนไป...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

“...บ่น จู้จี้ ด่าทอ เหมือนกับไปกระตุ้นอารมณ์ ช่วยๆ มันมี อยู่เข้าบ้านมาทำร้ายเลย มันไม่มี มันอาจมีผู้หญิงเป็นต้นเหตุ ผู้หญิงอาจจะเครียดอยู่แล้ว เงินก็ไม่มีอยู่แล้ว ยังไปกินเหล้าอีก ประเด็นมันเกิดแล้ว ก็เกิดการทะเลาะกัน กินเหล้ามาปุ๊บจะมาทำร้ายกันมันเป็นไปได้มันต้องมีเหตุ ผู้หญิงนั่นแหละก็จะบ่น...มองแต่ว่าผู้ชายทำร้ายผู้หญิง อาจจะลืมนองตัวเองว่าอาจเป็นสาเหตุหนึ่งๆ เมื่อผู้ชายดื่มเหล้าแล้วจะทำให้เขามาทำร้ายตนเอง”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, น่าน)

หากผู้หญิงมีการยอมรับและนำไปสู่การปฏิบัติก็อาจช่วยลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้อีกทางหนึ่ง ขณะเดียวกันในฝั่งของผู้ชายก็ต้องมีความเข้าใจว่าบางพฤติกรรมที่ผู้หญิงปฏิบัติลงไปนั้นมาจากความหวงใย หรือความรักที่มีให้กับผู้ชายขณะเดียวกันก็เสนอแนวทางในการลดเพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรง นั่นคือทั้งผู้หญิงและผู้ชายอาจจะต้องมีการปรับตัว ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลังจากการที่ดื่มแอลกอฮอล์ ด้วยการการประเมียบริบท ประเมินอารมณ์ของสามี หรือภรรยาที่อาจจะมีการสื่อสารในทางลบและมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความรุนแรง ซึ่งอาจจะต้องมีการยุติ หรือยับยั้งเพื่อให้เกิดเหตุการณ์บานปลาย เช่น การเจ็บ หยุดการสื่อสาร หรือเลี่ยงการเผชิญหน้า เป็นต้น เมื่อสังเกต หรือเห็นว่าสถานการณ์จะนำไปสู่การใช้ความรุนแรง ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“... ต้องเข้าใจว่าผู้ชายเขาก็ดื่มอยู่แล้ว ถ้าสมมติว่าเราเลี้ยงว่าไม่ให้มันมีปัญหาอันนี้เราจะลดได้เยอะ มันต้องเข้าใจบริบท ถ้ามันเป็นภาวะอารมณ์อย่างนี้มันทำให้เกิดความรุนแรงได้นะ เราก็เลือกที่จะเงียบ ไม่พูดให้เขาอารมณ์ดีเสียก่อนค่อยว่า ค่อยปราม เหมือนกับเพิ่มกฎอะ ตรงนี้ก็ไม่ได้เหมือนกันอยู่ที่ว่าเทคนิคของแต่ละครอบครัวเนอะที่จะทำภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัวตัวเองยังไง จะเอาไปใช้กับ ครอบครัวก็ได้ค่ะ ต้องเอาไปใช้เคลบายเคลไปก็แนะนำเรื่องเป็นเคลๆไป ว่าลองทำแบบนี้ไหม...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, ลำพูน)

“... น่าจะมีแผนการหลีกเลี่ยงความรุนแรง ตอนที่เขาดื่มสุรามาที่เขาควบคุมตัวเองไม่ได้ น่าจะมีจุดสังเกตว่าถ้ามีพฤติกรรมแบบนี้ การแสดงออกแบบนี้เขาน่าจะไม่พอใจละก็เงียบไป ไม่ต้องไปถามให้เงียบไป เป็นแผนวางไว้ ตกลงแผนกันไว้ว่า ลองไม่คุยกันสักพักเพราะบางทีเขาไม่ได้ไม่ได้อะไร แค่พูดมันก็ไปกระตุ้นอารมณ์เขาได้เนอะคนเมา...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

4.2.11 การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่มีสาเหตุมาจากการเสพข่าวสาร

การนำเสนอข่าวสารของสื่อเกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงในครอบครัว การเปิดรับข่าวสารในแต่ละวันยังมีเรื่องของการใช้ความรุนแรงกับคนในครอบครัวในลักษณะต่างๆ เช่น พ่อข่มขืนลูก ผัวเมียฆ่ากันตาย การใช้สารเสพติด หรือการดื่มเหล้าแล้วอาละวาดทำร้ายลูกเมีย เป็นต้น ภาพข่าวและเนื้อหาสารของข่าวที่สื่อนำเสนอเหล่านี้ปรากฏให้เห็นในทุกๆวัน ซึ่งบางครั้งผู้ที่รับชมอาจเกิดพฤติกรรมเลียนแบบและเห็นสามารถตนเองก็สามารถกระทำได้ เพราะว่าเป็นเรื่องปกติทั่วไป

“...คู่มือเรื่องความรุนแรง เมื่อก่อนเราไม่รู้เรื่องอะไรเลย ในเรื่องของพ่อข่มขืนลูก การฆ่ากันตายผิวเมีย แล้วนักข่าวก็ไปประโคมข่าว ไปขายข่าวทุกวัน จนทำให้เรารู้สึกไม่อยากจะเสพ แทนที่จะมา ดูว่าจะแก้ไขตรงไหนไม่ให้เกิดเคสอย่างนี้อีก...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, เชียงใหม่)

ในเรื่องของการเปิดรับสื่อที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นภาพข่าว หรือละครที่มีฉากของการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง หรือความรุนแรงภายในครอบครัว อาจลดการรับสื่อเหล่านั้น ขณะเดียวกันก็ปรับเปลี่ยนทัศนคติกับการใช้ความรุนแรงว่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม

“...หลีกเลี่ยงตัวกระตุ้น บางที่มีตัวกระตุ้นอื่น เช่น ลืออะไรอย่างนี้ที่มันเป็นเป็นตัวกระตุ้นความ รุนแรง เราดูซ้ำๆ เหมือนกับว่าเราก็ทำได้ เหมือนในละครที่ใช้ความรุนแรงอะไรที่มันรู้สึกว่ามีอำนาจ เหนือกว่า เราต้องหลีกเลี่ยง ต้องปรับทัศนคติด้วย ถ้าเรามองคนเท่ากันมันก็จะไม่มีปัญหา...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

ขณะเดียวกันผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์และใช้ความรุนแรงนั้น อาจมีประสบการณ์ที่ไม่ดีที่ได้รับมาจากวัยเด็ก เช่น มีพ่อที่ดื่มเหล้าและใช้ความรุนแรงกับแม่ หรือปัญหาความรุนแรงในครอบครัวลักษณะอื่นๆ เป็นต้น ทำให้ซึมซับพฤติกรรมและเมื่อโตขึ้นอาจมีพฤติกรรมเลียนแบบและคิดว่าการมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงไม่ใช่สิ่งที่ผิดเพราะพบเห็นมาตั้งแต่เด็ก และเห็นว่าการใช้ความรุนแรงกับผู้อื่นนั้นสามารถกระทำได้

“...สาเหตุที่มองไปลึกๆ น่าจะเป็นผู้กระทำ คนที่กระทำอาจถูกกระทำมาตั้งแต่เด็ก อาจจะมีซึมซับพฤติกรรมที่เกิดในครอบครัว หรือในสิ่งแวดล้อมรอบข้างที่เขาเห็นมา หรืออาจจะเป็นการเสพสื่อก็ได้ แล้วเขาก็เอามาใช้ สั่งสมมา ซึมซับมาแล้วก็เอามาใช้เวลาเขาโตมาเขาได้รับการซึมซับมาแบบนี้ก็เลียนแบบทำตาม...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

4.2.12 การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่มีสาเหตุมาจากการยอมรับการใช้ความรุนแรง

การยอมรับการใช้ความรุนแรงของผู้หญิง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการรณรงค์การงดเหล้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ให้การช่วยเหลือปัญหาทางด้านสังคมต่างคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้หญิงที่ได้รับ ความรุนแรงใหญ่เลือกที่จะยังอยู่กับการใช้ความรุนแรงและยอมรับความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้ โดยมีสาเหตุมาจากต้องการอยู่อาศัยร่วมกับผู้ที่ก่อความรุนแรง เนื่องจากยังมีความรัก มีสายใจที่ดีต่อกันมานาน แม้ว่าจะมีปัญหาความรุนแรงที่เกี่ยวข้องเข้ามาบ้างก็ต้องการที่จะอยู่ต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งคู่สามีภรรยาที่มีการครองคู่กันมาตั้งแต่ 10-20 ปีขึ้นไป ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ร่วมกันมาอย่างยาวนานทั้งคู่ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ถึงแม้ว่าวันนี้จะมีความรุนแรงเกิดขึ้นบ้างก็ยอมรับได้ ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...สมมติว่าเขาแต่งงานกันมา ที่อยู่ด้วยกันมาสามสิบสี่สิบปีแล้วลูกก็มีต้องทนเพื่อลูกก็มี แล้วเขาก็ผูกพันกันมา ความรุนแรงมันไม่เกิดเฉพาะกลุ่มคนเปราะบางเนอะ คนที่มีฐานะก็มี แต่ว่าเขาจะมีเขาฝ่าฟันชีวิตมาด้วยกันเป็นเวลานาน จากที่ไม่มีอะไรจนมีอะไร แล้วเขาก็มองย้อนกลับไปตรงนั้นเขาก็เลยยอมรับในข้อนั้นได้ เขาก็ไม่อยากจะถูกกระทำ แต่เขายอมรับความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าการยอมรับความรุนแรงของหญิง หรือความรุนแรงในครอบครัวของครอบครัวที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยร่วมกันมาอย่างยาวนานอย่างน้อย 10 ปี อาจมีการยอมรับความรุนแรงได้มากกว่าคู่สมรสที่เพิ่มแต่งงานกันหรืออยู่กินกันมาเป็นระยะเวลาที่ไม่มากนัก

อีกสาเหตุหนึ่งที่ผู้หญิงยังยอมรับความรุนแรงนั้นคือ การมองว่าผู้ที่ก่อเหตุเมื่อไม่บริโภคแอลกอฮอล์ ก็จะไม่มีความผิดใช้ความรุนแรงแก่ตนเอง และยังปฏิบัติหน้าที่ของหัวหน้าครอบครัวด้วยการออกไปทำงานหารายได้เพื่อมาดูแลตนเอง และหากเลือกที่จะยุติความสัมพันธ์กับผู้ก่อเหตุก็ยังมีความรู้สึกเป็นห่วงว่าจะไม่มีใครดูแล และไม่ได้รับผิดชอบ เรื่องของบุตร ขณะเดียวกันตัวผู้หญิงเองก็ไม่รู้ว่าจะต้องไปพึ่งพาผู้ใด เนื่องจากผู้หญิงบางคนแต่งงานและจากครอบครัว(เดิม)มาแล้ว ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...ส่วนใหญ่ผู้หญิงยอมรับความรุนแรงในครอบครัวได้ ก็ยังอยู่กับครอบครัว ก็จากบ้านมาแล้ว ก็มาใช้ชีวิตกับคนๆนี้แล้ว กลับไปก็ไม่ว่าจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่ไป ก็เลยต้องอยู่กับเขา หรือบางทีก็รัก รักตัวเขา เป็นห่วงเขา ถ้าสมมติว่าเราไปละ แล้วใครจะมาดูแลเขา เพื่อลูกบ้างก็มีคะ ถ้าเขาไม่ตีเมียก็เป็นคน ก็ออกไปทำงานหาเงินมาดูแลฉันได้นะ เขาก็ยังต้องทนอยู่ ไม่รู้ว่าจะไปที่ไหน ไม่รู้ว่าจะต้องไปพึ่งใคร...”

(หน่วยงานภาครัฐ, เชียงใหม่)

“...บางเคสผู้หญิงไม่กล้ามาดำเนินการกับผู้ชาย เพราะว่าพึ่งพึ่งผู้ชายอยู่ ส่วนมากผู้ชายหารายได้ บางคนเขาก็ต้องจำทนอยู่กับผู้ชายกระทำความรุนแรงในครอบครัวเพราะว่าถ้าเลิกไป เขาก็ไม่รู้จะทำไง เขาไม่ได้ทำงานอะไร...”

(หน่วยงานภาครัฐ, น่าน)

“...ผู้หญิงไปไหนไม่ได้จริงๆก็ต้องทนอยู่กับการถูกระทำความรุนแรง อย่างคนต่างจังหวัดมาแต่งงานกับคนน่าน โดยเหตุนี้ทางโน้นก็ไม่มีญาติไปไหนไม่ได้แล้ว ทน มีอยู่นะครับ ปกติเขาก็ดี ขยันขันแข็งดี ตีแม่เหล้าตีมอไร่มากี่รุนแรง ตัวเองก็ไม่มีอาชีพอะไร...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, น่าน)

นอกจากนั้นตัวผู้หญิงยังมองว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นไม่กล้าที่จะเปิดเผยให้กับคนภายนอกครับ มีเพียงส่วนน้อยที่จะเปิดเผยเรื่องราวครอบครัว หรือการความรุนแรงที่ตนเองได้รับให้กับผู้อื่นฟัง ขณะเดียวกันก็มีความต้องการประคับประคองชีวิตคู่ของตนเองไว้เพื่อไม่ให้เป็นการละเมิดของผู้อื่น โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีบุตรอาศัยอยู่ร่วมกันในครอบครัว ผู้หญิงกลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับบุตร และเกรงว่าหากมีการแยกทางกัน หรือหย่าร้างกันจะมีผลกระทบต่อบุตรของตนเอง ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...ไม่กล้า เขาอาจจะแค้นสังคม หรือว่าไม่กล้า มีส่วนน้อยที่กล้านะ แม้ว่าส่วนใหญ่ไม่กล้า เขาก็ยอม ยอมเพื่อลูก ยอมเพื่อครอบครัว ยอมอะไรไปหมด ผู้หญิงจะเป็นคนที่ยอมประคับประคอง อยู่ไปเพื่อลูก กลัวว่าครอบครัวจะแตกแยก คิดหนักว่าลูกก็ยังเล็กแล้วสมมติว่าครอบครัวแตกแยกใคร จะมาส่งเสียแล้วตัวเองลำพังจะไหวไหม แม่เลี้ยงเดี่ยวเขาก็จะคิดอย่างนี้ เขาก็ยอมๆ...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, น่าน)

ขณะเดียวกันก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าการขัดเกลาทางสังคมที่ผ่านมาในอดีตเรื่องความเป็นชายและความเป็นหญิง ทำให้ผู้หญิงยังสยบยอมอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย โดยเฉพาะอำนาจของผู้ชายที่เป็นสามีซึ่งมองว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับตัวเองนั้นเป็นสิทธิ์ที่สามีจะกระทำได้ จากความเชื่อที่ว่าผู้ชายเป็นผู้นำและผู้หญิงเป็นผู้ตามและมองว่าปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่ความผิดของผู้ชายเพียงฝ่ายเดียว ตัวผู้หญิงเองก็มีส่วนผิด ซึ่งทำให้การทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการช่วยเหลือผู้หญิงจากความรุนแรงปฏิบัติงานได้ค่อยข้างยาก ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...มันไม่ใช่แค่เรื่องผู้ชายเป็นใหญ่อย่างเดียว ที่ผู้ชายจะคิดว่าตัวเองเป็นช้างเท้าหน้า ต้องเป็นผู้นำ ทำอะไรก็ได้ ผู้หญิงต้องอยู่ในโอวาทมันก็มีฝั่งของผู้หญิงด้วย ที่เขาถูกปลุกฝังมาว่าต้องทำงานบ้าน ต้องปรนนิบัติผู้ชาย บางเคสเราลงไปมันยากมาเลยนะ ผู้หญิงเป็นผู้ถูกกระทำเข้าโรงพยาบาลประสาธมา เราไปแต่ผู้หญิงเขากลับยอมรับที่จะโดนแบบนี้ เขามีความเชื่อที่เขาต้องตามผู้ชาย ผู้ชายต้องนำ มันทำให้เราแก้ไขปัญหาก็ยาก เขาไม่ได้ยอมรับว่าถูกกระทำเนอะ เขาถูกกระทำเขาก็ว่ามันเป็นเรื่องของครอบครัวเขา เพราะเขาเป็นผัวเมียกันเขาก็มีสิทธิ์ที่ทำได้ บางทีเขาก็โทษตัวเองว่าเขาก็มีส่วนผิด...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

4.2.13 การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่มีสาเหตุมาจากการท่องเที่ยวและการเป็นเจ้าของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีอายุน้อย

การศึกษาและการท่องเที่ยว การเป็นเมืองท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัยไม่ว่าจะเป็นจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน และน่าน มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวและสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้กับแต่ละจังหวัดที่เกิดจากการจองห้องพัก สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและยามราตรี มีการเปิดสถานประกอบการเกี่ยวกับสถานบันเทิงและร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นจำนวนมาก กรณีของจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดน่านจำนวนมาก โดยจังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวและได้รับการส่งเสริมให้เป็นเมืองรองการท่องเที่ยวในดินแดนล้านนาตะวันออก นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวส่วนหนึ่งก็มีการเข้าถึงการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากร้านที่เปิดจำหน่าย โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวในฤดูหนาวจากคำบอกเล่าของผู้ที่ทำงานด้านการรณรงค์การงดเหล้ากล่าวว่า

“...การท่องเที่ยว คนที่มาท่องเที่ยวมานานเยอะขึ้น มาเที่ยวสิบคนสามสี่คนนี่ต้องกินอยู่แล้ว ซื้อมื้อๆ หน้าหนาวที่เต็ม...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, น่าน)

ประกอบกับในช่วงที่ผ่านมา มีการจัดกิจกรรมในลักษณะของงานรื่นเริง สังสรรค์ ที่ค่อนข้างเยอะ ส่งผลให้มีการเข้าถึงการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย โดยเฉพาะในการจัดกิจกรรมเวทีร่าวก เป็นกิจกรรมภายในหมู่บ้าน ชุมชนต่าง ๆ จัดขึ้นเพื่อหารายได้เข้ากลุ่ม ก็จะมีการว่าจ้างร่าวกให้มาทำการแสดงและเก็บบัตรกับผู้ที่มาเต้นร่าวก ขณะเดียวกันก็มีการออกร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม โดยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องดื่มที่เป็นแอลกอฮอล์สามารถขอเชื่อไว้ก่อนได้ หลังจากที่เราเสร็จงานแล้วก็จะนำรายได้ที่ได้ไปจ่ายภายหลัง การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ก็มีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงกับผู้หญิงได้เช่นกัน จากการที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณที่มากเกินไปจนควรอาจกลับไปทำร้ายผู้หญิง ซึ่งอาจมาจากความหึงหวงที่ไปเต้นกับสาวร่าวก เป็นต้น ขณะเดียวกันก็ยังมีกลุ่มเด็กและเยาวชนเข้ามาร่วมกิจกรรม และมีโอกาสในการเข้าถึงการบริโภคแอลกอฮอล์ได้ง่าย ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...ในช่วงสี่ห้าปีที่ผ่านมาจังหวัดน่านมีงานรื่นเริงสังสรรค์เยอะเนื่อ ช่วงของหน้าหนาว ซึ่งเป็นฤดูกาลท่องเที่ยว จะมีร่าวกย่อนๆนี่จะเป็นวิธีการหารายได้ของชาวบ้าน ในบ้านต่างๆที่จะหารายได้ต่างๆให้กับกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเรือแข่ง เขาจะจัดร่าวกขึ้นมา งานบอลที่มีจำหน่ายจ่ายแจกเรื่อง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บริษัทเครื่องดื่มเขาก็ให้มาลงไว้ก่อน แล้วก็ชาวบ้านกลุ่มแม่บ้านก็ขายได้กำไร ส่วนที่เหลือที่จะจ่ายให้กับร้านเหล้าร้านเบียร์ก็จะจ่ายทีหลัง ก็เกิดปัญหาในเรื่องของผู้หญิงดื่มเยอะมาก สามเมีอะไรต่างๆก็ทำร้ายครอบครัวผู้หญิง ส่วนผู้ชายก็ไปติดผู้หญิงร่าวกก็จะเกิดปัญหากัน...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, น่าน)

การเป็นเจ้าของรายจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผู้เป็นเจ้าของกิจการมีอายุน้อย โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ (วัยรุ่น) กรณีของจังหวัดลำพูนเป็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกับที่คนรุ่นใหม่เมื่อมีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาและได้ใช้ชีวิตในช่วงวัยรุ่นที่กำลังศึกษาเล่าเรียนในการเก็บเกี่ยวประสบการณ์ โดยเฉพาะการเข้าถึงการบริโภคแอลกอฮอล์และร้านเหล้าที่ตั้งอยู่รายรอบมหาวิทยาลัยที่เข้าไปศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาและกลับมายังชุมชนของตนเองพบว่า คนกลุ่มนี้เลือกเปิดกิจการที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงร้านขนาดใหญ่ในชุมชน โดยมีทั้งที่

เป็นเจ้าของกิจการและหุ้นส่วน ส่งผลให้มีร้านจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ในชุมชนเพิ่มขึ้นและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกับกลุ่มผู้บริโภค ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...เด็กกลุ่มนี้ตอนที่อยู่ในครอบครัวมีปัญหาหน่อย พ่อเด็กพวกนี้ไปรับเอาวัฒนธรรมต่างๆ ขึ้นมา กลับมากลายมาเป็นต้นแบบ กลับเข้ามาในชุมชนที่โยงไปถึงนักธุรกิจแอลกอฮอล์ ส่วนหนึ่งเป็นเด็กที่เพิ่งจบมาแล้วก็มาทำธุรกิจแบบนี้มีตั้งแต่รายเล็กและรายใหญ่เลย...กลุ่มที่เป็นเจ้าของพวกนี้คือผู้หญิง เป็นผู้หญิงที่อายุไม่เยอะด้วย ประมาณสามสิบขึ้น หรือร้านยี่ปั่วใหญ่ๆก็กลายเป็นธุรกิจของผู้หญิงเยอะขึ้น มันก็ไปพ่วงถึงความรุนแรงในครอบครัว...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, ลำพูน)

4.2.14 การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือที่มีสาเหตุมาจากการตีมแอลกอฮอล์สามารถตีมได้ทุกเพศ

บริบทของการบริโภคแอลกอฮอล์ในพื้นที่ภาคเหนือ มุมมองของผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า การบริโภคและการเข้าถึงแอลกอฮอล์มีการเปลี่ยนแปลงไป ผู้ชายและผู้หญิงสามารถเข้าถึงและบริโภคแอลกอฮอล์ในสัดส่วนที่เท่ากัน หรือมีมากกว่าในบางกลุ่ม ในบางกรณีผู้หญิงมีโอกาสบริโภคแอลกอฮอล์มากกว่าผู้ชาย เนื่องจากผู้หญิงกลุ่มนั้นมีบทบาทหน้าที่และการทำงานที่ดี เมื่อบริบทของการบริโภคแอลกอฮอล์เปลี่ยนไป สิ่งตามมาคือความสัมพันธ์เชิงอำนาจก็เปลี่ยนไปด้วย ทำให้อำนาจระหว่างผู้ชายและผู้หญิงมีโอกาสเท่ากัน ความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อไปในอนาคตก็สามารถเกิดได้ทั้งกับผู้ชายและผู้หญิง ดังนั้นทางออกของปัญหาของการตีมแอลกอฮอล์เพื่อที่จะก่อให้เกิดการควบคุมและลดการใช้ความรุนแรงต่อกันจึงอยู่ที่การสร้างความตระหนักในเรื่องของสิทธิ การเคารพของบุคคลซึ่งกันละกัน การสร้างความเข้าใจในเรื่องเพศภาวะ (Gender sensitivity) ว่ามีขอบเขตที่ต้องปฏิบัติอย่างไร เพื่อก่อให้เกิดความเท่าเทียมไม่ว่าอำนาจนั้นจะอยู่ที่เพศใดก็ตาม

“...ถ้าเคารพซึ่งกันละกันสามิภรรยาเอง ผู้หญิง หรือผู้ชายเอง ถ้าเขาเคารพและให้เกียรติซึ่งกันละกัน ผมว่ามันเป็นไม่ได้บอกว่าใครเป็นใหญ่ ต่างคนต่างตีมก็ได้ ต้องศีลเสมอกัน มันก็น่าจะอยู่กันได้...”

(เครือข่ายองค์กรงดเหล้า, เชียงใหม่)

“...อำนาจในครอบครัว เช่น การหาเงินได้มากอาจมีอำนาจมาก อาจต้องเฉลี่ยกันไปในเรื่องเงินเนอะ เรื่องบทบาทก็ส่วนหนึ่ง สมมติคนหนึ่งได้เงินเยอะ คนหนึ่งต้องดูแลลูกให้มากกว่า มันก็มีมาทดแทนกันได้ถ้าเราตกลงกันได้ เราก็ต้อง empower ตัวเอง ให้มีศักยภาพแทนในส่วนนั้น ต้องทำให้เรามีคุณค่า...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงความคิดในเรื่องของอำนาจว่าด้วยเรื่องชายเป็นใหญ่ เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความพยายามเป็นอย่างมาก ส่วนหนึ่งเพราะมีรากที่ฝังลึกในสังคมและประวัติศาสตร์อย่างยาวนาน ซึ่งอาจต้องอาศัยระยะเวลาและการปรับเปลี่ยนเจอนอเรชั่น ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าคนรุ่นใหม่อาจมีค่านิยมเรื่องของอำนาจแบบชายเป็นใหญ่ลดลงจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความทันสมัย

“...ต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติ แต่มันสามารถทำได้แค่แป๊บเดียวเพราะมันฝังมาไม่รู้กี่สิบปีที่จะไปปรับให้มันเท่าเทียมกันจริงๆ ไม่ใช่จะมาปรับปั๊บ ผู้หญิงก็จะเป็นใหญ่ ต้องปรับให้มันเท่าให้มันมีความเข้าใจกัน รู้สึกว่าเราเท่ากัน คนนี้ไม่สมควร คนทุกคนไม่สมควรได้รับความรุนแรง ถ้าเขามีมุมมองแบบนี้เขาก็ไม่ทำ...”

(หน่วยงานภาครัฐ, ลำพูน)

การปรับเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นกรณีใดๆ ผู้ที่ทำงานภาครัฐให้ข้อเสนอแนะว่าเรื่องของการใช้ความรุนแรงอาจไม่ใช่เรื่องที่สามารถแก้ไขกันง่ายๆที่ปลายสาเหตุ เช่น นำไปบำบัดรักษา หรือเข้าค่ายเพื่อให้ลดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง เป็นต้น แต่ควรที่จะมีการปลูกฝังตั้งแต่สถาบันครอบครัวที่เป็นสถาบันแรกที่จะคอยอบรมสั่งสอนให้สมาชิกในครอบครัวรู้และรับทราบถึงการใช้ความรุนแรง ถัดมาเมื่อเข้าสู่สถาบันการศึกษาก็มีส่วนช่วยเสริมให้ผู้ ที่ศึกษาเล่าเรียนนั้นได้รับรู้เกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยมของการใช้ความรุนแรง ค่านิยมทางเพศ การสร้างความเสมอภาคทางเพศ ซึ่งมีส่วนช่วยให้บุคคลนั้นเกิดการรับรู้และอาจตระหนักว่าเราไม่ควรใช้ความรุนแรงกับใคร ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...ถ้ามันเริ่มต้นได้จริงๆเริ่มจากครอบครัวก่อน พื้นฐานครอบครัวแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน บางคนก็มีพื้นฐานค่านิยมของครอบครัวแบบเดิมๆอยู่ บางคนก็มีการปรับเปลี่ยนแล้ว แต่คนสองคนมันต้องใช้วิธีการสื่อสารกันให้ได้มากที่สุด ถ้าเริ่มจากครอบครัวมาแล้วส่งต่อทางด้านสถานศึกษา โรงเรียนควรมีในเรื่องการปลูกฝังทัศนคติความรุนแรง ความคิด ค่านิยม ความเสมอภาค ในเรื่องของบทบาทหญิงชายและความหลากหลายทางเพศด้วย...”

(หน่วยงานภาครัฐ, เชียงใหม่)

“...เริ่มจากสถาบันครอบครัวเป็นหลัก เพราะว่าถ้าในสถาบันครอบครัวคุยกันรู้เรื่องแล้วเนี่ย สังคมมันก็ตามค่ะ สังคมเป็นปัจจัยภายนอก สุดท้ายมันก็ต้องเริ่มจากสถาบันครอบครัว ถ้าในครอบครัวมีบุคคลตัวอย่างที่แต่ก่อนนี้เขาเคยดีมีนะ แต่เดี๋ยวนี้เขาถึงกลับมาเขาเป็นคนดีไม่ดื่ม ไม่ทำร้าย เป็นคนดีเยอะขึ้น ก็สามารถเป็นต้นแบบได้...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, ลำพูน)

นอกจากการให้ความรู้ การปลูกฝังค่านิยมเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง ความเสมอภาคทางเพศให้กับสมาชิกในครอบครัวแล้ว สมาชิกในครอบครัวต้องเรียนรู้ที่จะขอโทษและให้อภัยซึ่งกันและกันหากมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้กระทำความรุนแรงกับอีกฝ่ายหนึ่ง หากสมาชิกในครอบครัวต่างก็ปฏิบัติในลักษณะนี้ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวก็อาจลดน้อยลง ซึ่งเป็นวิธีการง่ายๆที่ครอบครัวส่วนใหญ่เลือกที่จะละเลย ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...สังคมของสถาบันครอบครัวเป็นสังคมที่เปราะบาง อย่างน้อยนี่ถ้าสมมติว่าครอบครัวไหนมี ปัญหาๆ หนึ่งที่ครอบครัวที่ต้องถือไว้เลยคือคำว่าขอโทษและให้อภัย เป็นอะไรที่ยิ่งใหญ่และสามารถแก้ปัญหาได้โดยไม่ต้องไปร้องขอกับบุคคลอื่น ในครอบครัวเรารู้แล้วว่าก็ต้องอยู่กับคนนี้เป็นหุ้นส่วนชีวิตกับคนๆนี้จนกว่าจะต้องล้มหลายตายจากกันไปต้องตระหนักว่าหนึ่งเข้าใจเขาด้วยว่าให้อภัย คนไหนที่ทำผิดก็ขอโทษ ตรงนี้อันนี้แหละมันก็จะลดไม่ต้องมีพิธี นึกว่าครั้งหนึ่งเราเคยรักกัน เราจะทะเลาะกันไปทำไม...”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, ลำพูน)

การออกฎระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงอย่างจริงจัง เป็นทางออกหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือที่อาจช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง เนื่องจากนโยบาย กฎระเบียบที่มีการบังคับใช้ที่ผ่านมามีความเข้มแข็ง ไม่มีบทลงโทษที่รุนแรง จน

บางครั้งทำให้เหยื่อซึ่งเป็นผู้หญิงไม่ได้รับความเป็นธรรม ขณะเดียวกันผู้ที่ก่อเหตุก็ไม่ได้รับบทลงโทษที่สมควรแก่เหตุ และบางครั้งก็ปรับเปลี่ยนไปตามนโยบายของผู้บริหาร

“...นโยบายที่สำคัญ คือให้ความรู้เขา แต่ไม่มีเกราะ จนกระทั่งความรุนแรงที่เกิดขึ้น ทุกวันมันก็เกิดจากกฎหมายก็ไม่เข้มแข็ง ไม่มีบทลงโทษที่รุนแรง แล้วก็ไม่มีลงมือปฏิบัติเชิงลึก ที่แท้จริง อย่างในระบบราชการที่สักพักหนึ่งก็มีการย้ายไปทำงานที่อื่น..”

(หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง, เชียงใหม่)

ปฏิสัมพันธ์ของการตีแอลลกอฮอลล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะที่กล่าวไปข้างต้น อาจกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ปฏิสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้ตีแอลลกอฮอลล์ใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคภาคเหนือมีสาเหตุ/ปัจจัยที่เกิดขึ้นจาก บทบาททางเพศ ปริมาณการตีแอลลกอฮอลล์เกินปริมาณ การใช้สารเสพติดร่วมกับการตีแอลลกอฮอลล์ ค่านิยมทางสังคม ความเชื่อเรื่องการบริโภคแอลกอฮอล์ ความรุนแรงเป็นเรื่องภายในครอบครัว การได้รับทราบและพบเห็นการตีแอลลกอฮอลล์มาตั้งแต่วัยเยาว์ มุมมองและความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากแอลกอฮอล์ ปัญหาเศรษฐกิจ/รายได้ ปัญหาการสื่อสารภายในครอบครัว ทศนคติ/ลักษณะของความเป็นผู้หญิง การเสพข่าวสาร การยอมรับต่อการใช้ความรุนแรงและการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนรุ่นใหม่ ในส่วนการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือ สามารถปฏิบัติได้ด้วยการสร้างความคาดหวังทางสังคมในการทำความเข้าใจเรื่องเพศภาวะ การกระตุ้นให้สังคมตระหนักเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศและการไม่ใช้ความรุนแรง และการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการบริโภคแอลกอฮอล์อย่างรับผิดชอบ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในส่วนเอกสารที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีบางประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา และบางประเด็นที่มีความแตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สรุปปฏิสัมพันธ์ของการดื่มแอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประเด็น	การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	การทบทวนวรรณกรรม
ปฏิสัมพันธ์ของการดื่มแอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ	1) บทบาททางเพศที่ไม่เท่าเทียมกัน	✓
	2) ลักษณะการดื่มที่ทำให้ไปสู่การใช้ความรุนแรง ที่เกิดจากปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์เกินปริมาณและการใช้สารเสพติดร่วมกับการดื่มแอลกอฮอล์	✓
	3) ค่านิยมทางสังคม	✓
	4) ความเชื่อเรื่องการดื่มแอลกอฮอล์	✓
	5) ความรุนแรงเป็นเรื่องภายในครอบครัว	✓
	6) การได้รับทราบและพบเห็นการดื่มแอลกอฮอล์มาตั้งแต่วัยเยาว์	✓
	7) มุมมองและความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากแอลกอฮอล์	✓
	8) เศรษฐกิจ/รายได้	✓
	9) การสื่อสารภายในครอบครัว	✓
	10) ทักษะคิด/ลักษณะของความเป็นผู้หญิง	✗
	11) การเสพข่าวสาร	✓
	12) การยอมรับต่อการใช้ความรุนแรง	✓
	13) การท่องเที่ยวและการเป็นเจ้าของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีอายุน้อย	✗
	14) การดื่มแอลกอฮอล์สามารถดื่มได้ทุกเพศ	✗

4.3 ข้อเสนอเชิงนโยบายในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ

จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ ในการวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อที่จะนำไปสู่การวางแผนการปฏิบัติในเรื่องของการควบคุมพฤติกรรมการใช้และการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยเฉพาะประเด็นความรุนแรงที่มาจากกรณีการตีแม่แอลกอฮอล์ แบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

4.3.1ระดับปฐมภูมิ เป็นข้อเสนอเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ด้วยการลดปัจจัยเสี่ยงที่จะเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงหลังจากการตีแม่แอลกอฮอล์ โดยมีข้อเสนอ ดังนี้

1.ระดับบุคคลและครอบครัว

1) การเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น หรือบุคคลอื่น แม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นคนในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือด หรือเครือญาติในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

2) การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง ความรุนแรงต่อผู้อื่น ความรุนแรงในครอบครัวว่าเป็นสิ่งไม่เหมาะสมและไม่สมควรปฏิบัติต่อผู้อื่น ซึ่งในการให้ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงนั้นสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่ระดับครอบครัว ในการให้คำแนะนำ อบรม สั่งสอนให้กับสมาชิกในครอบครัว เช่น ความรุนแรงที่ได้รับชมผ่านสื่อต่าง ๆ ตลอดจนการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงให้กับสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

3) การปรับ หรือลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้ชาย หรือผู้หญิง ที่มีส่วนให้เกิดการใช้ความรุนแรงภายหลังการตีแม่แอลกอฮอล์ เนื่องจากเมื่อตีแม่แอลกอฮอล์เข้าไปแล้วผู้ตีมีส่วนใหญ่จะมีความสามารถควบคุมร่างกายและอารมณ์ลดลง และหากได้รับการกระตุ้นจากการแสดงพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การดูค่า การต่อว่า บ่น หรือการแสดงสีหน้า อาจก่อให้เกิดความไม่พอใจ ยั่วอารมณ์และอาจนำไปสู่การใช้ความรุนแรงได้ ซึ่งผู้ที่มีคูสมรสที่มีการตีแม่แอลกอฮอล์อาจต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดปัญหาการใช้ความรุนแรง เช่น การนั่ง การสังเกตพฤติกรรมของตนเอง หรือการหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่นำไปสู่ความรุนแรง เป็นต้น

2.ระดับสังคม

1) การเปลี่ยนแปลงทัศนคติการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคล หรือเรื่องภายในครอบครัวให้กลายเป็นเรื่องที่เป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งสังคมในความหมายที่กล่าวนี้อาจเป็นหมู่บ้าน ชุมชน หรือท้องถิ่นที่ร่วมอยู่อาศัย ต้องรับผิดชอบต่อเหตุของความรุนแรงที่เกิดขึ้นร่วมกัน การดำเนินการอาจต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติเมื่อบุคคล

พบเห็นการใช้ความรุนแรง ความรุนแรงในครอบครัว หรือการกำหนดเป็นมาตรการของชุมชนสำหรับใช้เป็นแนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์การใช้ความรุนแรง เช่น กล้าที่จะแจ้งเหตุให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เมื่อพบเห็นเหตุการณ์การใช้ความรุนแรง การเป็นพยาน เป็นตัวกลางในการช่วยไกล่เกลี่ย เป็นต้น

2) การให้ความรู้เกี่ยวกับโทษ พิษภัยของการตีแม่แอลกอฮอล์ และการกระทำที่ผิดกฎหมายเมื่อตีแม่แอลกอฮอล์ เพื่อก่อให้เกิดความตระหนักรู้ว่าการตีแม่แอลกอฮอล์มีผลทางลบต่อตนเอง ต่อผู้อื่นอย่างไร ในการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษ พิษภัยของการตีแม่แอลกอฮอล์ และการกระทำที่ผิดกฎหมายเมื่อตีแม่แอลกอฮอล์สามารถดำเนินการได้หลายช่องทาง เช่น การประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในชุมชนได้รับทราบ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย การสร้างค่านิยมเกี่ยวกับสุขภาพ วาทกรรมเกี่ยวกับการตีแม่ หรือการจัดกิจกรรมที่ลดการตีแม่แอลกอฮอล์ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงโทษ พิษภัยของการตีแม่แอลกอฮอล์ และการกระทำที่ผิดกฎหมายเมื่อตีแม่แอลกอฮอล์

4.3.2 ระดับยุติภูมิ เป็นข้อเสนอเพื่อดำเนินการป้องกันไม่ให้ผู้ที่มีการใช้ความรุนแรงจากการตีแม่แอลกอฮอล์ใช้ความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น และควบคุมพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง มีข้อเสนอดังนี้

1.ระดับบุคคลและครอบครัว

1) การลดการเข้าถึงการตีแม่แอลกอฮอล์และสิ่งกระตุ้น เพื่อกำจัดการเข้าถึงเครื่องตีแม่แอลกอฮอล์ตลอดจนสารเสพติดที่เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเปิดพื้นที่ความรู้ให้ผู้ที่ตีแม่แอลกอฮอล์และสมาชิกในครอบครัวได้รับทราบถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องตีแม่แอลกอฮอล์ที่เกิดขึ้นเป็นรายเดือนหรือรายสัปดาห์เพื่อให้เกิดความตระหนักเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันสมาชิกในครอบครัวก็มีส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้ผู้ที่ต้องการลด ละ เลิกตีแม่แอลกอฮอล์ รวมทั้งสิ่งกระตุ้นได้รับการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล เป็นต้น

2) เน้นการสื่อสารในทางบวก ลดการสื่อสารในทางลบ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการตีแม่แอลกอฮอล์ในครอบครัว หรือคู่สมรส เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีการตีแม่แอลกอฮอล์จนไม่สามารถควบคุมอารมณ์ สติสัมปชัญญะได้ การสนทนาของทั้งสองฝ่ายเริ่มมีแนวโน้มจะพูดคุยกันด้วยวาจาในทางลบมากขึ้นและอาจนำไปสู่การใช้ความรุนแรง ดังนั้นสมาชิกในครอบครัว หรือคู่สมรสควรมีการพูดคุยสื่อสารกันในทางบวกทั้งก่อนหน้า หรือหลังจากที่ตีแม่แอลกอฮอล์

2.ระดับสังคม

1) การสร้างค่านิยมการตีแม่แอลกอฮอล์อย่างรับผิดชอบ ด้วยการตีแม่แอลกอฮอล์ที่ผู้ตีแม่สามารถรับรู้ข้อจำกัดในการตีแม่ และการตีแม่ที่เกิดขึ้นนั้นไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นไม่ได้จำกัดเพียงแคความรุนแรงต่อผู้หญิงเท่านั้น อาจเป็นความรุนแรงในลักษณะอื่น เช่น ความรุนแรงต่อผู้ให้รถใช้ถนน ความรุนแรงต่อสุขภาพร่างกายของผู้ที่ตีแม่เอง หรือความรุนแรงต่อชีวิตและ

ทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นต้น การสร้างค่านิยมการตีมีแอลกอฮอล์อย่างรับผิดชอบจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในกลุ่มนักดื่ม

2) การให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรงอย่างทันทีทันใด ผู้ที่ได้รับความรุนแรงควรได้รับการช่วยเหลืออย่างทันทีทันใด เนื่องจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงนั้นมีความรุนแรงหลายลักษณะ บางกรณีความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นอาจถึงขั้นเสียชีวิต หากไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทันทีทันใดก็อาจนำไปสู่การเสียชีวิต หรือประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดได้ อย่างไรก็ตามในการช่วยเหลือผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น สมาชิกในครอบครัว เครือญาติ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครภายในชุมชน ตลอดจนทีมสหวิชาชีพที่ประกอบไปด้วย แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ในการให้การช่วยเหลือและเยียวยาผู้ที่ถูกกระทำ ความรุนแรง

3) การสร้างความตระหนักร่วมกันของคนในสังคมเกี่ยวกับเรื่องของความรุนแรงผ่านการทำงานของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น สถาบันครอบครัว อบรม สัมนาสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตร เช่น ไม่ตีมีแอลกอฮอล์ในบ้าน ไม่ใช้บุตรไปซื้อแอลกอฮอล์ หรือไม่แสดงพฤติกรรมที่กระทำ ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัว สถาบันการศึกษา ควรปลูกฝังให้การอบรม สัมนาเกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงที่เกิดจากการตีมีแอลกอฮอล์ โทษพิษภัยของการตีมีแอลกอฮอล์ ความเสมอภาคทางเพศ สถาบันเศรษฐกิจ การกำหนดอัตราภาษีเกี่ยวกับเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ การประเมินความเสี่ยงเกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการตีมีแอลกอฮอล์ และสถาบันสื่อมวลชน การนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการกระตุ้นให้เกิดความสำนึกเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง การเลือกนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรง หรือการกำกับติดตามการรายงาน (Review) เกี่ยวกับสถานที่จำหน่ายเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ หรือการนำเสนอเครื่องหมายการค้าที่เกี่ยวข้องกับเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ เป็นต้น

4.3.3 ระดับตติยภูมิ เป็นข้อเสนอเพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง การกลับไปกระทำ ความรุนแรงซ้ำ และช่วยให้สังคมมีความตระหนักและตื่นตัว ความรุนแรงในผู้หญิงเพิ่มขึ้น ตลอดจนเป็นแนวทางในการป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงอย่างยั่งยืน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การเปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยกระทำ ความรุนแรง หรือเคยใช้ความรุนแรงในผู้หญิงที่มีสาเหตุมาจากการตีมีแอลกอฮอล์ได้มีโอกาสมาบอกเล่าเรื่องราวของตนเองให้กับสังคมได้รับฟัง เนื่องจากวิธีการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรงที่ผ่านมาผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจะได้รับการช่วยเหลือและการเยียวยาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันผู้ที่กระทำ ความรุนแรงส่วนมากเป็นผู้ชายจะถูกดำเนินการตามกฎหมายและไม่ได้มีโอกาสในการบอกเล่าสาเหตุ เรื่องราวที่เป็นเหตุให้

กระทำความรุนแรง ขณะเดียวกันครอบครัวและชุมชนควรเปิดใจกับผู้ที่เคยกระทำผิดควบคู่กันไป ด้วย

2) การปรับเปลี่ยนค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับบทบาททางเพศที่ไม่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นผู้มีอำนาจเหนือกว่า การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในพื้นที่ภาคเหนือส่วนยังมีบางส่วนที่เชื่อว่าบทบาททางเพศมีส่วนที่ทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนือกว่า โดยเฉพาะผู้ชายที่เป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง เนื่องจากผู้ชายต้องเป็นผู้ที่หารายได้เลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว เป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งผู้ชายสามารถดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างเปิดเผยมากกว่าผู้หญิง ขณะที่ผู้หญิงเป็นผู้ที่ต้องทำหน้าที่ดูแลผู้ชายที่เป็นสามี เชื้อฟังกำสั่ง และหากผู้หญิงดื่มแอลกอฮอล์ถือว่าไม่เหมาะสม เป็นต้น อย่างไรก็ตามค่านิยมเหล่านี้เริ่มลดความสำคัญลงในช่วง 10-15 ปีที่ผ่านมาในสังคมภาคเหนือจากการที่ผู้หญิงเริ่มได้รับการศึกษา มีบทบาททางสังคมที่เพิ่มมากขึ้น สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้ ทำให้บทบาททางเพศของผู้หญิงเริ่มทัดเทียมกับผู้ชายรวมทั้งการดื่มแอลกอฮอล์ ขณะที่ปัญหาเรื่องความรุนแรงทางเพศมีมาจากหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่ใช่เฉพาะแต่บทบาททางเพศเท่านั้น ยังมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ/รายได้ ความเชื่อเรื่องของการดื่มแอลกอฮอล์ ค่านิยมทางสังคม การยอมรับการใช้ความรุนแรง ที่มีผลต่อการหันไปดื่มแอลกอฮอล์และนำไปสู่การใช้ความรุนแรง ฉะนั้นการป้องกันและการแก้ปัญหาควรมีการป้องกันในแต่ละสาเหตุที่เกิดขึ้นและไม่เหมารวม

3) การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศ ความรุนแรงจากการดื่มแอลกอฮอล์นั้นไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตามไม่สมควรที่จะได้รับและถูกกระทำความรุนแรง ดังนั้นการเร่งสร้างให้คนในสังคมเข้าใจและตระหนักถึงความเท่าเทียมทางเพศเป็นสิ่งที่จะช่วยให้บุคคลได้ตระหนักถึงการกระทำที่ตนเองจะกระทำต่อผู้อื่น ในการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศสามารถปฏิบัติได้ตั้งแต่ในระดับครอบครัวจนกระทั่งถึงระดับสังคม เช่น การสร้างกติกาภายในครอบครัวเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเท่าเทียม ไม่แบ่งแยกว่าหน้าไหนหน้าที่หนึ่งเป็นของผู้ชายหรือผู้หญิง การให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน ข้อกฎหมายเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศ เป็นต้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

เนื้อหาในบทนี้เป็นส่วนของการสรุปและอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีเอกสารที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยมาช่วยในการอภิปรายผล โดยมีรายละเอียดของเนื้อหา ดังนี้

5.1 บทสรุป

5.1.1 ปฏิสัมพันธ์ของการตีความแอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง จากการทบทวนเอกสาร รายงานการวิจัย บทความวิจัย บทความวิชาการ

ปฏิสัมพันธ์ของการตีความแอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ จากการทบทวนเอกสาร รายงานการวิจัย บทความวิจัย บทความวิชาการที่ได้สืบค้นในฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยสืบค้นข้อมูลตั้งแต่ปี 2555- 2565 จากคำสำคัญ ได้แก่ ความรุนแรงต่อผู้หญิง การตีความแอลกอฮอล์ ความสัมพันธ์ของการตีความสุรากับผลกระทบ พบว่ามีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 33 เรื่อง ที่กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ของการตีความแอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง สามารถสรุปได้ดังนี้

1.สาเหตุที่การตีความแอลกอฮอล์ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยด้านชีวภาพ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลที่เกิดขึ้นกับผู้ดื่มแอลกอฮอล์ การตีความแอลกอฮอล์มีผลกระทบต่อผู้ที่ดื่มโดยตรง ปริมาณของการดื่มมีความสัมพันธ์กับการควบคุมร่างกาย อารมณ์ การแสดงออกของผู้ที่ดื่ม ผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์เกิดปริมาณมีโอกาสให้แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ขาดความยับยั้งชั่งใจในการใช้ความรุนแรง เนื่องจากกลไกทางระบบประสาทของผู้ดื่มแอลกอฮอล์จะสูญเสียไปเมื่อแอลกอฮอล์เข้าสู่กระแสเลือด ไม่สามารถควบคุมการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ รวมไปถึงมีระดับการรับรู้ การเคลื่อนไหวที่ลดลง

1.2 ปัจจัยด้านจิตใจและสังคมที่ทำให้ผู้ดื่มแอลกอฮอล์ก่อความรุนแรง ปัจจัยนี้มีทั้งส่วนที่เป็นตัวบุคคลและโครงสร้างที่กระตุ้นให้บุคคลหันมาดื่มแอลกอฮอล์จนนำไปสู่การใช้ความรุนแรง แบ่งเป็นปัจจัยย่อย 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย การเป็นผู้ชอบใช้ความรุนแรง มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้อื่น หรือรู้สึกไม่เป็นมิตร และมองว่าการตีความแอลกอฮอล์เป็นสิ่งที่ช่วยให้พ้นจากความทุกข์ จึงเลือกที่จะดื่มแอลกอฮอล์ ถัดมาเป็นปัจจัยครอบครัว ประกอบด้วย การเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ในครอบครัว เช่น ครอบครัวที่มีการตีความแอลกอฮอล์จนนำไปสู่

พฤติกรรมการใช้ความรุนแรง สมรสที่มีระยะการครองคู่ที่ยาวนาน และการสื่อสารในทางลบภายในครอบครัว และปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยอยู่ในระดับโครงสร้าง

1.3 ปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อม ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยที่อยู่ในระดับโครงสร้าง ประกอบด้วย การยอมรับการใช้ความรุนแรง โดยมีสถาบันทางสังคมผลิตและผลิตสร้าง ความรุนแรงอยู่เสมอ เช่น สื่อโฆษณา ภาพยนตร์ โซเชียลมีเดียช่องทางต่างๆ มีส่วนสร้างการรับรู้ให้กับคนในสังคมและก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ถัดมาเป็นค่านิยมทางสังคมและค่านิยมทางเพศที่ยังคงมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมการตีแม่แอลกอฮอล์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมทางเพศที่เปิดโอกาสให้กับผู้ชายได้มีการเข้าถึงแอลกอฮอล์และแสดงอำนาจได้มากกว่าผู้หญิง เช่น การตีแม่แอลกอฮอล์ของผู้ชายเป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้ ส่วนผู้หญิงเป็นเรื่องที่ไม่สมควรปฏิบัติ เป็นต้น

2.ผลกระทบกับการตีแม่แอลกอฮอล์กับความรุนแรงต่อผู้หญิง

การตีแม่แอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์ต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นในผู้หญิง และความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นมีหลายลักษณะ เช่น ความรุนแรงทางร่างกายที่เกิดจากการทุบตี เตาะตอ่ย ทำร้ายร่างกาย การใช้อาวุธ ความรุนแรงทางด้านจิตใจจากการต่อว่า การบังคับให้กระทำในสิ่งที่ไม่ยินยอม การพุดจาโดยไม่ให้เกียรติ เป็นต้น ขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นในสังคม เช่น ความไม่ปลอดภัยในชุมชน การคุกคามผู้อื่น เป็นต้น ทั้งนี้สาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการตีแม่แอลกอฮอล์และนำมาสู่การใช้ความรุนแรงมีสาเหตุและปัจจัยที่สอดคล้องกับผลการสรุปในข้อที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการตีแม่แอลกอฮอล์นำไปสู่การใช้ความรุนแรงซึ่งไม่เพียงแต่บุคคลในครอบครัวเท่านั้น แต่มีโอกาที่จะส่งต่อความรุนแรงนั้นไปยังผู้อื่นได้อีกด้วย

3.การควบคุมพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ มีทั้งมาตรการดำเนินการที่อยู่ในรูปตัวบทกฎหมาย กฎระเบียบ แนวปฏิบัติ ที่อยู่ระดับโครงสร้างและระดับการปฏิบัติของตัวบุคคล ประกอบด้วย การลดการเข้าถึงแอลกอฮอล์ การสร้างความตระหนักและการใช้สื่อรณรงค์ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงผ่านการทำงานของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม การใช้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางเพศ (Gender transformative) การปรับเปลี่ยนค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมบางอย่างที่หนุนเสริมให้เกิดปัญหาความรุนแรงทางเพศ และการออกกฎหมายและการออกแบบมาตรการเพื่อป้องกันความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่น

5.1.2 ปฏิสัมพันธ์ของการตีแม่แอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐที่ให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรง หน่วยงานช่วยเหลือผู้หญิง และเครือข่ายองค์กรงดเหล้า ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย

จังหวัดลำพูน และจังหวัดน่าน มีสาเหตุหรือปัจจัยที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการตีมีแอลกอฮอล์ ดังนี้

1. บทบาททางเพศที่ไม่เท่าเทียมกัน บทบาททางเพศเชื่อมโยงกับบริบทของสังคม ในภาคเหนือที่ยังคงให้ความสำคัญกับบทบาททางเพศที่เป็นผู้ชายที่มีบทบาททางสังคม เช่น ผู้นำทางสังคม ผู้นำชุมชน ผู้นำครอบครัวที่ต้องหารายได้เพื่อนำมาดูแลครอบครัว เป็นต้น การเข้าถึงพื้นที่ทางสังคมที่กล่าวถึงนี้ทำให้ผู้ชายเข้าถึงการตีมีแอลกอฮอล์ได้ง่ายกว่าผู้หญิง อย่างไรก็ตามบทบาทเพศในพื้นที่ภาคเหนือระหว่างผู้ชายและผู้หญิงเริ่มคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นจากการที่ผู้หญิงเริ่มได้รับการศึกษาและทำงานนอกบ้านสามารถหารายได้มาเลี้ยงดูตนเองและสมาชิกในครอบครัวและเข้ามามีบทบาททางสังคมเพิ่มขึ้น

2. ลักษณะการตีมีที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรง แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย การตีมีแอลกอฮอล์เกินปริมาณ โดยมีลักษณะการตีมีที่แตกต่างกันไป เช่น การตีมีเข้าสังคม การตีมีเพื่อเป็นเกียรติแก่เจ้าภาพ การตีมีเพื่อเป็นมารยาท และการตั้งใจตีมี เป็นต้น การตีมีที่ไม่จำกัดปริมาณนั้นทำให้ผู้ตีมีไม่สามารถควบคุมตนเอง สติ และอารมณ์ของตนเอง รวมทั้งการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวที่หึงต่อคนในครอบครัวและผู้อื่น และการใช้สารเสพติดร่วมกับการตีมีแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้ตีมีและใช้สารเสพติดร่วมด้วยมีแนวโน้มที่จะกระทำความรุนแรงเพิ่มขึ้น

3. ค่านิยมทางสังคมชายเป็นใหญ่ การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือโดยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ชนบทที่ยังคงให้ความสำคัญกับบทบาทของหัวหน้าครอบครัวที่เป็นผู้ชาย ซึ่งมีบทบาทในการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายภายในบ้าน การให้การศึกษา ซึ่งทำให้รู้สึกว่าคุณผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง และสามารถใช้อำนาจหน้าที่นั้นในการจัดกระทำกับสมาชิกในครอบครัว เช่น การใช้กำลัง หรือกระทำความรุนแรงกับผู้หญิง และค่านิยมเหล่านี้ยังคงส่งผ่านตั้งแต่ในระดับครอบครัวและสังคม

4. ความเชื่อเรื่องของการบริโภคแอลกอฮอล์ ผู้ที่ตีมีแอลกอฮอล์มีความเชื่อว่าแอลกอฮอล์ช่วยให้เลือดลมสูบฉีดดี ทำให้ร่างกายกระชุ่มกระชวย ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงานหรือภาระที่ต้องรับผิดชอบ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป

5. ความรุนแรงเป็นเรื่องภายในครอบครัว การตีมีแอลกอฮอล์นำไปสู่การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ผู้หญิงที่ประสบกับการใช้ความรุนแรงส่วนหนึ่งไม่กล้าที่จะบอกเล่าเรื่องภายในครอบครัวของตนเองโดยเฉพาะความรุนแรงที่ต้องประสบพบเจอ ขณะเดียวกันคนในชุมชนหรือสังคมยังมองว่าความรุนแรงเป็นเรื่องคนคนภายในครอบครัวซึ่งไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง

6. การได้รับทราบและพบเห็นการตีมีแอลกอฮอล์มาตั้งแต่วัยเยาว์ ภาพของการตีมีแอลกอฮอล์ที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในชุมชน หรือภายในครอบครัว รวมไปถึงสภาพแวดล้อมอย่างสื่อ โฆษณาที่นำเสนอผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับแอลกอฮอล์ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และการใช้ความรุนแรง

หลังจากการดื่มแอลกอฮอล์ เด็ก เยาวชน หรือสมาชิกในครอบครัวอาจเกิดการซึมซับและเห็นว่าการดื่มหรือการแสดงออกที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องทั่วไปและสามารถทำได้

7. มุมมองและความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากแอลกอฮอล์ มุมมองหนึ่งกล่าวถึงว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อผู้หญิงนั้นมาจากการดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งแอลกอฮอล์เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้กระทำ ความรุนแรงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกไป ขณะเดียวกันการที่ผู้ที่กระทำ ความรุนแรงเลือกใช้การดื่มแอลกอฮอล์แล้วกระทำ ความรุนแรงนั้น ผู้ที่ดื่มอาจมีสาเหตุที่จะต้องดื่ม เช่น ปัญหาเรื่องของเศรษฐกิจ การใช้จ่ายเสพติด ความหึงหวง เป็นต้น

8. เศรษฐกิจ/รายได้ ความไม่เพียงพอของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น การไม่มีงานทำ ราคาพืชผลทางการเกษตรไม่ดี หนี้สิน หรือความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับการใช้เงิน มีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์เพราะเชื่อว่าเป็นทางออกของปัญหา ในทางกลับกันกับก่อให้เกิดปัญหาที่เพิ่มมากขึ้น เช่น การทะเลาะเบาะแว้งกับคนในครอบครัว การใช้ความรุนแรงต่อภรรยา การทำร้ายผู้อื่น เป็นต้น

9. การสื่อสารภายในครอบครัว การสื่อสารในครอบครัวมีทั้งการสื่อสารทางบวกและทางลบ ก่อนหน้าที่จะดื่มแอลกอฮอล์ ขณะเดียวกันเมื่อดื่มแอลกอฮอล์การสื่อสารที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะสื่อสารกันทางลบและอาจนำไปสู่การใช้ความรุนแรง เนื่องมาจากผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์ไม่สามารถควบคุมสติ อารมณ์ และขาดความยับยั้งชั่งใจ

10. ทศนคติ/ลักษณะของความเป็นผู้หญิง บุคลิกภาพลักษณะของความเป็นผู้หญิงที่มีนิสัยจู้จี้ จุกจิก บ่นด่า ต่อว่าสามีหลังจากที่ดื่มแอลกอฮอล์มีส่วนที่ทำให้สามี หรือผู้ชายกระทำ ความรุนแรง

11. การเสพข่าวสาร เนื้อหาข่าวที่นำเสนอผ่านสื่อสาธารณะ สื่อโซเชียลมีเดีย มีส่วนในการสนับสนุน หรือส่งเสริมให้ผู้ที่มีเสพมีพฤติกรรมเลียนแบบว่าจะเป็นการดื่มแอลกอฮอล์ หรือการกระทำ ความรุนแรง

12. การยอมรับต่อการใช้ความรุนแรง ผู้หญิงยินยอมที่จะยอมรับความรุนแรงเมื่อถูกผู้ชาย หรือสามีตนเองเป็นผู้กระทำหลังจากดื่มแอลกอฮอล์ โดยให้เหตุผลของการยอมรับความรุนแรงว่าเป็นเพราะฤทธิ์ของสุรา/แอลกอฮอล์ที่ทำให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีออกมา หรือกระทำ ความรุนแรงและอีกเหตุผลหนึ่งคือความรัก ความห่วงใยที่ยังคงมีต่อผู้กระทำ ความรุนแรง โดยเฉพาะในคู่สมรสที่มีการครองคู่ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

13. การท่องเที่ยวและการเป็นเจ้าของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีอายุน้อย การเป็นเมืองท่องเที่ยวได้เปิดโอกาสให้มีการเข้าถึงการดื่มแอลกอฮอล์มากยิ่งขึ้น จากการศึกษาที่มีสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีจำนวนมาก ขณะเดียวกันคนในพื้นที่บางส่วนโดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่มีความต้องการเป็นเจ้าของกิจการร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์ที่ได้จากการเข้าไปสัมผัสและใช้บริการร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผับ บาร์

ในช่วงของการเป็นนักศึกษา และการมีร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ผนวกกับผู้จำหน่ายแอลกอฮอล์ที่เป็นเจ้าของกิจการมีอายุยังน้อยอาจส่งผลให้ผู้ที่ต้องการดื่มหาซื้อได้อย่างสะดวก

14. การดื่มแอลกอฮอล์สามารถดื่มได้ทุกเพศ การดื่มแอลกอฮอล์ทุกเพศสามารถเข้าถึงและดื่มได้เท่ากัน ซึ่งเมื่อก่อนการดื่มแอลกอฮอล์ส่วนมากจะอยู่ในกลุ่มของผู้ที่เป็นเพศชาย ขณะเดียวกันในสังคมปัจจุบันผู้หญิงก็หันมาดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มมากขึ้น และบริบทของการบริโภคแอลกอฮอล์เปลี่ยนไป สิ่งที่มาคือความสัมพันธ์เชิงอำนาจก็เปลี่ยนไปด้วย ทำให้อำนาจระหว่างผู้ชายและผู้หญิงมีโอกาสเท่ากัน ขณะเดียวกันก็อาจนำไปสู่การใช้ความรุนแรงที่ต่างฝ่ายต่างใช้ความรุนแรงแก่กันที่เกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์

5.1.3 ข้อเสนอเชิงนโยบายในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อที่จะนำไปสู่การวางแผนการปฏิบัติในเรื่องของการควบคุมพฤติกรรมการใช้และการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยเฉพาะประเด็นความรุนแรงที่มาจาก การดื่มแอลกอฮอล์ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับปฐมภูมิ เป็นข้อเสนอเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ด้วยการลดปัจจัยเสี่ยงที่จะเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงหลังจากการดื่มแอลกอฮอล์ ในระดับบุคคลและครอบครัว ได้แก่ การเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น หรือบุคคลอื่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง การปรับ หรือลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้ชาย หรือผู้หญิงในระดับสังคม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคล หรือเรื่องภายในครอบครัวให้กลายเป็นเรื่องที่ทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคม การให้ความรู้เกี่ยวกับโทษ พิษภัยของการดื่มแอลกอฮอล์ และการกระทำที่ผิดกฎหมายเมื่อดื่มแอลกอฮอล์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับทุติยภูมิ เป็นข้อเสนอเพื่อดำเนินการป้องกันไม่ให้ผู้ที่มีการใช้ความรุนแรงจากการดื่มแอลกอฮอล์ใช้ความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น และควบคุมพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง ในระดับบุคคลและครอบครัว ได้แก่ การลดการเข้าถึงการดื่มแอลกอฮอล์และสิ่งกระตุ้น เพื่อจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตลอดจนสารเสพติดที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และเน้นการสื่อสารในทางบวก ลดการสื่อสารในทางลบ ในระดับสังคม ได้แก่ การสร้างค่านิยมการดื่มแอลกอฮอล์อย่างรับผิดชอบ การให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรงอย่างทันท่วงที และการ

สร้างความตระหนักร่วมกันของคนในสังคมเกี่ยวกับเรื่องของความรุนแรง ผ่านการทำงานของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม

ระดับตติยภูมิ เป็นข้อเสนอเพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง การกลับไปกระทำความรุนแรงซ้ำ และช่วยให้สังคมมีความตระหนักและตื่นตัวความรุนแรงในผู้หญิงเพิ่มขึ้น ตลอดจนเป็นแนวทางในการป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงอย่างยั่งยืน ได้แก่ การจัดเวทีเพื่อการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยกระทำความรุนแรง หรือเคยใช้ความรุนแรงในผู้หญิงที่มีสาเหตุมาจากการดื่มแอลกอฮอล์ได้มีโอกาสมาบอกเล่าเรื่องราวของตนเองให้กับสังคมได้รับฟัง การปรับเปลี่ยนค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับบทบาททางเพศที่ไม่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นผู้มีอำนาจเหนือกว่า และการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ปฏิสัมพันธ์ของการดื่มแอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า มีประเด็นร่วมและประเด็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของการดื่มแอลกอฮอล์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ โดยมีประเด็นร่วมที่คล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ ประกอบด้วยบทบาททางเพศที่ไม่เท่าเทียมกัน ลักษณะการดื่มที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรง (ปริมาณการดื่มและการใช้สารเสพติด) ค่านิยมทางสังคม ความเชื่อเรื่องการดื่มแอลกอฮอล์ ความรุนแรงเป็นเรื่องภายในครอบครัว การได้รับทราบและพบเห็นการดื่มแอลกอฮอล์มาตั้งแต่วัยเยาว์ มุมมองและความรุนแรงที่เกิดจากแอลกอฮอล์ เศรษฐกิจและรายได้ การสื่อสารภายในครอบครัว ทศนคติ/ลักษณะของความเป็นผู้หญิง การเสพข่าวสาร การยอมรับต่อการใช้ความรุนแรง ในส่วนประเด็นที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ การท่องเที่ยวและการเป็นเจ้าของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีอายุน้อย การดื่มแอลกอฮอล์สามารถดื่มได้ทุกเพศ โดยมีประเด็นที่สามารถอภิปรายกับเอกสารที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

ปฏิสัมพันธ์ของการดื่มแอลกอฮอล์กับการการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือ บทบาทที่ไม่เท่าเทียมทางเพศระหว่างผู้ชายและผู้หญิงยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ผู้ชายยังคงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง เนื่องจากสังคมในภาคเหนือโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบทยังคงให้อำนาจกับผู้ชายเป็นผู้รับผิดชอบความอยู่ดีมีสุขของสมาชิกในครอบครัวและชุมชน ผู้ชายมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้นำครอบครัว และผู้นำชุมชน ซึ่งต้องหารายได้มาเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว เป็นผู้มียอำนาจในการตัดสินใจ ขณะที่ผู้หญิงที่เป็นภรรยาที่ต้องทำตามคำสั่งของผู้ชายและครอบครัวแลความเรียบร้อยภายในบ้าน แสดงให้เห็นว่าบริบท หรือปัจจัยทางวัฒนธรรมของสังคม

ภาคเหนือมีส่วนในการกำหนดบทบาทให้กับผู้ชายและผู้หญิง ทำให้ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง หรือระบบที่เรียกว่าชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) ซึ่งระบบที่แสดงให้เห็นว่าผู้ชายมีอำนาจ เป็นเพศแห่งการควบคุม ขณะที่ผู้หญิงเป็นชนชั้นรอง อ่อนแอ และไร้ศักยภาพต้องพึ่งพาผู้ชาย (เพ็ญประภา ภัทรานุกรม, 2559) ขณะเดียวกันบริบททางสังคมก็มีกระบวนการเรียนรู้ขัดเกลาในเรื่องเพศให้กับสมาชิกในสังคม และกำหนดความหมายที่มีความเฉพาะในโครงสร้างทางสังคมทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่ยังคงยกย่องเพศใดเพศหนึ่งยังคงดำเนินต่อไป และในงานวิจัยของสุชาติ ทวีสิทธิ์ (2550) และกฤตยา อาชวนิจกุล (2558) ยังกล่าวถึง ศาสนาว่าเป็นส่วนหนึ่งในการปลูกฝังระบบชายเป็นใหญ่ ที่ผู้หญิงต้องมีบทบาทตามบรรทัดฐานที่สังคมกำหนด เช่น ความเรียบร้อย อ่อนแอ เป็นผู้ตามที่ดี เป็นเมียและแม่ที่ดี เป็นต้น และหากผู้หญิงมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากนี้ก็จะได้กลายเป็นผู้หญิงที่ไม่ดีและการตกเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรงทางเพศก็เป็นผลมาจากที่เธอไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม ด้วยเหตุนี้ปัญหาการใช้ความรุนแรงจึงยังคงเกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตี้มแอลกอฮอล์ ผู้ชายสามารถตี้มแอลกอฮอล์ได้อย่างเปิดเผย สังคมทั่วไปให้การยอมรับ ผิดกับผู้หญิงที่เมื่อตี้มแอลกอฮอล์ก็ต้องแอบตี้ม และมองว่าการตี้มแอลกอฮอล์ของผู้หญิงถือว่าการประพฤติที่ไม่เหมาะสม เป็นผู้หญิงไม่ควรตี้มเหล้า และหากเปรียบเทียบการตี้มแอลกอฮอล์ของผู้หญิงกับการขัดเกลาทางเพศก็จะเห็นว่าผู้ชายสามารถเรียนรู้และมีประสบการณ์ทางเพศได้อย่างอิสระ ผู้หญิงต้องรักษานวลสงวนตัว ไม่แสดงกิริยาที่ส่อไปในทางยั่วอารมณ์ทางเพศ และหากปฏิบัติเช่นนั้นก็จะถูกตีตราหรือมองว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี (สุขุมมา อรุณจิต, 2562) วิธีคิดและมุมมองต่อการตี้มแอลกอฮอล์ที่แยกระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงถูกหยั่งรากฝังลึกเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเกิดจากบรรทัดฐานทางสังคมที่มอบอำนาจและความเป็นใหญ่ให้แก่ผู้ชาย ผู้หญิง หรือเด็ก ถือเป็นเพียงสมบัติอย่างหนึ่งที่ผู้ชายกระทำอะไรก็ได้ (ปรีชา อุบโยคิน, 2538) ขณะที่ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการตี้มแอลกอฮอล์ยังเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับเพศสภาพและระบบการให้คุณค่าแก่ชายเป็นใหญ่ (สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560) ดังงานวิจัยของ Pitpitan et al.(2013a) พบว่า ในแอฟริกาใต้การตี้มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ผู้หญิงอาจเสี่ยงต่อการถูกทารุณกรรมทางร่างกายของคู่นอนที่ใกล้ชิดเป็นพิเศษและมีความเสี่ยงทางเพศสูงกว่าผู้ที่ที่ไม่ตี้มแอลกอฮอล์ และงานวิจัยของออร์ทัย วลีวงค์ (2020) พบว่า ความรุนแรงต่อผู้หญิงนั้นเป็นผลมาจากความเชื่อของสังคม ความเป็นใหญ่และบุคลิกภาพการควบคุมของเพศชายที่เชื่อว่าเพศชายยิ่งใหญ่กว่า สำคัญกว่า และแข็งแรงกว่าผู้หญิง และปัญหาการตี้มหนักของผู้ชายก็เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดปัญหาและมีความถี่ ความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น

แม้ว่าการตี้มแอลกอฮอล์ในทุกวันนี้ไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็สามารถตี้มได้อย่างเปิดเผย โดยเฉพาะการตี้มแอลกอฮอล์ของผู้หญิงที่เริ่มมีการตี้มมีเพิ่มมากขึ้น จากการที่ผู้หญิงในพื้นที่ภาคเหนือเริ่มก้าวเข้ามามีบทบาททางสังคม เช่น การเป็นผู้นำชุมชน การเป็นแกนนำกลุ่มสตรี การ

ทำงานเพื่อสังคม และผู้หญิงมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น การตีพิมพ์แอลกอฮอล์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มผู้หญิงอาจเป็นปฏิบัติการอย่างหนึ่งเพื่อสร้างความเท่าเทียมว่าด้วยเรื่องของการตีพิมพ์ ซึ่งในงานวิจัยของพุฒิพงศ์ นวกิจบำรุง (2559) กล่าวถึงการตีพิมพ์แอลกอฮอล์ หรือสุรา ถูกใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการปฏิบัติการของผู้หญิงที่พยายามแย่งชิงพื้นที่ที่ว่าการตีพิมพ์สุราเป็นพื้นที่ของผู้ชาย ผู้ชายได้รับอภิสิทธิ์ให้สามารถตีพิมพ์สุราได้ การตีพิมพ์สุราของผู้ชายเป็นเรื่องปกติธรรมดา และงานวิจัยของพูนสุข ชันธาโรจน์ (2559) พยายามชี้ให้เห็นเรื่องของการตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของผู้หญิงในฐานะปฏิบัติผ่านความเป็นแม่กับการตีพิมพ์แอลกอฮอล์ว่า การตีพิมพ์สุราเปรียบได้กับการเปิดพื้นที่แห่งความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในชีวิตของพวกเธอ แม้อันสังคมวัฒนธรรมจะมีการให้คุณค่า “ผู้หญิงที่ดี” “เมียหรือแม่ที่ดี” ว่าต้องไม่ดื่มสุรายาเมา ไม่แสดงกิริยาอาการที่ไม่สุภาพในที่สาธารณะ แต่การตีพิมพ์สุรานั้นไม่ใช่เรื่องเสียหายสำหรับผู้หญิง เมื่อผู้ชายดื่มสุราได้ผู้หญิงก็ย่อมดื่มได้เสมอกัน ไม่ควรมีการให้คุณค่าหรือบรรทัดฐานใด ๆ มาตัดสิน

การตีพิมพ์สุราของผู้หญิงเปรียบได้กับการแสดงออกในด้านความมั่นใจ ความเข้มแข็ง ความกล้าหาญ กล้าคิดกล้าแสดงออกได้อย่างเท่าเทียมกับผู้ชาย ซึ่งเป็นการแหกกฎ เพื่อเปิดพื้นที่ที่สังคมกำหนดให้เป็นพื้นที่ของผู้ชาย อาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของผู้หญิงที่เริ่มปรากฏมากขึ้นจากการที่ผู้หญิงมีการศึกษา มีอาชีพ มีรายได้ และก้าวเข้ามามีบทบาททางสังคมเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้หญิงได้ปลดโซ่ตรวนที่อยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายมาเป็นผู้กระทำการ (Agency) ตามที่ตนต้องการ ดังนั้นหากมีการส่งเสริมให้ผู้หญิงได้รับการศึกษา มีอาชีพและรายได้ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ก็อาจช่วยเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้หญิงซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ (Gender transformative approach) ซึ่งเป็นกรอบคิดในการกระตุ้นให้เกิดความตระหนักที่สำคัญในกลุ่มผู้ชายและผู้หญิงเกี่ยวกับบทบาททางเพศและบรรทัดฐาน ส่งเสริมตำแหน่งให้กับผู้หญิง ทำทลายการกระจายทรัพยากรและการแบ่งหน้าที่ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง และ/หรือความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้หญิงกับคนอื่น ๆ ในชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อก้าวข้ามการพัฒนาตนเองของผู้หญิงแต่ละคนไปสู่การเปลี่ยนแปลงพลวัตและโครงสร้างทางอำนาจที่ทำหน้าที่เสริมสร้างความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ (Rottach et al., 2009) เพื่อนำไปสู่ความเท่าเทียมทางเพศอย่างยั่งยืนคือ ทุกประเทศต้องยุติการกระทำที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้หญิง การใช้ความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ และการล่วงละเมิดทางเพศ ส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเพศหญิงให้มีสิทธิในการเลือกคู่ครองตามวัยที่เหมาะสม รวมทั้งมีสิทธิที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองและเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการมีบทบาททางการเมืองและการทำงานของเพศหญิงอย่างเท่าเทียม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตีพิมพ์แอลกอฮอล์ เป็นปัจจัยว่าด้วยคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งมีหลายปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น เป็นผู้ที่มินิสัยชอบใช้ความรุนแรง มีประวัติถูกกระทำความรุนแรง และมี

ปัญหาสุขภาพจิตหรือสุขภาพกาย (กรมควบคุมโรค, 2563; WHO, 2010) อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีการใช้ความรุนแรง การได้รับทราบและพบเห็นการตีแม่แอลกอฮอล์มาตั้งแต่วัยเยาว์ การได้รับการหล่อหลอม มาจากครอบครัว การเรียนรู้พฤติกรรมหรือถูกกระทำความรุนแรงในวัยเด็กทำให้ไม่สามารถจัดการความเครียดและปัญหาต่าง ๆ โดยไม่ใช้ความรุนแรง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) ปัจจัยเหล่านี้มีส่วนให้บุคคลเหล่านั้นมีพฤติกรรมใช้ความรุนแรงและมองเห็นว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องปกติ เนื่องจากเคยพบเห็นและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงมาก่อน ดังงานวิจัยของณัฐธิดา เลอพิไลเบิร์ต (2557) พบว่า ครอบครัวที่มีผู้ปกครองตีมีสุรามีโอกาสเกิดความรุนแรงในครอบครัว คิดเป็น 3.84 เท่า ของครอบครัวที่ไม่มีการตีและรายงานของสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2560) พบว่า ครอบครัวที่มีสมาชิกสูบบุหรี่ หรือตีมีสุรา มีโอกาสเกิดความรุนแรงมากกว่าครอบครัวที่ไม่มีการใช้สารเสพติดเหล่านี้ ผลจากการใช้สารเสพติดมีผลกับการเปลี่ยนแปลงอารมณ์และกระบวนการคิด จึงมีแนวโน้มเกิดความรุนแรงได้มากกว่า

ความรุนแรงเป็นเรื่องภายในครอบครัว ความรุนแรงที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์และนำมาสู่การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เป็นภรรยา เมื่อเกิดเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงเกิดขึ้นคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ยังคงเห็นว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว ไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว เพิกเฉยกับเหตุการณ์ที่เกิด หรือหากจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวก็ให้ผู้ที่มีความอำนาจในการจัดการ เช่น ผู้นำชุมชน ตำรวจ หรือหน่วยงานภาครัฐที่สามารถให้การช่วยเหลือได้ ส่วนหนึ่งหากเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นก็กลัวว่าบุคคลนั้นจะหันมาทำร้ายตนเอง หรือสมาชิกในครอบครัวของตนเอง และคิดว่าบุคคลที่กระทำความรุนแรงนั้นมีญาติพี่น้องที่จะเข้าไปช่วยเหลือได้ ซึ่งบางครั้งความคิดที่ว่าความรุนแรงเป็นเรื่องภายในครอบครัวอาจจะส่งผลกับผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรง หรือผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง อย่างไรก็ตาม การให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง ประเทศไทยมีกฎหมายและพระราชบัญญัติที่ออกมามีคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 เป็นต้น การมีทัศนคติต่อความรุนแรงในครอบครัวว่าเป็นปัญหาส่วนตัว และเป็นเรื่องธรรมดาเหมือนลื่นกับพื้น ทำให้ผู้กระทำความรุนแรงไม่สำนึกผิด และยังเป็นการทำลายระบบกลไกคุ้มครองทางสังคม เนื่องจากผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษใด ๆ ทำให้ความรุนแรงในครอบครัว หรืออาชญากรรมในครอบครัวเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข (สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)

ความเชื่อเรื่องการตีแม่แอลกอฮอล์ คนในพื้นที่ยังเชื่อว่าการตีแม่แอลกอฮอล์จะช่วยให้นอนหลับพักผ่อนดี คลายกล้ามเนื้อ เลือดสูบฉีดดี ช่วยให้คลายความรู้สึกวิตกกังวล ความเครียด ขณะเดียวกันการตีแม่แอลกอฮอล์เป็นช่วยกระชับความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน กลุ่มทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ การตี

แอลกอฮอล์มักมาพร้อมกับโอกาส หรือวาระพิเศษ และการดื่มปริมาณที่ไม่มากนัก หรือปานกลาง ช่วยเพิ่มบรรยากาศในการสนทนา ช่วยให้คู่สนทนามีส่วนร่วมในการพูดคุย รู้สึกผ่อนคลายมากขึ้น (Sudhinaraset, Wigglesworth and Takeuchi, 2016) การดื่มแอลกอฮอล์สามารถพบเห็นได้ทั่วไป เช่น การดื่มแอลกอฮอล์ของผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป หลังจากที่เสร็จจากงานก็มีการตั้งวงดื่มแอลกอฮอล์กับกลุ่มเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน หลังจากนั้นก็พักผ่อน รุ่งเช้าก็ตื่นไปทำงาน เป็นต้น ขณะเดียวกันแอลกอฮอล์ หรือสุรายังเป็นเครื่องประกอบในพิธีกรรมของคนในพื้นที่ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิตและพิธีกรรมอื่น ๆ เช่น ขึ้นบ้านใหม่ งานมงคลต่างๆ การเซ่นไหว้ผี เป็นต้น เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของอุเทน ลาพิงและคณะ (2562) ณัฐธิดา จุมปาและคณะ (2560) พบว่า การดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องปกติในชีวิต มิใช่เรื่องแปลกใหม่หรือแม้แต่งานบุญที่ถือเป็นปัจจัยด้านวัฒนธรรม/ประเพณี ที่เป็นงานบุคคลโดยส่วนใหญ่มีการดื่มแอลกอฮอล์ ในส่วนของพิธีกรรมมีการดื่มแอลกอฮอล์พอเป็นพิธีเท่านั้น ในทางกลับกันการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการดื่มแอลกอฮอล์ที่ผนวกกับความเชื่อนั้นมาจากปริมาณการดื่มที่มากเกินไปหรือไม่จำกัดปริมาณการดื่ม เช่น เคยดื่มสุราขวดครึ่งขวดเป็นประจำทุกวันเพื่อผ่อนคลายจากการทำงาน แต่กลับดื่มเป็น 2 ขวด เป็นต้น เมื่อปริมาณการดื่มที่มากเกินไปกว่าการดื่มปกติ ส่งผลให้ผู้ดื่มไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง ทำให้บุคคลขาดความยับยั้งชั่งใจ (Clark and Foy, 2000; Johnson, 2001; Miller, Wilsnack and Cunradi, 2000) จนนำไปสู่การก่อให้เกิดความรุนแรง หรือปัญหาสังคม เช่น ความรุนแรงในครอบครัวที่มีผู้ดื่มสุรา ก่อเหตุทะเลาะวิวาท เกิดอุบัติเหตุ อาชญากรรม (กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2558) เศรษฐกิจ การทำลายภูมิคุ้มกัน (The Standard, 2564) ขณะที่งานวิจัยของอังคณา ช่วยคำชู (2555) พบว่า ปัจจัยเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นปัจจัยที่พบมากที่สุดต่อการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ เช่นเดียวกับงานวิจัยของอัคริมา สุขดีและธัญญลักษณ์ บังชะภา (2565) พบว่า การดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลให้พฤติกรรมของผู้ดื่มมีความก้าวร้าวและขาดความยับยั้งชั่งใจในการใช้ความรุนแรงมากขึ้น

การดื่มแอลกอฮอล์ยังมีส่วนที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลอื่น ๆ รวมไปถึงบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดื่มกับผู้ที่ได้รับผลกระทบกรณีผู้ดื่มเป็นสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน เพื่อนร่วมงาน หรือคนแปลกหน้า ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับความรุนแรงในระดับเล็กน้อย ไม่ว่าจะเป็นการรู้สึกรำคาญใจ จนถึงผลกระทบที่รุนแรงมากอย่างการถูกทำร้ายเสียชีวิต นอกจากนั้นยังมีภาวะคุกคามชีวิตและความรุนแรง เช่น ทำร้ายร่างกาย และวาจา ทำลายข้าวของ เป็นต้น เป็นมิติความสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ ปัญหาการเงิน ผลกระทบด้านจิตใจ เป็นต้น และผลต่อชีวิตการทำงาน รวมถึงการใช้ชีวิตในชุมชน สังคมในเรื่องความปลอดภัยในชุมชน เป็นต้น ทำให้เด็กและคนในครอบครัวเป็นผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุด อีกทั้งยังมี

ความซับซ้อนของปัญหา เช่น การทำร้ายร่างกาย การคุกคามทางเพศ เป็นต้น (อรทัย วลีวงศ์ ทักษพล ธรรมรังสี และจินตนา จันทร์โคตรแก้ว ,2557)

เศรษฐกิจและรายได้ เรื่องเศรษฐกิจและรายได้เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลหันหน้ามาพึ่งการ ต้มแอลกอฮอล์ ผู้ที่มีสถานทางสังคมเศรษฐกิจที่ต่ำเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ดื่มแอลกอฮอล์และเกิด ปัญหาการใช้ความรุนแรงได้ง่ายกว่าผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจที่ดีกว่า เนื่องจากรายได้ที่มี จำกัด ความยากจน ไม่มีงานทำ ข้อจำกัดทางการศึกษา ขาดความยับยั้งชั่งใจหลังจากดื่มแอลกอฮอล์ และแสดงออกถึงการใช้ความรุนแรงได้ ขณะเดียวกันการใช้ความรุนแรงจากการดื่มแอลกอฮอล์ ส่วน หนึ่งมาจากการเข้าถึงได้ง่าย มีหลายระดับราคาให้เลือกซื้อ (อัคริมา สุขดีและธัญญลักษณ์ บังชะฎา, 2565; กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2558) ขณะที่งานวิจัยของ พูนสุข ชันธาโรจน์ (2559) พบว่า การดื่มแอลกอฮอล์ส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่มีการ เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การขยายตัวของความเป็นเมือง การไร้ที่ดินของผู้คนอันเป็นผลมา จากการพัฒนาของรัฐและนโยบายการส่งเสริมการค้าสุรา ทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจสุรา สภาวะ แรงกดดันที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์และความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะ ในกลุ่มผู้หญิงและเด็ก ขณะที่งานวิจัยของศิริปริยา ศิริสุนทรและธันสถา โรจนตระกูล (2565) ก็เน้น ย้ำในประเด็นเรื่องการดื่มแอลกอฮอล์ว่าเกิดจากปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของครัวเรือน ซึ่งอาจ ก่อให้เกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และบุคคลในครอบครัว เช่นเดียวกับรายงานรายงานผลการ สสำรวจระดับประเทศความรุนแรงในครอบครัวไทยต่อผู้หญิงและบุคคล สำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ (2560) พบว่า ครอบครัวที่มีรายได้ไม่เพียงพอ มีสัดส่วนการใช้ความรุนแรง มากกว่าครอบครัวที่มีรายได้พอใช้ เนื่องจากรายได้ที่ไม่เพียงพอก็บ่งชี้ว่าอาจนำไปสู่ภาวะเครียด และมีแนวโน้มการเกิดความรุนแรง

ผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์เชื่อว่าแอลกอฮอล์จะช่วยให้ความกังวลเรื่องรายได้ลดลง ซึ่งก่อนหน้านี้มี โฆษณาเกี่ยวกับการรณรงค์การงดเหล้าที่ว่าด้วย “จน เครียด กินเหล้า” เป็นตัวสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อ บุคคลประสบกับปัญหาการขาดรายได้ นำไปสู่ความเครียดและทางออกของการจัดการปัญหานั้น คือการดื่มเหล้า อย่างไรก็ตามปัญหาเรื่องเศรษฐกิจและรายดียังเชื่อมโยงกับเรื่องของบทบาททางเพศ และการใช้ความรุนแรง กล่าวคือบทบาทในการหารายได้เลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็น บทบาทของผู้ชายและมีอำนาจในการใช้จ่ายรวมถึงการใช้ความรุนแรง ขณะเดียวกันบทบาทของ ผู้หญิงคือการรับผิดชอบงานภายในบ้านและดูแลสมาชิกในครอบครัว ซึ่งทำให้ผู้หญิงเป็นผู้ที่ไม่ สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองทำให้ต้องตกอยู่ในอำนาจของผู้ชายที่เป็นฝ่ายหาเงินมาเลี้ยงดู สอดคล้องกับงานวิจัยของพุฒพิงค์ นวกิจบำรุง (2559) พบว่า ผู้หญิงเป็นฝ่ายได้รับผลกระทบจากการ ดื่มแอลกอฮอล์ของผู้ชายที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน หากหัวหน้าครัวเรือนนั้นป่วยด้วยโรคติดสุรา ผู้หญิง อาจต้องเผชิญกับความรุนแรงทางสุขภาพจิต และเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้า เพราะหัวหน้าครัวเรือนไม่

สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ บางครั้งมีการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา จนก่อให้เกิดการทำร้ายร่างกาย ความบอบช้ำทางจิตใจ และนำไปสู่การหย่าร้างในที่สุด แม้ว่าปัจจุบันผู้หญิงเริ่มมีบทบาททาง เศรษฐกิจและรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ผู้หญิงมีอำนาจเพิ่มขึ้นด้วย รวมทั้งความสามารถในการ ออกแบบและจัดการชีวิตของตนเองหากได้รับการใช้ความรุนแรง เช่น การเลือกที่จะหย่าร้างเพื่อให้ รอดพ้นจากการใช้ความรุนแรงในชีวิตสมรส หรือการฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ชายที่กระทำความรุนแรง เป็นต้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางของแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะที่ต้องการการเสริมอำนาจ ให้กับผู้หญิง และสร้างความยุติธรรมทางสังคมไปสู่ความเท่าเทียมทางเพศ (Martinez and Wu 2009; Morgan 2014)

การสื่อสารภายในครอบครัว ปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวว่าด้วยเรื่องของการสื่อสารมีส่วน สำคัญในการสร้างสัมพันธ์ภายในครอบครัวขณะเดียวกันก็มีส่วนที่ทำให้เกิดความเครียดที่จะนำไปสู่การ ใช้ความรุนแรง ความรุนแรงที่มีสาเหตุมาจากผู้ที่ก่อความรุนแรงตีแม่แอลกอฮอล์โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน คู่สมรสในประเด็นการสื่อสารส่วนใหญ่เกิดจากการพูดจាកันในทางลบ เช่น การดูต่ำว่ากล่าว การตำ ทอ การพูดจากเสียดสี จนทำให้อีกฝ่ายไม่พึงพอใจและลงมือใช้ความรุนแรง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กับงานวิจัยของบุหงา ตโนภาส (2562) พบว่า ครอบครัวที่มีการโต้เถียงกันบ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคู่สมรสมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว และหากการโต้เถียงนั้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีการตีแม่แอลกอฮอล์ก็จะไปสู่การใช้ความรุนแรง เนื่องจากการตีแม่แอลกอฮอล์ ทำให้ผู้ตีขาดความ ยับยั้งชั่งใจ ขาดสติสัมปชัญญะที่น้อยลง การพูดจาเปลี่ยนแปลงไป ก่อให้เกิดความรุนแรงทางวาจาได้ ง่าย

ทัศนคติ/ลักษณะของความเป็นผู้หญิง เป็นคุณลักษณะว่าด้วยความเป็นผู้หญิงที่มีวิธีการคิด ลักษณะนิสัย ซึ่งแตกต่างไปจากผู้ชาย เช่น การเป็นคนเจ้าระเบียบ จู้จู้จุกจิก ขอบบ่น หรือให้อารมณ์ ในการพูด เป็นต้น และเมื่อพบว่าผู้ชายหรือสามีตีแม่แอลกอฮอล์ก็จะใช้ลักษณะการพูดจาประชด ประชัน หรือการบ่นกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจนนำมาสู่การใช้ความรุนแรงในที่สุด ลักษณะความเป็น ผู้หญิงที่กล่าวถึงนี้หากพิจารณาตามแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะอาจให้ความจำเพาะกับ ความเป็นผู้หญิงที่ถูกประกอบสร้างมาจากสังคมแบบชายเป็นใหญ่ ขณะที่ลักษณะความเป็นผู้หญิง อาจต้องมีการพิจารณาความทับซ้อนทางอัตลักษณ์ (Intersectionality) ที่ทำให้ผู้หญิงมีลักษณะนิสัย ที่ต่างจากผู้ชาย ความเจ้าระเบียบอาจมาจากการเลี้ยงดูจากครอบครัวที่มีระเบียบวินัย ขณะเดียวกัน ลักษณะความเป็นผู้หญิงที่ถูกสอนว่าสิ่งใดควรปฏิบัติสิ่งใดไม่ควรปฏิบัติก็มาจากกรอบที่สังคมกำหนด เป็นต้น จึงทำให้ผู้หญิงแต่ละคนได้รับความไม่เป็นธรรมที่ไม่เท่ากัน และเกิดการได้รับการเลือกปฏิบัติ หรือถูกกดขี่บนฐานของมียัตลักษณ์ชายขอบมากกว่าหนึ่งอัตลักษณ์ในลักษณะที่ซ้ำซ้อนและลึก กว่าที่คนในกระแสหลักเผชิญ (Multiple oppression) ดังงานวิจัยของ Dean et al.(2017) ที่ ชี้ให้เห็นว่าอำนาจที่ไม่เท่ากันของของผู้ชายและผู้หญิงในสังคมอินเดียไม่ใช่เพียงปัจจัยทางเพศเท่านั้น

แต่ยังมีปัจจัยเรื่องเศรษฐกิจและถิ่นที่อยู่ด้วย ผู้หญิงอินเดียที่พิการแต่มีสถานะทางสังคมที่สูงกว่าจะโอกาสในการตัดสินใจและต่อรองในเพศวิถีและการเข้าถึงบริการอนามัยเจริญพันธุ์มากกว่าผู้หญิงที่มีฐานะทางสังคมต่ำกว่า ความทับซ้อนทางอัตลักษณ์ที่ส่งผลให้ผู้หญิงอินเดียที่พิการตระหนักและเข้าถึงสิทธิด้านเพศวิถีและอนามัยเจริญพันธุ์ไม่เท่ากันคือ สถานะทางเศรษฐกิจและถิ่นที่อยู่ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นอกเหนือไปจากเพศภาวะ

การเสพข่าวสาร การนำเสนอภาพการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงผ่านสื่อ โซเชียลมีเดีย ฉากละคร ดูเหมือนเป็นสิ่งปกติในสังคม แม้ว่าจะมีการระบุคำแนะนำในการรับชม การนำเสนอภาพข่าวและเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงทำให้ผู้ที่รับชมมองเห็นภาพของการใช้ความรุนแรงและอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบและนำมาก่อเหตุการใช้ความรุนแรง หรือปัญหาจากการผลิตซ้ำความรุนแรงทางเพศผ่านฉากในละคร (อัคริมา สุขดีและธัญญลักษณ์ บังชะฎา, 2565) สื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2558) ซึ่งงานวิจัยของจรรย์ ศรีสวัสดิ์ (2564) ได้ทำการรวบรวมข่าวความรุนแรงในครอบครัวในรอบครึ่งปี 2563 โดยการรวบรวมข่าวจากหนังสือพิมพ์ 10 ฉบับ ตั้งแต่เดือนมกราคม – มิถุนายน 2563 และพบว่า ในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลจากข่าวนั้นมีการนำเสนอข่าวความรุนแรงในครอบครัวสูงถึง 350 ข่าว ในจำนวนนี้มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยกระตุ้นแบ่งเป็นข่าวการฆ่ากันตาย 201 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 57.4

การยอมรับต่อการใช้ความรุนแรง แม้ว่าการใช้ความรุนแรงเป็นสิ่งที่คนในสังคมและคนในพื้นที่ไม่ต้องการเกิดขึ้น โดยเฉพาะความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งสร้างความเสียหายทั้งต่อผู้ดื่มและบุคคลอื่น ผู้หญิงที่ได้ถูกกระทำความรุนแรงนั้นได้รับการกระทำความรุนแรงหลายลักษณะ ได้แก่ ความรุนแรงทางร่างกาย เป็นความรุนแรงที่สามารถพบเห็นได้มากที่สุด เช่น การทำร้ายร่างกายโดยใช้อาวุธ ทุบ ตี ตะบอง และการใช้อาวุธในการทำร้าย เช่นเดียวกับงานวิจัยของสุกัญญา สดศรี (2561) พบว่า ความรุนแรงทางกายเป็นการทำให้บาดเจ็บ โดยผู้กระทำความรุนแรงในรูปแบบการตบตี ตะบอง และการที่บุคคลหนึ่งใช้อาวุธ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งทำร้ายร่างกายอีกบุคคลหนึ่งให้ได้รับบาดเจ็บ พิการหรือเสียชีวิต และข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวประจำปีงบประมาณ 2564 (ต.ค.2563-ก.ย.2564) พบว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้ประสบเหตุส่วนใหญ่เป็นความรุนแรงทางร่างกาย ร้อยละ 64.0 (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2564) การได้รับความรุนแรงทางจิตใจ ส่วนใหญ่ไปการใช้วาจาดูต่ำกว่ากล่าว การประชดประชันเพื่อให้เกิดความอับอายต่อผู้อื่น เช่นเดียวกับงานวิจัยของสุกัญญา สดศรี (2561) และปัทมา สุนทรพิทักษ์และกิติพัฒน์ นนทปัทมเดช (2562) พบว่า ความรุนแรงทางจิตใจเป็นความรุนแรงที่เกิดจากการควบคุมบังคับอย่างไม่มีเหตุผล ทำให้ได้รับความอับอาย การด้อยค่าหรือลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ เช่น การด่าทอ พุดส่อเสียด ทำให้ผู้ถูกกระทำขาดความเชื่อมั่น อับอาย หรือการปล่อยปละละเลย ไม่ดูแลเอาใจใส่ ทำให้บุคคลนั้นได้รับความ

กระทบกระเทือนทางด้าน จิตใจ และความรุนแรงที่ผู้หญิงในพื้นที่การวิจัยได้รับคือ ความรุนแรงทางสังคม จากการกักขังหญิงหนีขัง ไม่ยอมให้ผู้หญิงออกไปพบเจอคนภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญา สดศรี (2561) และปพิชญา สุนทรพิทักษ์และกิติพัฒน์ นนทปัทมะกุล (2562) ที่พบว่า ความรุนแรงทางสังคมที่ผู้หญิงต้องประสบคือ การกักขังหญิงหนีขัง ไม่ยอมให้พบปะกับเพื่อนหรือญาติ พี่น้อง การจำกัดค่าใช้จ่าย ควบคุมทรัพย์สินหรือไม่รับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายของครอบครัว เป็นต้น

ผู้กระทำความรุนแรงบางส่วนยังมองว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเป็นสิ่งที่สามารถยอมรับได้ และให้เหตุผลกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับตนเองว่าเป็นเวรกรรม เป็นสิ่งที่สมควรได้รับ และเหตุผลในเรื่องของความรัก ความห่วงใยที่ยังคงมีให้อยู่กับผู้ที่กระทำความรุนแรง ผู้หญิงจำนวนมากยังยินยอมถูกระทำความรุนแรง เพื่อรักษาความเป็นครอบครัว โดยเฉพาะการทำเพื่อลูกหรือรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล (สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560) ขณะเดียวกันผู้หญิงบางรายรู้สึกว่าการที่ต้องยุติความสัมพันธ์กับผู้กระทำความรุนแรงจะทำให้ตนเองไม่มีที่อยู่ เนื่องจากว่าแต่งงานเข้ามาอยู่กับผู้ที่กระทำความรุนแรง ไม่รู้จะไปพึ่งพาผู้ใดและไม่มีการทำ ไม่มีรายได้ เป็นต้น จึงเลือกที่จะยอมรับความรุนแรงที่เกิดขึ้น ขณะที่งานวิจัยของสุสัณหา ยิ้มแย้ม สุจิตรา เทียนสวัสดิ์ และสุจิตรา ชัยวุฒิ (2554) พบว่า ความรุนแรงทางเพศในครอบครัวเป็นความเสื่อมเสีย ความล้มเหลว นำมาซึ่งความอับอายทั้งตัวเองและครอบครัว เมื่อเกิดความรุนแรงในครอบครัวขึ้นผู้หญิงจะไม่บอกใครเพราะถูกสอนไว้ว่า “ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า” ความทุกข์ความเดือดร้อนปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัวไม่ควรนำไปเล่าให้ใครฟัง และผู้หญิงหลายคนยอมรับว่าสามีมีสิทธิติงการรยาได้ จึงไม่ไปบอกใครเพราะอาย กลัวสังคมจะตำหนิ เช่นเดียวกับกับงานวิจัยของ VicHealth (2006) และ Salrrpol (2022) พบว่า บุคคลภายนอกที่อยู่ในเหตุการณ์ความรุนแรงมักจะไม่สนใจและรีบเข้าไปช่วยเหลือ เพราะมองว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว ไม่ควรเข้าไปยุ่ง เห็นว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว

การดื่มแอลกอฮอล์ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกเพศ จากการที่สังคมเริ่มปรับเปลี่ยนค่านิยมเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ว่าจะเป็นผู้ชาย หรือผู้หญิงก็สามารถดื่มแอลกอฮอล์ได้และไม่ได้มองว่าการดื่มแอลกอฮอล์ของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม เมื่อทั้งผู้ชายและผู้หญิงสามารถเข้าถึงแอลกอฮอล์ได้สิ่งที้อาจจะเกิดขึ้นต่อไปนั่นคือการใช้ความรุนแรงที่เกิดจากการไม่สามารถควบคุมสติและอารมณ์ หลังจากดื่มแอลกอฮอล์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นจากทั้งสองฝ่าย ในประเด็นนี้การทำความเข้าใจเรื่องเพศภาวะกับการดื่มแอลกอฮอล์อาจไม่ใช่ประเด็นหลักในการทำความเข้าใจและหามาตรการในการแก้ปัญหา ซึ่งวิธีการจัดการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ที่ตั้งอยู่บนความเสมอภาคทางเพศอาจปรับเปลี่ยนเป็นการให้ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในการดื่มแอลกอฮอล์อย่างปลอดภัย หรือดื่มแอลกอฮอล์อย่างรับผิดชอบแทน หรือมาตรการทางกฎหมายที่เข้มข้นกับผู้ดื่มแอลกอฮอล์ ดัง

งานวิจัยของกัญยปรีณ ทองสามสีและอิสระ ทองสามสี (2561) ได้เสนอการลดการเข้าถึงการดื่มแอลกอฮอล์ด้วยการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและเข้มงวดรวมถึงทบทวนและปรับเปลี่ยนบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

5.1.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผล ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับปฐมภูมิ การดำเนินงานในระดับบุคคลและครอบครัว ได้แก่ การเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น หรือบุคคลอื่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง การปรับหรือลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้ชาย หรือผู้หญิง ผ่านการให้ความรู้ของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น สถาบันครอบครัวต้องให้การอบรมสั่งสอน ชัดเจน ให้สมาชิกในครอบครัวมีค่านิยม ความเชื่อทัศนคติในเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ ละทิ้งค่านิยม ความเชื่อเก่าที่กดขี่ กดทับทางเพศ สถาบันการศึกษามีการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศที่รอบด้านอย่างถูกต้องและเหมาะสม ในลักษณะของการยอมรับความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ สถาบันสื่อมวลชนผลักดันให้มีการตรวจสอบสื่อที่แฝงความรุนแรงทางเพศอย่างเข้มงวด ปรับมุมมองเรื่องเพศ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศ (สุขมา อรุณจิต, 2562) ในระดับสังคม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคล หรือเรื่องภายในครอบครัวให้กลายเป็นเรื่องที่ทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคม การให้ความรู้เกี่ยวกับโทษ พิษภัยของการดื่มแอลกอฮอล์ และการกระทำที่ผิดกฎหมายเมื่อดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อนำมาสู่พฤติกรรมในการลดละเลิกการดื่มแอลกอฮอล์ (จะเด็ด เขาวนวิไล, 2551)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับทุติยภูมิ ในระดับบุคคลและครอบครัว ได้แก่ การลดการเข้าถึงการดื่มแอลกอฮอล์และสิ่งกระตุ้น เพื่อจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตลอดจนสารเสพติดที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และเน้นการสื่อสารในทางบวก ลดการสื่อสารในทางลบ อาจดำเนินการด้วยการลดการเข้าถึงและการดื่มแอลกอฮอล์ ด้วยการรณรงค์ให้ลดการบริโภคแอลกอฮอล์ การปรับราคามาตรการทางภาษีเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยการเก็บภาษีที่เพิ่มสูงขึ้น การจำกัดอายุในการเข้าถึง การกำหนดพื้นที่ปลอดการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การจัดช่วงเวลาในการโฆษณา (นารีรัตน์ บุญเนตรและหทัยชนก เผ่าวิริยะ, 2561; อุดมศักดิ์ แซ่โจ้ว, 2564)

ในระดับสังคม ได้แก่ การสร้างค่านิยมการดื่มแอลกอฮอล์อย่างรับผิดชอบ การให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรงอย่างทันที่ และการสร้างความตระหนักร่วมกันของคนในสังคมเกี่ยวกับเรื่องของความรุนแรง ผ่านการทำงานของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงในครอบครัวตั้งแต่วัยเด็ก (รัฐวิชัย อริยพัชฌ์พล และพ

ภัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล, 2563) การปรับเปลี่ยนค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมบางอย่างที่หนุนเสริมให้เกิดปัญหาความรุนแรงทางเพศ (สุขุมมา อรุณจิต, 2565) หรือในข้อเสนอของจะเด็จ เชาวน์วิไล (2564) ที่ว่ากระทรวงศึกษาธิการต้องเร่งบรรจุเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน เรื่องความเท่าเทียมทางเพศ ที่สำคัญหากเกิดความรุนแรง ผู้หญิงที่เป็นเหยื่อต้องแจ้งความ หรือขอความช่วยเหลือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อยุติความรุนแรงนั้น รวมถึงเพื่อนบ้านหรือคนที่พบเหตุการณ์ต้องอย่านิ่งเฉยแล้วมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัว

ระดับตติยภูมิ ได้แก่ การจัดเวทีเพื่อการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยกระทำความรุนแรง หรือเคยใช้ความรุนแรงในผู้หญิงที่มีสาเหตุมาจากการตีแม่แอลกอฮอล์ได้มีโอกาสมาบอกเล่าเรื่องราวของตนเองให้กับสังคมได้รับฟัง หรือมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนในเรื่องของความเสมอภาคทางเพศ (เพ็ญประภา ภัทรานุกรม, 2558) การปรับเปลี่ยนค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับบทบาททางเพศที่ไม่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นผู้มีอำนาจเหนือกว่า เช่น การใช้ทฤษฎีสตรีนิยมเพื่อลบล้างมายาคติที่เกิดจากระบบสองเพศ เสนอให้มองการแสดงออกทางเพศในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งชี้ให้เห็นว่ามีอำนาจทางสังคมบางประการเข้ามากำหนดและควบคุมความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพและเพศวิถีของมนุษย์และมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจและรู้ทำลายอำนาจเหล่านั้นเพื่อจะไม่ทำให้เกิดการแบ่งแยกกีดกันและสร้างอคติให้กับกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศต่างไปจากบรรทัดฐานที่สังคมกำหนด นอกจากนี้ยังต้องใช้แนวทางการวิจัยแบบสตรีนิยมเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ให้กับผู้หญิง หรือสร้างทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีพื้นฐานอยู่บนประสบการณ์จริงและภาษาของผู้หญิง (Actual experiences and language of women) โดยการศึกษาตรวจสอบชีวิตของผู้หญิงและประสบการณ์ของพวกเธอในข้อกำหนด หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ของพวกเธอเอง (ฉลาดชาย รมิตานนท์, 2559) หรือการทำความเข้าใจความไม่เสมอภาคทางเพศโดยใช้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ (Gender transformative approach) โดยอาศัยหน่วยงานส่วนบุคคลผ่านการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และการตระหนักว่าความไม่เท่าเทียมกันทางอำนาจส่งผลต่อความสัมพันธ์และโอกาสอย่างไร การสร้างเครือข่ายเพื่อกระชับความสัมพันธ์และการจัดระเบียบเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง (Miller et al., 2006; World Bank, 2555) การปรับเปลี่ยนทัศนคติแบบชายเป็นใหญ่ให้ลดลง (อุดมศักดิ์ แซ่โจ้ว, 2564) และการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศ ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการตระหนักเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศ เห็นได้จากมีการกำหนดไว้เป็นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 การออกกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำหนดไว้ในแผนพัฒนาประเทศทุกระดับ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และแผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรี พ.ศ.2560-2564 ซึ่งกำหนดให้ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งต้องดำเนินการจัดสรรงบประมาณและสร้าง

นโยบายที่คำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างทางเพศ (Gender Responsive Budgeting) เพิ่มขึ้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ และเป้าหมายที่ 5 ในการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ของการตีมูลค่าออลกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ มีข้อเสนอแนะในภาพรวม ดังนี้

1) ปฏิสัมพันธ์ของการตีมูลค่าออลกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ ไม่ได้มีเพียงปัจจัยทางเพศภาวะเท่านั้นที่มีปฏิสัมพันธ์กับการตีมูลค่าออลจนนำไปสู่การใช้ความรุนแรง ดังนั้นในการแก้ปัญหาความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการตีมูลค่าออลอาจต้องพิจารณาสาเหตุในแต่ละสาเหตุที่เกิดขึ้น แล้วจึงหาแนวทางการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา

2) การตีมูลค่าออลกับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงบทบาททางเพศที่ไม่เท่าเทียมกันยังคงเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความไม่รุนแรงทางเพศ บทบาททางเพศที่ไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นมานี้หยั่งรากฝังลึกในสังคมมาอย่างยาวนาน แม้ว่าในปัจจุบันนี้บทบาททางเพศของผู้ชายและผู้หญิงเริ่มมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้หญิงมีบทบาททางเพศที่ใกล้เคียงกับผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม การศึกษา ความสามารถในการหารายได้เพื่อเลี้ยงดูตนเอง เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้หญิงมีบทบาทที่เพิ่มมากขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้ ขณะเดียวกันก็ควรมีการส่งเสริมให้บุคคลตระหนักในเรื่องของความเท่าเทียมทางเพศ

3) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงโดยมีสาเหตุของความรุนแรงมาจากการตีมูลค่าออล สังคมส่วนใหญ่ยังมองว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องส่วนบุคคล ไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับและอาจได้รับผลกระทบหากเข้าไปยุ่งเกี่ยว วิธีการคิดในลักษณะนี้มีส่วนให้ผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงยังคงได้รับความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง หรือต้องเผชิญกับความรุนแรงต่อไป ดังนั้นผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นอาจต้องให้การช่วยเหลือ ไม่คิดว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของบุคคลนั้น ๆ แต่อาจเป็นสิ่งที่กระทบกับคนในชุมชนได้ หรือควรประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือ

4) การตีมูลค่าออลและการใช้ความรุนแรงไม่ใช่เพียงแต่สาเหตุที่มาจากบทบาททางเพศที่ไม่เท่าเทียมกัน แต่ปัญหาของการตีมูลค่าออลจนนำมาสู่การใช้ความรุนแรงยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล ครอบครัว สภาพแวดล้อมด้วย เช่น ปัญหาเรื่องของเศรษฐกิจรายได้ที่ไม่เพียงพอจนทำให้บุคคลนั้นหันมาตีมูลค่าออลและเมื่อตีมูลค่าออลเข้าไปในปริมาณจำนวนมากก็นำไปสู่การ

ใช้ความรุนแรงเป็นต้น ดังนั้นการสร้างหลักประกันทางรายได้ที่เพียงพอต่อการใช้จ่ายของแต่ละครอบครัว หรือบุคคลเพื่อให้เพียงพอต่อรายได้ หรือการมีอาชีพ มีรายได้ที่ดี ก็อาจช่วยให้การตีมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่เกิดขึ้นไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น

5) การตีมูลค่าอสังหาริมทรัพย์เป็นปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว การใช้กำลัง การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงและต่อบุคคลอื่น ดังนั้นการควบคุมพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงจึงต้องเริ่มมีการควบคุมตั้งแต่ในระดับบุคคลและครอบครัว เช่น การให้ความรู้ การลดการเข้าถึง ในระดับชุมชน คือการสร้างค่านิยมเกี่ยวกับการตีมูลค่าอสังหาริมทรัพย์อย่างรับผิดชอบ เป็นต้น เพื่อป้องกันและควบคุมการใช้ความรุนแรงที่มีสาเหตุมาจากการตีมูลค่าอสังหาริมทรัพย์

6) การศึกษาปฏิสัมพันธ์ของการตีมูลค่าอสังหาริมทรัพย์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงอาจมีการศึกษาเชิงปริมาณโดยการสกัดตัวแปรที่ค้นพบจากศึกษานี้ หรือการศึกษาที่ผ่านมาแล้วนำมาพัฒนาเป็นเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ของการตีมูลค่าอสังหาริมทรัพย์กับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการสตรีและครอบครัว. (2561). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว สำหรับการรายงานตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประจำปี 2561. กรมกิจการสตรีและครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กรมกิจการสตรีและครอบครัว. (2564). สถิติความรุนแรงในครอบครัว ประจำปี 2564. สืบค้น 10 มิถุนายน 2565 จาก https://opendata.nesdc.go.th/dataset/https-drive-google-com-file-d-16qsyunvqmzxn4krc_5xee_zoxffxmg4-view-usp-sharing
- กรมควบคุมโรค. (2563). **จับตาโรคและภัยสุขภาพ**. นนทบุรี: กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย. **วารสารประชากรและสังคม**, 15(1): 43-65.
- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2558). **เข้มขึ้น มายาคติและความรุนแรงซ้ำซ้อน**. นครปฐม: สมาคมเพศวิถีศึกษา.
- กฤตยา อาชวนิจกุลและกุลภา วจนสาระ. (2558). **ผู้ต้องขังหญิง: สถานการณ์และข้อเสนอเชิงนโยบาย**. นครปฐม: สมาคมนักวิจัยประชากรและสังคม สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยลัทธิมหิตล.
- กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2558). **การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์สำหรับวัยทำงาน**. กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.
- กัญยปรีณ ทองสามสีและอิสระ ทองสามสี. (2561). ความรุนแรงที่สืบเนื่องจากการดื่มสุรา: วิเคราะห์ข่าวในหนังสือพิมพ์รายวันระหว่างปี 2549-2558. **วารสารสังคมศาสตร์วิจัย**, 9(1): 7-26.
- คณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงาน. (2550, 14 สิงหาคม). **พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พุทธศักราช 2550**. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://web.krisdika.go.th>.
- จรรย์ ศรีสวัสดิ์. (2564). **เติมเต็มสิทธิสตรี หยุดใช้ความรุนแรง**. สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://www.thailandplus.tv/archives/301466>.
- จะเต็ด เขาวนวิไล. (2551). **นวัตกรรมผู้ชายเลิกเหล้ายุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก**. มูลนิธิเพื่อนหญิง. บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.

- จะเด็ด เขาวนั้วไล.(2564). เสวนาสื่อกับการยุติความรุนแรงในครอบครัว สุรา-โควิต ทำความ
รุนแรงในเด็กเพิ่มขึ้น ท่วงสื่อยังเสนอความรุนแรงซ้ำ.สืบค้น 20 พฤษภาคม 2565 จาก
[https://thestandard.co/media-discussion-
on-ending-domestic-violence/](https://thestandard.co/media-discussion-on-ending-domestic-violence/)
- ฉลาดชาย รมิตานนท์.(2559). การวิจัยแนวสตรีนิยม.สืบค้น 10 พฤษภาคม 2565,จาก
<https://static1.squarespace.com/static>
- ญาดา ธงธรรมรัตน์.(2564). **สิทธิในชีวิตและร่างกายกับความรุนแรงในครอบครัว**.สมาคมสิทธิ
เสรีภาพของประชาชนเสวนาทัศนะ.สืบค้น 10 มิถุนายน 2565 จาก
<http://ucl.or.th/?p=4179>.
- ณัฐธินิชา เลอฟิลแบร์ต.(2557).ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.ใน นพพล วิทย์ว
พงศ์ (บ.ก.) **ทศวรรษศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สถานะความรู้เพื่อการควบคุมการบริโภค
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์**.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ณัฐธิดา จุมปา, เพ็ญพักตร์ ไชยนุรักษ์ และอัศวิน จุมปา. (2560). การศึกษาบริบทและแบบแผนการ
ดื่มสุราของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าในพื้นที่จังหวัดเชียงราย, **วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ**,
10:133 – 149.
- ดรุณี คุณวัฒนา ศรีวรรณ ยอดนิล และสมหมาย แจ่มกระจ่าง.(2560).พฤติกรรมและการป้องกันการ
ติดสุราของสตรี. **วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม**, 13(1),291-305.
- ทานตะวัน สุระเดชาสกุล.(2556). เอกสารทบทวนองค์ความรู้เรื่อง แอลกอฮอล์กับความรุนแรง.คลัง
ความรู้ สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, accessed April 9, 2023, [https://dmh-
elibrary.org/items/show/1125](https://dmh-elibrary.org/items/show/1125).
- ธนวดี ท่าจีน.(2564). **สิทธิในชีวิตและร่างกายกับความรุนแรงในครอบครัว**.สมาคมสิทธิเสรีภาพของ
ประชาชนเสวนา ทัศนะ.สืบค้น 10 มิถุนายน 2565 จาก <http://ucl.or.th/?p=4179>.
- ธีรวุฒิ นิลเพ็ชร.(2561). ความรุนแรงในครอบครัว:การวิเคราะห์สาเหตุและการป้องกันปัญหาใน
สังคมไทย. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**, 24(2),1-20.
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ.(2552). **ทบทวนวิธีการสร้างความรู้/ความจริงเรื่องเพศ**.ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
องค์การมหาชน กรุงเทพมหานคร.
- นวลพรรณ ไม้ทองดี .(2553).การเลือกปฏิบัติและความแตกต่างของค่าจ้างระหว่างชายและหญิง:
กรณี ลูกจ้างเอกชนในวิชาชีพขั้นสูง.เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาการเศรษฐกิจ).
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นารีรัตน์ บุญเนตร และหทัยชนก เผ่าวิริยะ.(2561). การป้องกันความรุนแรงจากคู่นอนสตรี. **วารสาร
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**, 26(3):102-111.

- บุหงา ตโนภาส.(2562). การจัดการปัญหาความรุนแรงในชีวิตคู่:จากความเข้าใจสู่การเสริมสร้างพลัง
ความเข้มแข็งให้กับสตรี.วารสารพยาบาลสภากาชาดไทย, 12(1): 80-95.
- ปพิชญา สุนทรพิทักษ์และกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล.(2562). ผู้หญิงกับประสบการณ์ความรุนแรงใน
ครอบครัว กรณีศึกษามูลนิธิหญิงชายก้าวไกล.สังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม:การ
ปลดล็อกความเหลื่อมล้ำสู่ความยั่งยืน.สืบค้น 13 พฤศจิกายน 2565 จาก
https://socadmin.tu.ac.th/uploads/socadmin/file_research/research_Split/23.pdf
- ปรีชา อุปโยคิน. (2538). แนวการวิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว.วารสารสุขุทัยธรรมมาธิ
ราช. 8(3): 99-107.
- แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน. (2566).แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน พ.ศ. 2566-2570.
<http://www.lamphun.go.th/uploads/19/2021-11/76a688aee292f7d0c2ae6b0fe4df3f97.pdf>
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562.(2562). ราชกิจจา
นุเบกษา, เล่มที่ 136 ตอนที่ 67 ก. 22 พฤษภาคม 2562.
- พุดพิงศ์ นวกิจบำรุง. (2559).กำกััดแม่ญิง:ชุมชนล้า่นนากับการจัดการสุรา.กรุงเทพฯ:ศูนย์วิจัย
ปัญหาสุรา
- พูนสุข ชันธาโรจน์.2559.การจัดการปัญหาสุราของผู้หญิงในชุมชนเมือง:กรณีศึกษาชุมชนฟ้าใหม่.ใน
กำกััดแม่ญิง:ชุมชนล้า่นนากับการจัดการสุรา.กรุงเทพฯ:ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา คณะ
เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญประภา ภัทรานุกรม. (2559). “ความเหลื่อมล้ำทางเพศภาวะ: “ปัญหาความรุนแรง” ข้อท้าทาย
และทางออก Gender Inequalities: ‘The Problem of Violence’ Challenge and
Solution”. *Journal of Social Development*,18(1) : 107-135.
- มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล.(2565). คุณฝนกับเรื่องราวความรุนแรงในครอบครัว.สืบค้น 20 มิถุนายน
2565 จาก <https://www.facebook.com/watch/?v=317044877039730>.
- เยาวลักษณ์ ยานุช.(2559). ผู้หญิงกับการจัดการ “สุราพื้นบ้าน” ของชุมชนสะเอียบ.ใน กำกััดแม่ญิง:
ชุมชนล้า่นนากับการจัดการสุรา.กรุงเทพฯ:ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รวีพล สีมิ่งสวัสดิ์.(2565). ว่าด้วยกรอบคิดอำนาจทับซ้อน:ปัญหาและทางออก.วารสารมานุษยวิทยา
,5(1):264-283.
- รณชัย คงสกนธ์ และนฤมล โพธิ์แจ่ม. (2551). ความรุนแรงในครอบครัว. กรุงเทพฯ: สหประชา
พานิชย์.

รัฐวิชัย อริยพัชญ์พล พภัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล (2563).การแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไทย.

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ,5 (4): 321-335.

รุ่งอรุณ ลิ้มพะพะภณ.(2565). **เติมเต็มสิทธิสตรี หยุดใช้ความรุนแรง**.สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2565
จาก <https://www.thailandplus.tv/archives/301466>.

วารุณี ภูริสินสิทธิ์.(2545). **สตรีนิยม : ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20**.

กรุงเทพฯ :โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

วิจิตรา เลียงสว่างวงศ์. (2020).**แพทย์ตื่นสายปาร์ตี้ อย่าสูบบุหรี่จนลิ้มระวังแอลกอฮอล์เป็นพิษ**.สืบค้น
13 พฤศจิกายน 2565 จาก

<https://www.rama.mahidol.ac.th/ramachannel/article/แพทย์ตื่นสายปาร์ตี้-อ้อย/>

ศิริปริยา ศิริสุนทร และธัญญา โรจนตระกูล.(2564).**แนวทางการขับเคลื่อนการยุติความรุนแรงต่อ
ผู้หญิง เด็ก และบุคคลในครอบครัว ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก**.Journal of Roi
Kaensarn Academi,7(7):327-340.

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.(2565). **รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน**

สังคมไทยประจำปี 2564.ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา คณะแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สำนักข่าวอิสรา.(2564). **“วิกฤติโควิด” ปัจจัยเสี่ยงความรุนแรงในครอบครัว ทำสถิติปี 64 พุ่งกว่า**

1.4 พันราย. สืบค้น 18 มิถุนายน 2565 จาก

<https://www.isranews.org/article/isranews-scoop/99838-isranews-v.html>

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย.(2565). **รายงานสถานการณ์ทาง
สังคมจังหวัดเชียงราย 2565**.สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด
เชียงราย.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่.(2565). **รายงานสถานการณ์ทาง**

สังคมจังหวัดเชียงใหม่ 2565.สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

เชียงใหม่.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดน่าน.(2565). **รายงานสถานการณ์ทาง**

สังคมจังหวัดน่าน 2565.สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดน่าน.

สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.(2560). **รายงานผลการสำรวจระดับประเทศ 2560**

ความรุนแรงในครอบครัวไทยต่อผู้หญิงและบุคคล.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้าง
เสริมสุขภาพ.บริษัท มาตา จำกัด.

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2564). **รายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ.2559-2563.**กรุงเทพฯ:สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุกัญญา สดศรี.(2561). ปัญหาการใช้ความรุนแรงของครอบครัวในสังคมไทย. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**,(6) ฉบับ พิเศษ : 600-609.
- สุขมา อรุณจิต. (2562). **ปัญหาความรุนแรงทางเพศ : บทสะท้อนความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ.** รายงานสืบเนื่อง การสัมมนาวิชาการเนื่องในโอกาสการสถาปนาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มธ. ปีที่ 65. คณะ สังคมสงเคราะห์ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชาติ ทวีสิทธิ์. (2562). ผู้หญิง ผู้ชาย และเพศวิถี: เพศภาวะศึกษาในงานมานุษยวิทยา. **วารสารสังคมศาสตร์**,19(1) : 311-357.
- สุสันหา ยิ้มแย้ม สุจิตรา เทียนสวัสดิ์ และสุจิตรา ชัยวุฒิ. (2554).การถูกละเมิดทางเพศ และความรุนแรงในครอบครัวสตรีในสถานประกอบการ. **วารสารสภาการพยาบาล**, 26(1): 56-69.
- อรอนงค์ อนิทรวิจิตร และนรินทร์ กรินชัย.(2542). **ผู้หญิงและเด็ก: เหยื่อความรุนแรงในครอบครัว.** กรุงเทพฯ: ปกเกล้าการพิมพ์.
- อรัญญ์ วลีวงศ์ ทักษพล ธรรมรังสี และจินตนา จันทร์โคตรแก้ว (2557). ผลกระทบของการดื่มแอลกอฮอล์ต่อผู้อื่น:แนวคิด สถานการณ์ และช่องว่างของความรู้ของประเทศไทย. **วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข**,8(2): 111-119.
- อรัญญ์ วลีวงศ์.(2563). **มองผ่านเลนส์วิถีเพศภาวะ เพื่อการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์อย่างเข้าใจ.**ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา
- อัคริมา สุขดีและธัญญลักษณ์ บังชะฎา.(2565). ปัจจัยทางสังคมกับการใช้ความรุนแรงทางเพศในประเทศไทย. **วารสารธรรมศาสตร์**, 41(1):161-177.
- อังคณา ช่วยคำชู. (2555). ความรุนแรงในครอบครัว: สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางการช่วยเหลือ. **วารสารธรรมศาสตร์**.31(3) : 130-145.
- อุดมศักดิ์ แซ่โจ้ว.(2564). **เปิดผลวิจัยนักดื่ม 13% ทำร้ายหญิง พบช่วงโควิดความรุนแรงเพิ่ม 20% เสนอคุมเหล้า-หยุดทัศนชายเป็นใหญ่.**The Coverage.Movement 27 พฤษภาคม 2564.จาก https://www.thecoverage.info/news/content/1610?fbclid=IwAR3txqsV1DzJ_xMj7reQ20_vWwJ_kTlUy6PxHl9WckJ9Klyx3MMHblN5woQ
- อุเทน ลาพิงค์, ตระกูล ชานาญ, พระครูสมุห์ธนโชติ จิระมโณ. (2562). การรักษาศีล 5 เพื่อการลด ละ เลิกดื่มสุราของชุมชนวัดเจติย์แม่ครัว ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่, **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์**, 6: 1603 – 1621.

- AAS. (2012). **CGIAR Research Program on Aquatic Agricultural Systems**. Building coalitions, creating change: An agenda for gender transformative research in development workshop report, 3–5 October 2012, Penang, Malaysia. Penang, Malaysia: CGIAR Research Program on Aquatic Agricultural Systems. Workshop Report: AAS-2012-31.
- Abbey A, Zawacki T, Buck PO, Clinton AM, and McAuslan P.(2001). Alcohol and sexual assault. **Alcohol Res Health**, 25(1):43-51
- Butler, J. (1990). **Gender Trouble Feminism and the Subversion of Identity**. Routledge, New York.
- _____. (1999). Gender trouble: Feminism and subversion of identity. 10th anniversary ed., Routledge. New York Storey, p.142 - 143 cited in **Stroey, John. Cultural theory and popular culture: an introduction**. 3th ed. Pearson education limited. New Rereading Modernism: New Directions in Feminist Criticism, York.
- Clark, AH., and Foy, DW. (2000). Trauma exposure and alcohol use in battered women. **Violence Against Women**, 6(1): 37–48
- Craig, S. (1992). **Men, Masculinity, And the Media**. California: SAGE.
- Dean, L., Tolhurst, R., Khanna, R., & Jehan, K. (2017). ‘You’re disabled, why did you have sex in the first place?’ An intersectional analysis of experiences of disabled women with regard to their sexual and reproductive health and rights in Gujarat State, India. **Global Health Action**, 10 (sup2): 33-42. <https://doi.org/10.1080/16549716.2017.1290316>
- Fielski, Rita. (1994). **Modernism and Modernity: Engendering Literary History**. Lisa Rado New York: Garland Press.
- Gebara, C. F., Ferri, C. P., Lourenço, L. M., Vieira, M., Bhona, F. M., and Noto, A. R. (2015). Patterns of domestic violence and alcohol consumption among women and the effectiveness of a brief intervention in a household setting: a protocol study. **BMC Women’s Health**, 15:78. DOI 10.1186/s12905-015-0236-8

- Greaves L.(2020).Missing in action: sex and gender in substance use research. **Int J Environ Res Public Health**,17:2352. doi:10.3390/ijerph17072352.
pmid:32244297
- Hankivsky, O. (2012). The lexicon of mainstreaming equality: Gender based analysis (GBA, gender and diversity analysis (GDA) and intersectionality-based analysis (IBA). **Canadian Political Service Review**,6 (2-3):171-183.
- Intaravijit, O. (2013). **Women and children victims of violence in the family**. Bangkok: Pokkloa Printing.
- Johnson, H.(2004). Key findings from the drug use careers of female offenders study. **Trends & Issues in Crime and Criminal Justice no. 289**. Canberra: Australian Institute of Criminology. http://www.aic.gov.au/publications/current_series/tandi/281-300/tandi289.aspx.
- Stinson,J., Wolfson, L., and Poole, N.(2020).Technology-Based Substance Use Interventions: Opportunities for Gender-Transformative Health Promotion. **Int. J. Environ. Res. Public Health**, 17(3),992.
- Kaufman, M. (1999). Men, feminism, and men's contradictory experiences of power.In Joseph A. Kuypers (ed.). **Men and Power** (pp. 59 – 83).
- Wolfson,L., Stinson, J., and Poole, N. (2020) Gender Informed or Gender Ignored? Opportunities for Gender Transformative Approaches in Brief Alcohol Interventions on College Campuses **Int. J. Environ. Res. Public Health**, 17(2), 396, <https://doi.org/10.3390/ijerph17020396>.
- Martinez, E. and Wu, D.(2009). **CARE SII women's empowerment framework summary sheet**. Atlanta: CARE. Retrieved from <http://pqdl.care.org/sii/pages/overview.aspx>.
- Miller, S.D., Duncan, B.L., Sorrell, R., Brown, G.S., & Chalk, M.B. (2006). Using outcome to inform therapy practice. **Journal of Brief Therapy**, 5(1), 5-22.
- Morgan. (2014). **Measuring gender transformative change**. World Fish.
- Nastasi, B. K. and Schensul, S. L. (2005). Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. **Journal of School Psychology**, 43(3), 177-195.

- Organization for Economic Co-operation and Development. (2021). **The effect of COVID-19 on alcohol consumption, and policy responses to prevent harmful alcohol consumption.** <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-effect-of-covid-19-on-alcohol-consumption-and-policy-responses-to-prevent-harmful-alcohol-consumption-53890024/?fbclid=IwAR1W4wThN1SdTXRv23JNwL9iEETjLqLLeJCY8boLvRGOc90bWHTSR68RTk>.
- Ortner, S.B and Whitehead, H.(1981). **Sexual Meanings: The Cultural Construction of Gender and Sexuality.** Cambridge University Press.
- Pederson A, Greaves L, Poole N. (2015). Gender-transformative health promotion for women: a framework for action. **Health Promot In**,30:140-50.
doi:10.1093/heapro/dau083 pmid:2523105
- Pitpitpan, E.V., Kalichman, S.C., Eaton, L.A., Cain, D., Sikkema, K.J., Skinner, D., Watt, M.H. and Pieterse, D. (2013). Gender-based Violence, Alcohol use, and Sexual Risk Among Female Patrons of Drinking Venues in Cape Town. **South Africa. J Behav Med.**36(3): 295-304.
- Jessor, R., Jessor, S.L. (1977). **Problem behavior and psychosocial development: A Longitudinal Study of Youth.** New York: Academic Press.
- Pongpan-Anoosorn, W. (2013). Critical Problem Resolution of Family Violence throughout the Protection of the Victim of Family Violence Act B.E. 2550. **Journal of Thai Justice System**, 6 (3), 65-80.
- Rich, E. P., Nkosi, S., and Morojele, N. K. (2015). Masculinities, alcohol consumption, and sexual risk behavior among male tavern attendees: A qualitative study in north west province, South Africa. *Psychology of Men & Masculinity*, 16 (4), 382-392. DOI: 10.1037/a0038871.
- Rotheram-Borus, M. J., Tomlinson, M., Roux, I. L., and Stein, J. A. (2015). Alcohol use, partner violence, and depression: A cluster randomized controlled trial among urban South African mothers over 3 years. **American Journal of Preventive Medicine**, 49 (5), 715–725.

- Rottach E., Schuler R., and Hardee K. (2009). **Gender Perspectives Improve Reproductive Health Outcomes**. Washington, DC: PRB for the IGWG and USAIDS.
- Rubin, G. (1975). **The Traffic in women: Notes on the “Political Economy” of Sex**. In Rayna R. Reiter (ed.), *Toward an Anthropology of Women*. Monthly Review Press.
- Sacco, TL., Ciurzynski, SM., Harvey ME., and Ingersoll, GL. (2015). Compassion Satisfaction and Compassion Fatigue Among Critical Care Nurses. **Critical Care Nurse**, 35(4): 31-43.
- Salrrpol, C. (2022). **บาดแผลที่ไม่มีวันหาย จากความรุนแรงในครอบครัวและทัศนคติแบบเดิมๆ** (Family and domestic violence) สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://missiontothemoon.co/society-violence-problems/>.
- Schmidt, R.; Poole, N.; Greaves, L., and Hemsing, N. (2018). New Terrain: Tools to Integrate Trauma and Gender Informed Responses into Substance Use Practice and Policy; Centre of Excellence for Women’s Health: Vancouver, BC, Canada, 17(2), 396; <https://doi.org/10.3390/ijerph17020396>.
- Scott, J. (1990). **A matter of record: Documentary sources in social research**. Polity press: Cambridge.
- Snowden, A. J. (2015). The role of alcohol in violence: The individual, small group, community and cultural level. **Review of European Studies**, 7 (7), 394-406.
- Sprunger, J. G., Eckhardt, C. I., and Parrott, D. J. (2015). Anger, problematic alcohol use, and intimate partner violence victimisation and perpetration. **Criminal Behavior and Mental Health**, 25 (4), 273-286.
- Sudhinaraset, M., C. Wigglesworth, and D.T. Takeuchi. (2016). Social and Cultural Contexts of Alcohol Use: **Influences in a Social-Ecological Framework**. **Alcohol Res**, 38(1): p. 35-45.
- The Standard. (2564). **เสวนาสื่อกับการยุติความรุนแรงในครอบครัว สุรา-โควิด ทำความรุนแรงในเด็กเพิ่มขึ้น ห่วงสื่อยังเสนอความรุนแรงซ้ำ**. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2565 จาก <https://thestandard.co/media-discussion-on-ending-domestic-violence/>

- United Nations Entity for Gender Equality and Empowerment of Women. (2016). **CEDAW: Restoring Rights to Women**. Retrieved May 1, 2023, from <http://www.humanrightcenter.go.th/DocLib4/cedew1.pdf>
- VicHealth (2006). **Two steps forward, one step back: Community attitudes to violence against women - Progress and challenges in creating safe and healthy environments for Victorian women: A summary of findings of the Violence Against Women Community Attitudes Project**, Victorian Health Promotion Foundation: Carlton South, Victoria.
- Voss, B.L. (2005). From Casta to Californio: social identity and the archaeology of culture contact. **American Anthropologist** 107(3):461-474.
- Webster, K., Pennay, P., Bricknall, R., Diemer, K., Flood, M., Powell, A., Politoff, V., and Ward, A. (2014). **Australians' attitudes to violence against women: Full technical report, Findings from the 2013 National Community Attitudes towards Violence Against Women Survey**, Victorian Health Promotion Foundation, Melbourne, Available at <https://www.vichealth.vic.gov.au/media-and-resources/publications/2013-national-community-attitudes-towards-violence-against-women-survey>. Accessed on 4 May 2020.
- White, HR. (1997). Longitudinal perspective on alcohol use and aggression during adolescence. **Recent Dev Alcohol**, 13:81-103.
- World Bank. (2555). **Publication: World Development Report 2012: Gender Equality and Development**. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2565 <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/51c285f6-0200-590c-97d3-95b937be3271>
- World Health Organization. (2006). **Youth violence and alcohol**. Center for public health. Retrieved from http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_reportfactsheets/fs_youth.pdf
- World Health Organization. (2009). **Violence prevention: The evidence. Preventing Violence by Reducing the Availability and Harmful Use of Alcohol**. Geneva: WHO, p. 18.
- World Health Organization. (2010). **Gender, women and primary health care renewal: a discussion paper**. Geneva: World Health Organization.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน

COA No. HS001/66

MJUIRB No. HS002/66

หนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมโครงการวิจัย
(Certificate of Approval)

ชื่อโครงการ: การควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้
แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ

Project Title: Behavior Control and Violence Against Women Related to Alcoholism in the Northern Region Under
Gender Transformative Approach

ผู้วิจัยหลัก: ดร.อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ

Principal Investigator: Dr.Ittipong Thongsrikate

สังกัดหน่วยงาน: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Affiliation: Faculty of Liberal Arts, Maejo University

ผู้ร่วมวิจัย: -

Co-Investigator: -

สังกัดหน่วยงาน: -

Affiliation: -

วิธีการทบทวน (Reviewed Method): การพิจารณาแบบเร่งด่วน (Expedited Review)

เอกสารรับรอง: เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย หนังสือแสดงความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัยฯ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
Document Reviewed: Participant Information Sheet, Informed Consent Form and Research Instrument

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ขอรับรองว่าโครงการวิจัยดังกล่าวข้างต้นได้รับการรับรอง
การพิจารณาจริยธรรมโครงการวิจัย ตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล ได้แก่ ปฏิญญาเฮลซิงกิ
แนวทางการปฏิบัติการวิจัยทางคลินิกที่ดี และรายงานเบลมอนต์

This is to certify that Maejo University Institutional Review Board has reviewed and approved
the above research protocol based on international guidelines for human research protection including
the Declaration of Helsinki, International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice (ICH-GCP)
and The Belmont Report.

(รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณภา - อนันต์สุชาติกุล)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Chairperson Maejo University Institutional Review Board

วันที่รับรองการพิจารณาจริยธรรม: 11 พฤศจิกายน 2565

Date of Approval: 11th November 2022

วันหมดอายุ: 10 พฤศจิกายน 2566

Date of Expiration: 10th November 2023

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิจัยเรื่อง การควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- เพศ อายุ วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์
- ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน
- ตำแหน่ง/ความรับผิดชอบในหน่วยงาน และหน่วยงาน
- ประสบการณ์ในการทำงาน

2. ข้อคำถามเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในภาคเหนือภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเพศภาวะ

1. พฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ที่ท่านมีประสบการณ์ หรือพบเห็นจากการดำเนินงานมีเรื่องอะไรบ้าง
2. สถานการณ์และความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ในพื้นที่ที่ท่านดำเนินงานเป็นอย่างไร
3. จากประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาของท่าน ผู้ที่ก่อเหตุความรุนแรงกับผู้ประสบเหตุความรุนแรง มีมุมมองต่อการตีแม่แอลกอฮอล์อย่างไร
4. ท่านเห็นว่าปัจจัย หรือเงื่อนไขอะไรบ้างที่มีส่วนในการก่อให้เกิดพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ (ปริมาณการดื่ม บทบาททางเพศ ค่านิยมทางเพศ ความคาดหวังทางสังคม)
5. ผู้ที่ก่อเหตุกับผู้ประสบเหตุความรุนแรง มีลักษณะส่วนบุคคล หรืออัตลักษณ์ตัวตนอย่างไร
6. การควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์ควรเป็นอย่างไร
7. หน่วยงานของท่าน ได้ให้การช่วยเหลือ หรือส่งเสริมในเรื่องการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์อย่างไรบ้าง
8. ท่านมีข้อเสนอแนะในประเด็นการควบคุมพฤติกรรมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการตีแม่แอลกอฮอล์อย่างไร

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ- นามสกุล นายอิทธิพงษ์ ทองศรีเกต

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

สาขาวิชาวัฒนธรรมสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

63 ม.4 ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290

E-mail: Thongsrikatei@gmail.com

การศึกษา

ปริญญาเอก สาขาวิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ปริญญาตรี สาขาวิชาการวิจัยสังคม (เกียรตินิยมอันดับ1) มหาวิทยาลัยนเรศวร

ประสบการณ์

- นักวิจัยโครงการ และผู้ร่วมโครงการวิจัย
- การสอน และการบรรยายทางวิชาการ

คุณสมบัติพิเศษ/ความเชี่ยวชาญ/ความสนใจพิเศษ

การศึกษาครบครัน ประชากรผู้สูงวัย นวัตกรรมทางสังคม และประเด็นทางด้านสังคม

งานวิจัยที่แล้วเสร็จ

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกต จิรวัดน์ รักษาติ และสุรัชย์ ศรีนรจันทร์.(2566). **การพัฒนาสุขภาวะของ**

ผู้สูงอายุโดยใช้ภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐาน.สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร

มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (ทุนสนับสนุนงานมูลฐาน Fundamental Fund: FF)

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกต.(2564). **การใช้พื้นที่สาธารณะของผู้สูงอายุในเขตเมือง.สำนักวิจัยและส่งเสริม**

วิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (ทุนวิจัยรุ่นใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้)

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกต.(2564). **มาตรการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ของชุมชนในกิจกรรมรณรงค์**

ดนตรีสด จังหวัดขอนแก่น.แผนงานศูนย์วิจัยปัญหาสุรา คณะแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ผลงานตีพิมพ์

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกต.(2564).แนวทางควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ในกิจกรรมรณรงค์ดนตรีสดของ

ชุมชนแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ .วารสารควบคุมโรค ,47 (3): 904-915.

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกต.(2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ใน

กิจกรรมที่ใช้บริการรณรงค์ดนตรีสดของชุมชน จังหวัดขอนแก่น. วารสารสำนักงานป้องกัน

ควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น,28 (3) : 70-82.

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ.(2564). การใช้พื้นที่สาธารณะของผู้สูงอายุในเขตเมืองเชียงใหม่:การศึกษาแบบ
ผสมวิธี.วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง,10 (3):50-67.

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ.(2564). สุขภาวะของผู้สูงอายุที่ย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองในจังหวัดขอนแก่น.วารสาร
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้,9(1):95-111.

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ.(2563). ความสุขของผู้สูงอายุที่ย้ายถิ่นเข้าสู่เขตเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.
วารสารเทคโนโลยีสุรนารี,14 (2):73-88.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ จตุพร ดอนโสม ประภาพร สุปัญญา และตรียากานต์ พรหม--
คำ. (2562). ชีวิตแต่ชีวิตคน:การประกอบสร้างภาพลักษณ์ให้กับแต่ ในฐานะสัตว์เลี้ยง
ศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าปู่ของชุมชนบ้านกอก ตำบลสวนหม่อน อำเภอมีนบุรี จังหวัดขอนแก่น.
วารสารวิจัยวัฒนธรรม, 2(1): 64-97.